

การสวดมนต์ทำให้เกิดความสุข ความสบายใจ และมีสุขภาพจิตที่ดีได้ โดยผู้ที่สวดมนต์เป็นประจำทุกวันหรือทุกสัปดาห์จะมีโอกาสมีความสุข ความสบายใจ และสุขภาพจิตดีมากกว่าผู้ที่ไม่ได้สวดมนต์หรือสวดมนต์น้อยครั้งกว่า หรือกล่าวได้ว่า ยิ่งสวดมนต์บ่อยครั้ง ยิ่งทำให้มีโอกาสที่จะเกิดความสุข ความสบายใจ และมีสุขภาพจิตที่ดีมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ได้ควบคุมด้วยตัวแปรทางประชากร เศรษฐกิจและสังคมแล้ว

(ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับชาติจากการสำรวจสภาวะทางสังคม
วัฒนธรรมและสุขภาพจิต (ความสุข) คนไทย พ.ศ. 2557)

กิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีเป็นกิจกรรมทางเลือก เพื่อให้ประชาชนหันมาสวดมนต์ข้ามปีเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต แทนการไปสังสรรค์ซึ่งมักจะมีการดื่มสุราและของมีเมาในช่วงเทศกาลปีใหม่

(ผลการศึกษาเชิงปริมาณการสวดมนต์ข้ามปี ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2556-2557
และ 2557-2558 เก็บข้อมูล ณ สถานที่จัดงานจริง ในคืนวันที่ 31 ธันวาคม)

การสวดมนต์ การสวดมนต์ข้ามปี และความสุขของพุทธศาสนิกชนไทย Prayers, New Year's Prayers and Happiness of Thai Buddhists

รศรินทร์ เกรย์
ภาณี วงษ์เอก
เจตพล แสงกล้า
ณัฐจิรา ทองเจริญชูพงศ์

**การสวดมนต์ การสวดมนต์ข้ามปี
และความสุขของพุทธศาสนิกชนไทย
Prayers, New Year's Prayers
and Happiness of Thai Buddhists**

การสวดมนต์ การสวดมนต์ข้ามปี และความสุขของพุทธศาสนิกชนไทย

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

การสวดมนต์ การสวดมนต์ข้ามปี และความสุขของพุทธศาสนิกชนไทย = Prayers, new year's prayers and happiness of thai buddhists / รศรินทร์ เกรย์ ... [และคนอื่น ๆ]. -- พิมพ์ครั้งที่ 1. -- นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2558

(เอกสารทางวิชาการ / สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ; หมายเลข 451)

ISBN 978-616-279-778-1

1. การสวดมนต์ – พุทธศาสนา – ไทย. 2. การสวดมนต์ – แงจิตวิทยา. 3. วิจัย.

I. รศรินทร์ เกรย์. II. มหาวิทยาลัยมหิดล. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. III. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

IV. ชื่อเรื่อง: Prayers, new year's prayers and happiness of thai Buddhists. V. ชื่อชุด.

BQ5631 n523 2558

รายชื่อคณะทำงาน	รศรินทร์ เกรย์ ภาณี วงษ์เอก เจตพล แสงกล้า ณัฐจิรา ทองเจริญชูพงศ์
พิมพ์ครั้งแรก	ธันวาคม 2558 (500 เล่ม)
สนับสนุนโดย	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
ดำเนินการโดย	สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
ปก/รูปเล่ม	บ้านท้ายซอยดีไซน์
พิมพ์ที่	บริษัท โรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด 39/205-206 ซอยวิภาวดีรังสิต 84 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงสนามบิน เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ 10210

Prayers, New Year's Prayers and Happiness of Thai Buddhists

ISBN 978-616-279-778-1

Authors: Rossarin Gray
Panee Vong-Ek
Jettapon Sangkla
Natjera Thongcharoenchupong

First published: December 2015 (500 copies)

Supported by: Thai Health Promotion Foundation

Cover/Page layout: Ban Taisoi Design

Printed by: October Printing Co., Ltd.
39/205-206 Vibhavadi Rangsit road, Don Mueang, Bangkok 10210

คำนำ

รายงานผลการศึกษาเรื่อง “การสวดมนต์ การสวดมนต์ข้ามปี และความสุขของพุทธศาสนิกชนไทย” เล่มนี้ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ “การศึกษาศาสนาการสวดมนต์ในประเทศไทย: กรณีศึกษากิจกรรมการสวดมนต์ข้ามปี” ดำเนินการโดยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาศาสนาการสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนไทย ครอบคลุมทั้งในประเด็นการสวดมนต์ทั่วไปและการสวดมนต์ข้ามปี จำแนกตามลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของการสวดมนต์ที่ส่งผลต่อความสุข ความสบายใจ และสุขภาพจิตของคนไทย เมื่อควบคุมปัจจัยลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจสภาวะทางสังคม วัฒนธรรมและสุขภาพจิต (ความสุข) คนไทย พ.ศ. 2557 ซึ่งเป็นการสำรวจระดับชาติ และข้อมูลที่ได้สามารถเป็นตัวแทนคนไทยทั้งประเทศได้ นอกจากนี้ในประเด็นการสวดมนต์ข้ามปียังได้นำข้อมูลการศึกษาเชิงปริมาณ การสวดมนต์ข้ามปี 2556-2557 และ 2557-2558 ซึ่งเก็บข้อมูล ณ สถานที่จัดงานจริง ระหว่างวันที่ 31 ธันวาคม ถึง 1 มกราคม ของปี พ.ศ. 2556-2557 และ 2557-2558 มาใช้ในการวิเคราะห์ด้วย

คณะผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วนสำคัญ คือ 1) สถานการณ์การสวดมนต์และการสวดมนต์ข้ามปีของพุทธศาสนิกชนไทย และ 2) ผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการสวดมนต์ที่ส่งผลต่อความสุข ความสบายใจ และสุขภาพจิตของคนไทย เมื่อควบคุมปัจจัยลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่ได้ให้ทุนสนับสนุนในการจัดทำรายงานเล่มนี้ และขอขอบคุณสำนักงานสถิติแห่งชาติที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานผลการศึกษาเล่มนี้ จะเป็นแหล่งข้อมูลที่มีประโยชน์และมีคุณค่าต่อผู้ที่สนใจต่อไป

คณะผู้วิจัย
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม
มหาวิทยาลัยมหิดล

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การสวดมนต์ และการสวดมนต์ข้ามปีของพุทธศาสนิกชนไทย และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของการสวดมนต์กับความสุข ความสบายใจ และสุขภาพจิตของคนไทย โดยควบคุมปัจจัยลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม ใช้ข้อมูลจากการสำรวจสถานะทางสังคม วัฒนธรรมและสุขภาพจิต (ความสุข) คนไทย พ.ศ. 2557 ซึ่งเป็นการสำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ข้อมูลที่ได้สามารถเป็นตัวแทนคนไทยทั้งประเทศได้ ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างอายุ 13 ปีขึ้นไปที่น่าเชื่อถือศาสนาพุทธจำนวน 60,190 คน และในประเด็นการสวดมนต์ข้ามปี ได้นำข้อมูลการศึกษาเชิงปริมาณการสวดมนต์ข้ามปี 2556-2557 และ 2557-2558 ซึ่งเก็บข้อมูล ณ สถานที่จัดงานจริง ระหว่างวันที่ 31 ธันวาคม ถึง 1 มกราคม ปี พ.ศ. 2556-2557 และ 2557-2558 มาใช้ในการวิเคราะห์ด้วย

ประวัติของการสวดมนต์และการสวดมนต์ข้ามปี

การสวดมนต์

การสวดมนต์เป็นการนำพระธรรมคำสอน หรือหลักของพระพุทธศาสนามาสวดเพื่อก่อให้เกิดสติปัญญา สู่การปฏิบัติเพื่อบ่มง้วนผลอันสูงสุดคือการดับทุกข์ของตนเอง สำหรับประเทศไทยการสวดมนต์ในพระพุทธศาสนาเริ่มในสมัยสุโขทัยและได้มีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย ในสมัยอยุธยาเมื่อศึกสงครามบ่อยครั้ง การสวดมนต์มีการผสมผสานความเชื่อระหว่างศาสนาพราหมณ์กับพระพุทธศาสนาเข้าด้วยกันโดยสวดเพื่อส่งเสริมอำนาจบารมีของกษัตริย์ให้ดูน่าเกรงขาม และเพื่อปลุกใจและสร้างความกล้าหาญในการสู้รบในสงครามแก่ประชาชน และในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้มีการสังคายนาบทสวดมนต์ แปลพระปริตรทั้งหลายออกเป็นภาษาไทย เกิดประเพณีสวดมนต์แปลที่สวดทั้งคำบาลีและคำแปลภาษาไทย ขึ้นเป็นครั้งแรก

การสวดมนต์ข้ามปี

การสวดมนต์ข้ามปีเป็นประเพณีนิยมของคนไทยมาแต่เดิม โดยในสมัยรัชกาลที่ 3 ได้มีการสวดมนต์ใหญ่ประจำปีเนื่องในวาระขึ้นปีใหม่ซึ่งตรงกับวันสงกรานต์ ต่อมาก็ได้มีการพิจารณาเปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่ เป็นวันที่ 1 มกราคม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2484 ทำให้พิธีสวดมนต์ใหญ่ประจำปีถูกลดความสำคัญลง ในปี พ.ศ. 2549 เจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธปาพจนบดี ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร ได้เห็นความสำคัญของการสวดมนต์ข้ามปี จึงได้ประกอบพิธีการสวดมนต์ข้ามปีขึ้น และในปี พ.ศ. 2553 ที่ประชุมมหาเถรสมาคม ได้มีมติให้ทุกวัดจัดสวดมนต์ข้ามปี โดยมีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นศูนย์กลางการอำนวยความสะดวก และให้วัดที่มีเจ้าคณะจังหวัดเป็นศูนย์กลางการสวดมนต์ข้ามปีของจังหวัดนั้น และในปีเดียวกันสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และภาคีเครือข่ายได้เริ่มมีการจัดกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีในช่วงเทศกาลปีใหม่ขึ้นเช่นเดียวกัน ด้วยแนวความคิดที่จะใช้การสวดมนต์เป็นการแรงจูงใจที่จะทำให้กลุ่มคนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากการเฉลิมฉลองวันส่งท้ายปีเก่าและต้อนรับปีใหม่ที่มุ่งเน้นความสนุกสนานรื่นเริงและมักมีการดื่มสุราและของมีเมา มาเป็นการสวดมนต์เพื่อเป็นทางเลือกในการรับปีใหม่ด้วยสติและความเป็นสิริมงคล

การสวดมนต์ของคนไทย

1. สถานการณ์การสวดมนต์ของคนไทย ปี พ.ศ. 2557: พุทธศาสนิกชนปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาด้วยการสวดมนต์ มีสัดส่วนสูงถึงเกือบร้อยละ 90 แต่ส่วนใหญ่เป็นการสวดนานๆ ครั้ง กล่าวคือ ผู้สวดมนต์มีความถี่ในการสวดมนต์นานๆ ครั้ง มากที่สุด ร้อยละ 35.1 สวดเฉพาะวันสำคัญทางศาสนา/ประเพณี ร้อยละ 34.8 สวดมนต์เป็นประจำทุกวัน/เกือบทุกวัน ร้อยละ 17.9 และสวดเฉพาะบางวันต่อสัปดาห์ ร้อยละ 12.2

2. การรับรู้ประโยชน์ที่ได้รับจากการสวดมนต์: มีสติ สมาธิ และปัญญา

ผู้ให้ข้อมูลรายงานว่า การสวดมนต์มีประโยชน์ในเรื่องการมีสติ สมาธิ และปัญญามากที่สุดร้อยละ 45.3 รองมาทำให้เกิดความเป็นสิริมงคล (ร้อยละ 25.4) และเกิดความศรัทธาและเลื่อมใสในศาสนา (ร้อยละ 14.2)

การสวดมนต์ กับความสุข ความสบายใจ และสุขภาพจิตของคนไทย

การศึกษาวិเคราะห์ความสัมพันธ์ของการสวดมนต์ กับความสุข ความสบายใจ และสุขภาพจิตของคนไทย เมื่อควบคุมลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม ด้วยสถิติการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก จากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 30,997 คน พบว่า การสวดมนต์มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความสุข ความสบายใจ และการมีสุขภาพจิตดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) โดยมีความคล้ายคลึงและมีแนวโน้มความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ดังนี้

ผู้ที่สวดมนต์มีโอกาสที่จะมีความสุขมากกว่าผู้ที่ไม่สวด โดยผู้ที่สวดมนต์เป็นประจำทุกวันหรือทุกสัปดาห์มีโอกาสที่จะมีความสุขมากกว่าผู้ที่ไม่ได้สวดมนต์ ประมาณ 2.0 เท่า และผู้ที่สวดมนต์เฉพาะวันสำคัญทางศาสนาก็มีโอกาสที่จะมีความสุขมากกว่าผู้ที่ไม่ได้สวดมนต์ ประมาณ 1.5 เท่า

ผู้ที่สวดมนต์มีโอกาสที่จะมีความสบายใจมากกว่าผู้ที่ไม่สวด โดยผู้ที่สวดมนต์เป็นประจำทุกวันหรือทุกสัปดาห์มีโอกาสที่จะมีความสบายใจมากกว่าผู้ที่ไม่ได้สวดมนต์ ประมาณ 1.4 เท่า และผู้ที่สวดมนต์เฉพาะวันสำคัญทางศาสนาก็มีโอกาสที่จะเกิดความสบายใจมากกว่าผู้ที่ไม่ได้สวดมนต์ ประมาณ 1.2 เท่า

ผู้ที่สวดมนต์มีโอกาสเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิตน้อยกว่าผู้ที่ไม่สวดมนต์ โดยผู้ที่สวดมนต์เป็นประจำทุกวันหรือทุกสัปดาห์มีโอกาสที่จะมีสุขภาพจิตดีหรือไม่มีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต มากกว่าผู้ที่ไม่ได้สวดมนต์ ประมาณ 2.0 เท่า และผู้ที่สวดมนต์เฉพาะวันสำคัญทางศาสนาก็มีโอกาสที่จะมีสุขภาพจิตดีหรือไม่มีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต มากกว่าผู้ที่ไม่ได้สวดมนต์ ประมาณ 1.4 เท่า

ดังนั้นจึงอาจได้ว่าการสวดมนต์นอกจากจะช่วยให้มีสติ สมาธิ และปัญญา ทำให้เกิดความเป็นสิริมงคล และเกิดความศรัทธาและเลื่อมใสในศาสนาแล้ว ผู้ที่สวดมนต์ยังมีโอกาสที่จะมีความสุข ความสบายใจ และมีสุขภาพจิตที่ดี มากกว่าผู้ที่ไม่สวด การสวดมนต์จึงถือว่าเป็นกิจกรรมทางเลือกที่สามารถทำได้ที่บ้าน โดยไม่มีค่าใช้จ่าย เหมาะสำหรับผู้ทุกกลุ่มวัย และเหมาะสำหรับทั้งผู้มีปัญหา และไม่มีปัญหาในการดำรงชีวิต ซึ่งผู้ที่สนใจอาจทดลองนำการสวดมนต์ไปใช้ในวิถีประจำวัน ซึ่งอาจจะทำให้ได้รับประโยชน์หรืออานิสงส์ดังที่กล่าวมาแล้วเช่นเดียวกัน

การสวดมนต์ข้ามปี พ.ศ. 2556-2557

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสวดมนต์ข้ามปีพบว่า พุทธศาสนิกชนที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป มีการสวดมนต์ข้ามปี ร้อยละ 15.7 ของผู้ที่สวดมนต์ทั้งหมด และพบว่าผู้ที่สวดมนต์ข้ามปี เป็นผู้ที่มีความถี่ในการสวดมนต์เป็นประจำทุกวันหรือเกือบทุกวันมากที่สุด (ร้อยละ 36.7)

1. สถานการณ์การสวดมนต์ข้ามปี: ผู้หญิงสวดมนต์ข้ามปี (ร้อยละ 69.4) สูงกว่าเพศชาย ประมาณ 2 เท่า และนอกเขตเทศบาลมีการสวดมนต์ข้ามปีสูงกว่าผู้สวดมนต์ที่อาศัยในเขตเทศบาล ผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล มีการสวดมนต์ข้ามปีสูงกว่าผู้สวดมนต์ที่อาศัยในเขตเทศบาล เกือบ 2 เท่า ผู้สวดมนต์ข้ามปีเพศหญิง (ร้อยละ 69.4) มีสัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปีสูงกว่าเพศชาย ประมาณ 2 เท่า ผู้สวดมนต์ข้ามปีส่วนใหญ่เป็นวัยแรงงาน (ร้อยละ 56.2) รองมาคือวัยสูงอายุ และวัยรุ่น ซึ่งวัยรุ่นสวดมนต์ข้ามปีน้อยกว่าวัยสูงอายุประมาณ 4 เท่า และน้อยกว่าวัยแรงงานถึง 7 เท่า ผู้สวดมนต์ข้ามปีส่วนใหญ่สมรสแล้ว (ร้อยละ 64.7) ซึ่งมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพโสดถึง 4 เท่า และมากกว่าผู้สวดมนต์ที่เป็นหม้าย/หย่า/ร้าง 3 เท่า ผู้ที่สวดมนต์ที่มีระดับการศึกษาต่างแตกต่างกัน พบว่า มีสัดส่วนของการสวดมนต์ข้ามปีไม่ต่างกันมากนัก และผู้สวดมนต์ข้ามปีประมาณ 2 ใน 3 เป็นผู้ที่ทำงานแล้ว

2. สถานที่สำหรับการสวดมนต์ข้ามปี: พุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่สวดมนต์ข้ามปีที่วัด/สำนักสงฆ์มากกว่า สวดมนต์ข้ามปีที่บ้านถึง 3 เท่า ผู้สวดมนต์ข้ามปีส่วนใหญ่ (ร้อยละ 71.5) สวดมนต์ที่วัด/สำนักสงฆ์ ซึ่งมากกว่า สวดมนต์ที่บ้าน ประมาณ 3 เท่า ผู้สวดมนต์ที่อาศัยนอกเขตเทศบาลมีสัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปีที่วัด/สำนักสงฆ์ สูงกว่าในเขตเทศบาล ในขณะที่สัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปีที่บ้านพบว่า ผู้สวดมนต์ที่อาศัยในเขตเทศบาลจะมีสัดส่วน การสวดมนต์ข้ามปีที่บ้านสูงกว่าผู้ที่อยู่นอกเขตเทศบาล ผู้หญิงและผู้ชายมีสัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปีที่วัด/สำนักสงฆ์ และที่บ้าน ไม่แตกต่างกันมากนัก วัยรุ่นมีสัดส่วนการไปสวดมนต์ข้ามปีที่วัด/สำนักสงฆ์ร้อยละ 78.1 สูงกว่าวัยแรงงาน และวัยสูงอายุ ในขณะที่วัยสูงอายุมีสัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปีที่บ้านมากที่สุด (ร้อยละ 31.3) อาจกล่าวได้ว่า ประชากร ที่มีอายุเพิ่มขึ้น แนวโน้มที่จะสวดมนต์ข้ามปีที่บ้านก็มีมากขึ้นเช่นกัน ส่วนสถานที่สำหรับการสวดมนต์ข้ามปีของประชากร เมื่อจำแนกตามสถานภาพสมรสที่ต่างกัน การศึกษาที่ต่างกัน และการทำงานที่ต่างกัน พบว่า สัดส่วนของการสวดที่วัด/ สำนักสงฆ์และสวดที่บ้าน ไม่ต่างจากสัดส่วนในภาพรวม

3. การได้รับข่าวสารการสวดมนต์ข้ามปี: ผู้สวดมนต์ได้รับข่าวสารการจัดกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีจาก คนรู้จัก/เพื่อน/ญาติสูงที่สุดถึงร้อยละ 95.7 รองมาได้รับข่าวสารจากโทรทัศน์ร้อยละ 69.1 และป้ายประกาศ/ ประชาสัมพันธ์ร้อยละ 40.7 เมื่อพิจารณาการได้รับข่าวสารการสวดมนต์ข้ามปีตามลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและ สังคม เช่น เพศ อายุ เขตที่อยู่อาศัย สถานภาพสมรส สถานทำงาน และระดับการศึกษา พบว่า อันดับของแหล่งข่าวสาร ที่ทำให้ได้รับข่าวสารการสวดมนต์ข้ามปีไม่มีความแตกต่างจากผลในภาพรวมมากนัก แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันการกระจาย ข้อมูลข่าวสารมีความทั่วถึงและเท่าเทียมกันในทุกพื้นที่ ยกเว้นข่าวสารจากอินเทอร์เน็ตเท่านั้น พบว่า ผู้สวดมนต์วัยรุ่น มีสัดส่วนการได้รับข้อมูลจากแหล่งนี้มากที่สุด (ร้อยละ 34.0) และคนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลจะได้รับข่าวสารจากทาง อินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 18.1) มากกว่าคนที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลถึง 2 เท่า

4. การอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปี: วัยรุ่นจะขอพรในเรื่องความสำเร็จในหน้าที่การทำงาน/ การศึกษามากที่สุด วัยแรงงานขอพรให้ครอบครัวมีความสุขมากที่สุด ส่วนวัยสูงอายุจะขอพรให้มีสุขภาพร่างกาย แข็งแรงมากที่สุด การอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปีของประชากร 3 ลำดับแรกพบว่า 1) ผู้สวดมนต์ขอพรให้มี สุขภาพร่างกายแข็งแรงมากที่สุดร้อยละ 42.0 2) ขอให้ครอบครัวมีความสุขร้อยละ 36.5 และ 3) ขอให้มีความสำเร็จ ในหน้าที่การทำงาน/การศึกษาร้อยละ 10.7 เพศชายและหญิงมีสัดส่วนการอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปีใน เรื่องต่างๆ ไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้สวดมนต์ที่มีช่วงวัยต่างกันมีสัดส่วนการอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปีแตกต่าง กัน โดยวัยรุ่นจะขอพรในเรื่องความสำเร็จในหน้าที่การทำงาน/การศึกษามากที่สุด วัยแรงงานขอพรให้ครอบครัวมี ความสุขมากที่สุด ส่วนวัยสูงอายุจะขอพรให้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงมากที่สุด คนโสดจะขอพรในเรื่องความสำเร็จใน หน้าที่การทำงาน/การศึกษามากที่สุด ส่วนผู้ที่สมรสจะขอพรให้ครอบครัวมีความสุขมากที่สุด ในขณะที่ผู้ที่มีสถานภาพ หม้าย/หย่า/แยก จะขอพรในเรื่องสุขภาพร่างกายแข็งแรงมากกว่าเรื่องอื่นๆ ส่วนผู้สวดมนต์ที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้น จะยังมีสัดส่วนการขอพรในเรื่องความสำเร็จในหน้าที่การทำงาน/การศึกษาเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่การขอพรในเรื่องสุขภาพ ร่างกายแข็งแรงของผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกลับมีสัดส่วนที่น้อยกว่าผู้ที่จบการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่า

การศึกษาเชิงปริมาณการสวดมนต์ข้ามปี 2556-2557 และ 2557-2558 เก็บข้อมูล ณ สถานที่จัดงานจริง ระหว่างวันที่ 31 ธันวาคม ถึง 1 มกราคม ของปี พ.ศ. 2556-2557 และ 2557-2558: *กิจกรรมทางเลือกแทนการสังสรรค์*

แม้สัดส่วนของพุทธศาสนิกชนอายุ 13 ปีขึ้นไป ที่สวดมนต์ข้ามปีอาจไม่สูงมากนัก (ร้อยละ 15.7 หรือคิดเป็นจำนวนประมาณ 4.46 ล้านคน) แต่กิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีก็ถือเป็นกิจกรรมทางเลือกที่ทำให้ประชาชนหันมาสวดมนต์แทนการไปสังสรรค์ ซึ่งมักจะมีการดื่มสุราและของมีเมาในช่วงเทศกาลปีใหม่ ดังผลการศึกษาเชิงปริมาณการสวดมนต์ข้ามปี ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2556-2557 และ 2557-2558 เก็บข้อมูล ณ สถานที่จัดงานจริง ดังนี้

ผลการศึกษาเชิงปริมาณเกี่ยวกับการสวดมนต์ข้ามปี พ.ศ. 2556-2557 โดยเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี ในพื้นที่ 5 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร ฉะเชิงเทรา ขอนแก่น พะเยา และสงขลา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,741 ราย โดยเมื่อถามว่า หากไม่ได้มาเข้าร่วมกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีในครั้งนี้ จะทำกิจกรรมอะไรแทน พบว่ากลุ่มตัวอย่างจะจัดงานเลี้ยงสังสรรค์กับครอบครัว/ญาติพี่น้องมากที่สุด (ร้อยละ 34.1) ในขณะที่วัยรุ่นประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.9) จะจัดงานเลี้ยงสังสรรค์กับเพื่อนฝูงเป็นหลักหรือไปคาเฟ่ดาวน์นอกบ้าน เช่น ลานหน้าห้างสรรพสินค้าหรือลานเปียร์แทน

และผลการศึกษาเชิงปริมาณเกี่ยวกับการสวดมนต์ข้ามปี พ.ศ. 2557-2558 ได้ทำการศึกษาในพื้นที่ 2 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร และฉะเชิงเทรา ตัวอย่างจำนวน 1,245 ราย พบว่า กลุ่มตัวอย่างประมาณ 2 ใน 3 มาเข้าร่วมกิจกรรมกับบุคคลในครอบครัวหรือญาติพี่น้องมากที่สุด และประมาณครึ่งหนึ่งไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการสวดมนต์ข้ามปีเมื่อปีที่แล้ว นอกจากนี้ยังพบว่าการจัดกิจกรรมปีนี้สามารถดึงดูดกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่ได้เข้าร่วมในปีที่แล้ว ให้มาเข้าร่วมในครั้งนี้ได้สูงถึงร้อยละ 64.2 และเมื่อถามว่า หากไม่ได้มาเข้าร่วมกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีในครั้งนี้ จะทำกิจกรรมอะไรแทน พบว่า วัยรุ่นร้อยละ 44.2 จะจัดงานเลี้ยงสังสรรค์กับครอบครัว/ญาติพี่น้อง และร้อยละ 31.7 จะจัดงานเลี้ยงสังสรรค์กับเพื่อนฝูงเป็นหลักหรือไปคาเฟ่ดาวน์นอกบ้าน เช่น ลานหน้าห้างสรรพสินค้าหรือลานเปียร์แทน

สารบัญ

คำนำ	I
บทสรุปผู้บริหาร	III
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของการศึกษา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
1.3 คำจำกัดความ	2
บทที่ 2 แนวคิดการสวดมนต์ สวดมนต์ข้ามปี ความสุขและสุขภาพจิต	3
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสวดมนต์	4
2.1.1 ประโยชน์หรืออานิสงส์ของการสวดมนต์	4
2.1.2 การปรับใช้ประโยชน์การสวดมนต์ในการสร้างเสริมสุขภาพ	4
2.1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำประโยชน์หรืออานิสงส์ของ การสวดมนต์มาปรับใช้	5
2.1.4 สถานการณ์การสวดมนต์	6
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการสวดมนต์ข้ามปี	6
2.2.1 สถานการณ์การสวดมนต์ข้ามปี	7
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความสุขและสุขภาพจิต	9
2.3.1 การวัดระดับความสุข	9
2.3.2 ความสุขกับสุขภาพจิต	9
บทที่ 3 วิธีปฏิบัติวิจัย	11
3.1 วิธีการเก็บสำรวจและเครื่องมือที่ใช้	11
3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล	12
บทที่ 4 สถานการณ์การสวดมนต์และการสวดมนต์ข้ามปีของพุทธศาสนิกชนไทย	15
4.1 ข้อมูลทางประชากร เศรษฐกิจและสังคมของพุทธศาสนิกชนไทย พ.ศ. 2557	15
4.2 การสวดมนต์ของคนไทย ปี พ.ศ. 2557	18
1. สถานการณ์การสวดมนต์ พ.ศ. 2557	19
2. ความถี่ของการสวดมนต์	23
3. ประโยชน์ของการสวดมนต์	25

4.3 การสวดมนต์ข้ามปี พ.ศ. 2556-2557	28
1. สถานการณ์การสวดมนต์ข้ามปี พ.ศ. 2556-2557	29
2. สถานที่สำหรับการสวดมนต์ข้ามปี พ.ศ. 2556-2557	33
3. การได้รับข่าวสารการสวดมนต์ข้ามปี พ.ศ. 2556-2557	34
4. การอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปี พ.ศ. 2556-2557	36
บทที่ 5 การสวดมนต์ กับความสุข ความสบายใจ และสุขภาพจิตของพุทธศาสนิกชนไทย	41
5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป	41
5.2 ความสัมพันธ์ระหว่างการสวดมนต์กับความสุข ความสบายใจและความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต	44
บทที่ 6 สรุปและอภิปรายผล	49
6.1 สรุปข้อมูลทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม	49
6.2 สรุปข้อมูลการสวดมนต์ของคนไทย	49
6.3 สรุปข้อมูลการสวดมนต์ข้ามปี พ.ศ. 2556-2557	52
6.4 สรุปผลความสัมพันธ์ของการสวดมนต์ กับความสุข ความสบายใจ และความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิตของคนไทย เมื่อควบคุมปัจจัยลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม	55
เอกสารอ้างอิง	59
ภาคผนวก	61
ภาคผนวก ก. ตารางข้อมูลการสวดมนต์จากการสำรวจสถานะทางสังคม วัฒนธรรมและสุขภาพจิต (ความสุข) คนไทย พ.ศ. 2557	63
ตารางภาคผนวก ข. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation) ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิเคราะห์	82

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 1	แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำแนกตามเพศ และเขตที่อยู่อาศัย	15
แผนภูมิที่ 2	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำแนกตามการนับถือศาสนา	16
แผนภูมิที่ 3	แสดงร้อยละของผู้นับถือศาสนาพุทธที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามเพศและเขตที่อยู่อาศัย	16
แผนภูมิที่ 4	แสดงร้อยละของผู้นับถือศาสนาพุทธที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามช่วงวัยอายุและร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามช่วงวัย	17
แผนภูมิที่ 5	แสดงร้อยละของผู้นับถือศาสนาพุทธที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามสถานภาพสมรส	17
แผนภูมิที่ 6	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้นับถือศาสนาพุทธที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามระดับการศึกษา	18
แผนภูมิที่ 7	แสดงร้อยละของผู้นับถือศาสนาพุทธที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามการทำงาน และอาชีพ (เฉพาะผู้ทำงาน)	18
แผนภูมิที่ 8	แสดงร้อยละการสวดมนต์ในรอบปีที่ผ่านมา ของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป	19
แผนภูมิที่ 9	แสดงจำนวนและร้อยละของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามการสวดมนต์ข้ามปี	29

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	ข้อความถามสุขภาพจิตฉบับสั้น 15 ข้อ ใน 5 มิติของสุขภาพจิต	12
ตารางที่ 2	แสดงร้อยละการสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามเพศและเขตที่อยู่อาศัย	19
ตารางที่ 3	แสดงร้อยละของการสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามช่วงอายุและเขตที่อยู่อาศัย	20
ตารางที่ 4	แสดงร้อยละของการสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามช่วงอายุและเพศ	20
ตารางที่ 5	แสดงร้อยละของการสวดมนต์ของผู้สูงอายุ จำแนกตามช่วงอายุและเขตที่อยู่อาศัย	21
ตารางที่ 6	แสดงร้อยละของการสวดมนต์ของผู้สูงอายุ จำแนกตามช่วงอายุและเพศ	21
ตารางที่ 7	แสดงร้อยละการสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามสถานภาพสมรสและเขตที่อยู่อาศัย	21
ตารางที่ 8	แสดงร้อยละการสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามระดับการศึกษาและเขตที่อยู่อาศัย	22

ตารางที่ 9	แสดงร้อยละการสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามการทำงานและเขตที่อยู่อาศัย	23
ตารางที่ 10	แสดงร้อยละการสวดมนต์ของผู้พุทธศาสนิกชนอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป (เฉพาะผู้ที่ทำงาน) จำแนกตามอาชีพและเขตที่อยู่อาศัย	23
ตารางที่ 11	แสดงร้อยละการสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามความถี่การสวดมนต์ เพศ และเขตที่อยู่อาศัย	24
ตารางที่ 12	แสดงร้อยละความถี่ของการสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามช่วงวัยอายุและเพศ	24
ตารางที่ 13	แสดงร้อยละความถี่ของการสวดมนต์ของผู้สูงอายุ จำแนกตามช่วงวัยอายุและเพศ	25
ตารางที่ 14	แสดงร้อยละประโยชน์การสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามช่วงวัยอายุและเพศ	26
ตารางที่ 15	แสดงร้อยละประโยชน์ของการสวดมนต์ของผู้สูงอายุ จำแนกตามช่วงวัยอายุและเพศ	26
ตารางที่ 16	แสดงร้อยละประโยชน์ของการสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชน อายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและสถานภาพสมรส	27
ตารางที่ 17	แสดงร้อยละประโยชน์ของการสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชน อายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามระดับการศึกษาและสถานะทำงาน	28
ตารางที่ 18	แสดงร้อยละของพุทธศาสนิกชนอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป ที่สวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 จำแนกตามความถี่ของการสวดมนต์ทั่วไปและเขตที่อยู่อาศัย	29
ตารางที่ 19	แสดงร้อยละการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของพุทธศาสนิกชน อายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามเพศและเขตที่อยู่อาศัย	30
ตารางที่ 20	แสดงร้อยละการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของพุทธศาสนิกชน อายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามช่วงอายุ เขตที่อยู่อาศัย และเพศ	30
ตารางที่ 21	แสดงร้อยละการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของผู้สูงอายุ จำแนกตามช่วงอายุ เขตที่อยู่อาศัย และเพศ	31
ตารางที่ 22	แสดงร้อยละการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของพุทธศาสนิกชน อายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามสถานภาพสมรสและเขตที่อยู่อาศัย	31
ตารางที่ 23	แสดงร้อยละการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของพุทธศาสนิกชน อายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามระดับการศึกษาและเขตที่อยู่อาศัย	32
ตารางที่ 24	แสดงร้อยละการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของพุทธศาสนิกชน อายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามสถานะทำงานและเขตที่อยู่อาศัย	32
ตารางที่ 25	แสดงร้อยละการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของพุทธศาสนิกชน อายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามอาชีพและเขตที่อยู่อาศัย	33

ตารางที่ 26	แสดงร้อยละของสถานที่สำหรับการสวดมนต์ข้ามปี 2556-2557 ของพุทธศาสนิกชนอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย	33
ตารางที่ 27	แสดงร้อยละของสถานที่สำหรับการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของพุทธศาสนิกชนอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามช่วงอายุและเพศ	34
ตารางที่ 28	แสดงร้อยละของสถานที่สำหรับการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของพุทธศาสนิกชนอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามช่วงอายุและเพศ	34
ตารางที่ 29	แสดงร้อยละของการได้รับข่าวสารการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของพุทธศาสนิกชนอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามช่วงวัยอายุและเพศ (ผู้ตอบสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	35
ตารางที่ 30	แสดงร้อยละของการได้รับข่าวสารการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของผู้สูงอายุ จำแนกตามช่วงวัยอายุและเพศ (ผู้ตอบสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	35
ตารางที่ 31	แสดงร้อยละของการได้รับข้อมูลข่าวสารกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี 2556-2557 ของพุทธศาสนิกชนอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและสถานภาพสมรส	36
ตารางที่ 32	แสดงร้อยละของการได้รับข้อมูลข่าวสารกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี 2556-2557 ของพุทธศาสนิกชนอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามระดับการศึกษาและสถานะทำงาน	36
ตารางที่ 33	แสดงร้อยละการอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปี 2556-2557 ของพุทธศาสนิกชนอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามช่วงวัยอายุและเพศ	37
ตารางที่ 34	แสดงร้อยละการอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปี 2556-2557 ของผู้สูงอายุ จำแนกตามช่วงวัยอายุและเพศ	37
ตารางที่ 35	แสดงร้อยละการอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปี 2556-2557 ของพุทธศาสนิกชนอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและสถานภาพสมรส	38
ตารางที่ 36	แสดงร้อยละการอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปี 2556-2557 ของพุทธศาสนิกชนอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามระดับการศึกษาและสถานะทำงาน	39
ตารางที่ 37	ลักษณะทางประชากร การสวดมนต์ ระดับความสุข ระดับความสบายใจ และระดับสุขภาพจิต (n= 30,997)	42
ตารางที่ 38	แสดงคะแนนเฉลี่ยของแต่ละข้อคำถามสุขภาพจิตฉบับสั้น 15 ข้อ ใน 5 มิติของสุขภาพจิต	43
ตารางที่ 39	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการสวดมนต์ กับระดับความสุข ความสบายใจ และความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต ใช้สถิติ Binary logistic regression	44
ตารางที่ 40	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการสวดมนต์ กับระดับความสุข ความสบายใจ และความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต เมื่อควบคุมปัจจัยลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม ใช้สถิติ Binary logistic regression	47

1.1 ที่มาและความสำคัญของการศึกษา

การสวดมนต์เป็นการนำพระธรรมคำสอนหรือหลักของพระพุทธศาสนามาสวดเพื่อก่อให้เกิดสติปัญญาสู่การปฏิบัติเพื่อบ่มง้วนผลอันสูงสุดคือการดับทุกข์ของตนเอง (พินิจ รัตนกุล, 2548) การสวดมนต์จึงถือว่าเป็นประเพณีที่สืบทอดอายุพระพุทธศาสนา เกิดขึ้นตั้งแต่ครั้งพุทธกาล สำหรับในประเทศไทยการสวดมนต์ในพระพุทธศาสนาเริ่มในสมัยสุโขทัย (สุภาพรณ ฦ บางช้าง, 2529) พิธีสวดมนต์เป็นธรรมเนียมประเพณีของชาวสุโขทัยที่พึงปฏิบัติกันทุกๆ วันพระ วันสำคัญทางศาสนารวมถึงงานมงคลเฉลิมฉลองต่างๆ ต่อมาในสมัยอยุธยาการสวดมนต์มีความแตกต่างจากสมัยสุโขทัยโดยมีการผสมผสานคติความเชื่อและการปฏิบัติระหว่างศาสนาพราหมณ์กับพระพุทธศาสนาเข้าด้วยกัน โดยศาสนาพราหมณ์จะมีพิธีสวดเพื่อเสริมอำนาจบารมีของกษัตริย์ให้ดูน่าเกรงขาม ควรเคารพยกย่อง ส่วนการสวดในพระพุทธศาสนา ปรากฏในรูปของการปลุกเสกมนต์คาถา นำเอาพุทธมนต์ในพระไตรปิฎกมาสวดเพื่อปลุกใจและสร้างความกล้าหาญในการสู้รบในสงครามแก่ประชาชน ส่วนพิธีสวดมนต์ในสมัยกรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์พบว่ามีความคล้ายคลึงกับพิธีสวดในสมัยอยุธยา อย่างไรก็ตามในสมัยรัชกาลที่ 2 ได้มีการสังคายนาบทสวดมนต์ แปลพระปริตรทั้งหลายออกเป็นภาษาไทย และผลจากการแปลบทสวดเป็นภาษาไทย ทำให้ประชาชนรู้ความหมายบทสวดที่มีสาระและถูกต้องตามหลักพุทธธรรม จากการสังคายนานี้ก่อให้เกิดประเพณีสวดมนต์แปลขึ้นเป็นครั้งแรก สวดทั้งคำบาลีและคำแปลเป็นภาษาไทย ซึ่งต่อมาเป็นธรรมเนียมนิยมปฏิบัติต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน (ทัศนาศิริธรรม, 2552)

การสวดมนต์ในพระพุทธศาสนา เป็นกิจกรรมที่พุทธศาสนิกชนให้ความสำคัญและปฏิบัติเป็นประจำ ซึ่งข้อมูลจากการสำรวจสภาวะทางสังคมและวัฒนธรรม พ.ศ. 2557 ดำเนินการโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า ประชากรนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 94.6 ประกอบกิจกรรมทางศาสนาด้วยการสวดมนต์ สูงถึงร้อยละ 87.8 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2554 (ร้อยละ 80.6) โดยมีผู้ที่สวดมนต์สม่ำเสมอทุกวันหรือทุกสัปดาห์ร้อยละ 26.5 และสวดมนต์ในวันพระ/ช่วงเข้าพรรษา/วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ร้อยละ 25.6 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2558) และในปี พ.ศ. 2553 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และภาคีเครือข่ายได้มีการจัดกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีในช่วงเทศกาลปีใหม่ ด้วยแนวความคิดที่จะใช้การสวดมนต์เป็นการแรงจูงใจที่จะทำให้กลุ่มคนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากการเฉลิมฉลองวันสงกรานต์ปีใหม่และต้อนรับปีใหม่ที่มุ่งเน้นความสนุกสนานรื่นเริงและมักมีการดื่มสุราและของมีเมา มาเป็นการสวดมนต์เพื่อเป็นทางเลือกในการรับปีใหม่ด้วยสติและความเป็นสิริมงคล ซึ่งกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีดังกล่าวได้รับความนิยมจากประชาชนและมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยมีภาคีเครือข่ายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2556) อย่างไรก็ตามข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการสวดมนต์ของคนไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันตลอดจนข้อมูลการนำประโยชน์ที่ได้รับจากการสวดมนต์ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันของคนไทยที่เป็นข้อมูลในเชิงวิชาการยังไม่มีการศึกษามากนัก

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาสถานการณ์การสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนไทย ครอบคลุมทั้งในประเด็นการสวดมนต์ทั่วไปและการสวดมนต์ข้ามปี จำแนกตามลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของการสวดมนต์ที่ส่งผลต่อความสุข ความสบายใจ และสุขภาพจิตของคนไทย เมื่อควบคุมปัจจัยลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจสภาวะทางสังคม วัฒนธรรมและสุขภาพจิต (ความสุข) คนไทย พ.ศ. 2557 ซึ่งเป็นการสำรวจระดับชาติ และข้อมูลที่ได้สามารถเป็นตัวแทนคนไทยทั้งประเทศได้

1.3 คำจำกัดความ

การสวดมนต์ หมายถึง กิจกรรมอย่างหนึ่งซึ่งเป็นส่วนประกอบของศาสนกิจ เพื่อเป็นการระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย และเป็นที่พึ่งทางใจ ผลของการสวดมนต์จะทำให้ผู้สวดรู้สึกสงบเป็นสุข และรู้สึกสบายใจ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554)

การสวดมนต์ข้ามปี หมายถึง กิจกรรมอย่างหนึ่งซึ่งเป็นส่วนประกอบของศาสนกิจ เพื่อเป็นการระลึกถึงคุณพระรัตนตรัยและเป็นที่พึ่งทางใจ การสวดมนต์ข้ามปีสวดที่ใดก็ได้ในช่วงระหว่างวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2556 ถึงวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2557 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557)

บทที่ 2

แนวคิดการสวดมนต์ สวดมนต์ข้ามปี ความสุขและสุขภาพจิต

การสวดมนต์ในประเทศไทยถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติเพื่อสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาต่อเนื่องมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน (สุภาพรณ ฌ บางช้าง, 2529) การสวดมนต์ทำให้ได้รับประโยชน์หรืออานิสงส์สำคัญคือการมีสติในขณะที่สวดมนต์ จะทำให้มีจิตใจสงบ และเกิดความสุข (ภาณี วงษ์เอก, รศรินทร์ เกรย์, ญัฐจิรา ทองเจริญพงษ์ และเจตพล แสงกล้า, 2558) อย่างไรก็ตามองค์ความรู้ทางด้านการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสวดมนต์ยังมีการศึกษาไม่มากนัก ในบทนี้จะนำเสนอผลการทบทวนองค์ความรู้ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการสวดมนต์ สถานการณ์การสวดมนต์ รวมถึงกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีที่เป็นที่นิยมในยุคปัจจุบัน ตลอดจนการนำประโยชน์ที่ได้รับจากการสวดมนต์ไปปรับใช้เพื่อให้เกิดความสุขและความสบายใจในชีวิตของคนไทย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสวดมนต์

การสวดมนต์เป็นการนำพระธรรมคำสอน สาระ หรือแก่น หรือหลักของพระพุทธศาสนามาสวดเพื่อก่อให้เกิดสติปัญญา สู่การปฏิบัติเพื่อบ่มง้วนผลอันสูงสุดคือการดับทุกข์ของตนเองจึงจะได้ประโยชน์ (พินิจ รัตนกุล, 2548) ซึ่งการที่ผู้สวดจะได้รับคุณค่าและประโยชน์จะต้องเป็นผู้เข้าใจในความหมายของเนื้อหาคำสอนที่ซ่อนอยู่ในบทสวดนั้น หรือข้อธรรมนั้นๆ เป็นอย่างดี

การสวดมนต์ในพระพุทธศาสนาถือได้ว่าเป็นประเพณีเพื่อสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาตั้งแต่ครั้งพุทธกาลสำหรับในประเทศไทยการสวดมนต์ในพระพุทธศาสนาเริ่มในสมัยสุโขทัย (สุภาพรณ ฌ บางช้าง, 2529) พิธีสวดมนต์เป็นธรรมเนียมประเพณีของชาวสุโขทัยที่พึงปฏิบัติกันทุกๆ วันพระ วันสำคัญทางศาสนารวมถึงงานมงคลเฉลิมฉลองต่างๆ (ทัศนา จิรสิริธรรม, 2552) ในสมัยอยุธยา การสวดมนต์มีความแตกต่างจากสมัยสุโขทัยโดยมีการผสมผสานด้านคติความเชื่อและการปฏิบัติระหว่างศาสนาพราหมณ์กับพระพุทธศาสนาเข้าด้วยกัน ซึ่งปรากฏในรูปของพิธีกรรมเนื่องจากสมัยอยุธยามีสงครามอยู่บ่อยครั้งโดยศาสนาพราหมณ์จะมีพิธีสวดที่ส่งเสริมอำนาจการมีของกษัตริย์ให้น่าเกรงขาม ควรเคารพยกย่อง เช่น พระราชพิธีราชาภิเษกและพระราชพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา ส่วนพระพุทธศาสนา นำเอาพุทธมนต์ในพระไตรปิฎกมาสวดเพื่อปลุกใจและสร้างความกล้าหาญในการสู้รบในสงครามแก่ประชาชน บางครั้งปรากฏในรูปของการปลุกเสกมนต์คาถา ส่วนพิธีสวดมนต์ในสมัยกรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์พบว่ามีความสอดคล้องกับคติความเชื่อกับพิธีสวดเช่นเดียวกับในสมัยอยุธยา ในรัชกาลที่ 2 มีการสังคายนาบทสวดมนต์ แปลพระปริตรทั้งหลายออกเป็นภาษาไทย และผลจากการแปลบทสวดเป็นภาษาไทย ทำให้ประชาชนรู้ความหมายบทสวดที่มีสาระและถูกต้องตามหลักพุทธธรรม ซึ่งเป็นคำสอนให้พิจารณาความจริงของชีวิตเพื่อให้เกิดสติใจอันนำไปสู่ความไม่ประมาทจากการสังคายนานี้ก่อให้เกิดประเพณีสวดมนต์แปลขึ้นเป็นครั้งแรก สวดทั้งคำบาลีและคำแปลเป็นภาษาไทย ซึ่งต่อมาเป็นธรรมเนียมปฏิบัติต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน (ทัศนา จิรสิริธรรม, 2552)

2.1.1 ประโยชน์หรืออานิสงส์ของการสวดมนต์

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ประโยชน์หรืออานิสงส์ที่เกิดจากการสวดมนต์ แบ่งได้เป็น 2 ประการ (สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังสี, ม.ป.ป.) ประการแรกคือ ประโยชน์ที่เกิดกับจิตของผู้สวดมนต์เอง และประการที่สอง ประโยชน์ที่เกิดในจิตของผู้คนที่ได้ยินเสียงสวดมนต์

1) **ประโยชน์ที่เกิดกับจิตของผู้สวดมนต์เอง** เสียงในการสวดมนต์ของผู้สวดจะกลบเสียงภายนอกไม่ให้เข้ามารบกวนจิต ซึ่งจะทำให้ผู้สวดเกิดความสงบอยู่กับบทสวดมนต์นั้นๆ โดยผู้สวดต้องสวดเสียงดังให้หูได้ยินเสียงตัวเองและจิตใจต้องจดจ่ออยู่กับเสียงสวดเมื่อใจไม่ฟุ้งไปก็อยู่กับเสียงสวดมนต์จึงทำให้เกิดสมาธิเพราะขณะที่สวดมนต์ต้องใช้ความอดทนอย่างสูงเพื่อเอาชนะความปวดเมื่อยที่เกิดขึ้นกับร่างกาย รวมทั้งอารมณ์ฝ่ายต่ำที่จะเข้ามากระทบจิตใจทำให้เกิดความเกียจคร้าน ยิ่งสวดบ่อยๆ ความอดทนก็จะเพิ่มมากยิ่งขึ้น (สุภาพ หอมจิตร, 2554) เมื่อจิตเป็นสมาธิความสงบเยือกเย็นในจิตจะเกิดขึ้นและเกิดปัญญาเข้ามาในจิตใจของผู้สวด ถ้าผู้สวดมนต์สวดโดยรู้คำแปลและรู้ความหมายจะทำให้มีความเลื่อมใสศรัทธาเพราะบทสวดของทุกศาสนาเป็นเรื่องของความดีงามจิตจะบริสุทธิ์ขึ้นอ่อนโยนมีเมตตาเป็นการยกระดับจิตใจของผู้สวด และยอมทำให้ผู้สวดได้ความรู้และปัญญา (จุฑาทิพย์ อุมะวิชนี, 2552)

2) **ประโยชน์ในจิตของผู้คนที่ได้ยินเสียงสวดมนต์** ผู้ใดที่ได้ยินได้ฟังเสียงสวดมนต์จะพลอยได้ความรู้ เกิดปัญญามีจิตสงบลึกซึ้งตามไปด้วย ผู้สวดก็เกิดกุศลไปด้วยการให้ทาน (สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังสี, ม.ป.ป.) ยิ่งกว่านั้นการสวดมนต์ยังเป็นการสร้างความสุข ความเป็นสิริมงคล และหากครอบครัวใดที่สวดมนต์เป็นประจำ ยิ่งทำให้ครอบครัวมีความรักและมีความสุข (สุภาพ หอมจิตร, 2554)

2.1.2 การปรับใช้ประโยชน์การสวดมนต์ในการสร้างเสริมสุขภาพ

นอกจากประโยชน์หรืออานิสงส์ดังกล่าวแล้ว ปัจจุบันยังมีผู้ศึกษาและวิจัยที่เกี่ยวกับประโยชน์ของการสวดมนต์ โดยใช้การสวดมนต์บำบัด ในการสร้างเสริมสุขภาพ เพราะการสวดมนต์ทำให้มีสุขภาพจิตที่ดีอันส่งผลต่อการมีสุขภาพดีของผู้สวดมนต์ (พินิจ รัตนกุล, 2548)

การสวดมนต์บำบัดเป็นหลักการหนึ่งของ Vibrational Therapy เป็นการใช้คุณสมบัติของคลื่นบางคลื่นมาบำบัดความเจ็บป่วย เช่น ใช้แก้อิทธิพลไฟฟ้า และเครื่องนวดแต่เครื่องมือเหล่านี้เป็นคลื่นไฟฟ้าเชิงฟิสิกส์ที่เกิดจากสิ่งไม่มีชีวิตต่างจากสวดมนต์บำบัดซึ่งเป็นคลื่นที่เกิดจากสิ่งมีชีวิต การสวดมนต์ใช้หลักการทำให้เกิดคลื่นเสียงที่มีความสม่ำเสมอเพื่อเข้าไปกระตุ้นร่างกายให้เกิดการเยียวยา ซึ่งหากคลื่นเสียงที่มากกระทบดังแบบไร้ระเบียบ คือ ประกอบด้วยเสียงที่มีความถี่ต่างๆ กัน จะไม่เกิดประโยชน์ต่อการบำบัด กลไกดังกล่าวเริ่มต้นเมื่อหูของผู้สวดมนต์ได้ยินเสียงบทสวด จะส่งสัญญาณต่อไปยังศูนย์การได้ยินที่อยู่บริเวณสมองกลีบขมับก่อนส่งไปบริเวณก้านสมอง ซึ่งเมื่อได้รับคลื่นเสียงซ้ำๆ สม่ำเสมอประมาณ 15 นาทีจะทำให้เซลล์ประสาทของระบบประสาทสมองสั่งกระแสประสาทหลายชนิด บริเวณก้านสมองจะหลั่งสารสื่อประสาท (สารซีโรโทนิน) มีฤทธิ์คล้ายยานอนหลับ ช่วยในการเรียนรู้ ลดความเครียด ลดอาการซึมเศร้า และลดระดับน้ำตาลในเลือด และเป็นสารตั้งต้นในการสังเคราะห์สารสื่อประสาทอื่นๆ (สารเมลาโทนิน) เป็นสารซึ่งเปรียบคล้ายกับยาอายุวัฒนะ เพราะจะช่วยยืดอายุการทำงานของเซลล์ประสาท และเซลล์ร่างกายทำให้ชีวิตยืนยาวขึ้น และยังมีคุณสมบัติช่วยให้นอนหลับ เพิ่มภูมิคุ้มกัน ทำให้เซลล์สดชื่นขึ้น รวมถึง (สารโดปามีน) สารที่มีฤทธิ์ลดความก้าวร้าวและอาการจากโรคพาร์กินสัน (สมพร กันทรดุษฎี เจริญชัยศรี อ่างใน ณรงค์ ฤทธิวิจา, 2555) ขณะสวดมนต์จิตจะจดจ่อกับบทสวด สมองจะปลอดโปร่ง ไม่คิดในเรื่องที่ทำให้เครียด จึงทำให้อารมณ์ผ่อนคลาย และการสวดมนต์ด้วยการออกเสียง ช่วยให้ปอดได้ทำงาน เลือดลมเดินสะดวก ร่างกายสดชื่นกระปรี้กระเปร่า คลายความเครียด มีผิวพรรณผ่องใสจิตใจชื่นบาน การสวดมนต์ด้วยการเปล่งเสียงเป็นการกระตุ้นเซลล์ผิวหนัง จะทำให้มีผิวพรรณผ่องใสเป็นสุข (สุภาพ หอมจิตร, 2554)

ประโยชน์ที่เกิดจากการสวดมนต์เพื่อการบำบัดแบ่งออก เป็น 3 ลักษณะ (สมพร กันทรดุษฎี เจริญชัยศรี อ่างใน ณรงค์ ฤทธิวิจา, 2555)

ของกลุ่มทดลอง น้อยกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติยิ่งกว่านั้นอาการปวดของกลุ่มทดลองภายหลัง 4 วันและ 7 วัน พบว่าลดลงน้อยกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแสดงว่าโปรแกรมการจัดการอาการที่เน้นการสวดมนต์ช่วยลดอาการปวดของผู้ป่วยมะเร็งระยะสุดท้ายได้ (เบญมาศ ตระกูลงามเด่น และสุริพร ธนศิลป์, 2555)

2.1.4 สถานการณ์การสวดมนต์

ประชากรไทยส่วนใหญ่ร้อยละ 94.6 นับถือศาสนาพุทธ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) และการสวดมนต์ในพระพุทธศาสนาถือเป็นกิจกรรมที่พุทธศาสนิกชนให้ความสำคัญและปฏิบัติเป็นประจำ จากการสำรวจสถานะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ผ่านมา พบว่า ในปีพ.ศ. 2554 มีประชากรที่นับถือศาสนาพุทธและประกอบกิจกรรมทางศาสนาด้วยการสวดมนต์ ร้อยละ 80.6 เขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลมีสัดส่วนของการสวดมนต์ใกล้เคียงกัน ร้อยละ 81.9 และ 80.0 ตามลำดับ โดยมีผู้ที่สวดมนต์สม่ำเสมอทุกวันหรือทุกสัปดาห์ร้อยละ 23.4 และสวดมนต์ในวันพระ/ช่วงเข้าพรรษา/วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ร้อยละ 22.9 วัยสูงอายุมีสัดส่วนของการสวดมนต์มากที่สุด ร้อยละ 89.5 รองมาวัยแรงงาน ร้อยละ 80.9 และวัยรุ่น ร้อยละ 72.8 และเมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนการสวดมนต์ของคนไทยในปี พ.ศ. 2551 กับปี พ.ศ. 2554 พบว่า สัดส่วนการสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนทั่วประเทศ ทั้ง 2 ปี ไม่แตกต่างกัน (ร้อยละ 80.6) (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555) อย่างไรก็ตามจากการสำรวจสถานะทางสังคม วัฒนธรรมและสุขภาพจิต (ความสุข) คนไทย พ.ศ. 2557 พบว่า ประชากรที่นับถือศาสนาพุทธ ประกอบกิจกรรมทางศาสนาด้วยการสวดมนต์ สูงถึงร้อยละ 87.8 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2554 (ร้อยละ 80.6) โดยมีผู้ที่สวดมนต์สม่ำเสมอทุกวันหรือทุกสัปดาห์ร้อยละ 26.5 และสวดมนต์ในวันพระ/ช่วงเข้าพรรษา/วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ร้อยละ 25.6 พุทธศาสนิกชนในเขตเทศบาลสวดมนต์สม่ำเสมอทุกวันหรือทุกสัปดาห์สูงกว่านอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 28.6 และ 24.6 ตามลำดับ) พุทธศาสนิกชนของกรุงเทพมหานครสวดมนต์ทุกวันหรือทุกสัปดาห์สูงสุด (ร้อยละ 31.9) ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือสวดมนต์ในวันพระ/ช่วงเข้าพรรษา/วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาสูงกว่าภาคอื่น (ร้อยละ 32.6) กลุ่มผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) มีสัดส่วนของการสวดมนต์มากที่สุด ร้อยละ 93.1 รองมาวัยแรงงาน (25-59 ปี) ร้อยละ 88.7 และวัยรุ่น (15-24 ปี) ร้อยละ 79.7 โดยกลุ่มผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) เป็นกลุ่มที่สวดมนต์สม่ำเสมอทุกวันสูงสุด คือร้อยละ 32.8 รองลงมาคือกลุ่มอายุ 13-14 ปี ร้อยละ 24.8 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2558)

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการสวดมนต์ข้ามปี

การสวดมนต์ข้ามปีนั้นเป็นประเพณีนิยมของชาวไทยมาแต่เดิม และในสมัยรัชกาลที่ 3 พระองค์ทรงประกอบพิธีเจริญพระพุทธมนต์บทธมทาสัยในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ซึ่งเป็นพิธีสวดมนต์ใหญ่ประจำปี เนื่องในวาระขึ้นปีใหม่เพื่อให้เกิด ความเป็นสิริมงคล และเกิดความร่มเย็นเป็นสุขแก่อาณาประชาราษฎร์ สำหรับประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ ต่อมาก็ได้มีการพิจารณาเปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาโดยมี หลวงวิจิตรวาทการเป็นประธานคณะกรรมการ และที่ประชุมก็ได้มีมติเป็นเอกฉันท์ให้เปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่เป็นวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2484 ในวันที่ 24 ธันวาคม ในสมัยคณะรัฐบาลของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม (สมพงษ์ เกรียงไกรเพชร, 2526) เพื่อให้สอดคล้องกับนานาประเทศ พิธีเจริญพระพุทธมนต์บทธมทาสัยก็ลดความสำคัญลง และหายไปจากวิถีชีวิตของคนไทย ต่อมาในปี พ.ศ. 2549 เจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธมหารจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร ได้เห็นความสำคัญของการสวดมนต์ข้ามปี จึงได้ประกอบพิธีการสวดมนต์ขึ้น โดยคณะสงฆ์วัดสระเกศ ร่วมกับ สำนักงานเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย ต่อมาที่ประชุมมหาเถรสมาคม (ธันวาคม 2553) มีความเห็นร่วมกันว่าการสวดมนต์ข้ามปีเป็นที่ยินยอมของประชาชนอย่างแพร่หลาย และเป็นค่านิยมที่งดงาม ควรให้การส่งเสริม จึงได้มีมติให้วัดทุกวัดจัดสวดมนต์ข้ามปี โดยมีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นศูนย์กลางการอำนวยความสะดวก และให้วัด

เจ้าคณะจังหวัดเป็นศูนย์กลางการสวดมนต์ของจังหวัดนั้น (พระวิจิตรธรรมาภรณ์, ม.ป.ป.)

ในขณะเดียวกันสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และภาคีเครือข่ายก็ได้มีการจัดกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีในช่วงเทศกาลปีใหม่เป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2553 ด้วยแนวความคิดที่จะใช้การสวดมนต์เป็นการแรงจูงใจที่จะทำให้กลุ่มคนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากการเฉลิมฉลองวันส่งท้ายปีเก่าและต้อนรับปีใหม่ที่มีมึนเมา สนุกสนาน รื่นเริงและมักมีการดื่มสุราหรือของมีเมา มาเป็นการสวดมนต์ เพื่อเป็นกิจกรรมทางเลือกในช่วงปีใหม่ ด้วยความเป็นสิริมงคลและมีสติในการใช้ชีวิตอยู่บนความไม่ประมาท

2.2.1 สถานการณ์การสวดมนต์ข้ามปี

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้มีการจัดกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี 2553-2554 ผลการจัดกิจกรรมพบว่า มีวัดเข้าร่วมอย่างเป็นทางการ กว่า 200 แห่ง ส่วนกลางจัดกิจกรรมที่วัดราชนันทารวิหาร ประชาชนให้ความสนใจและเข้าร่วมสวดมนต์มากกว่า 3,000 คน และจากการตรวจสอบจำนวนผู้เข้าร่วมสวดมนต์ในคืนข้ามปีจากวัดที่ร่วมจัด กิจกรรมจำนวน 54 แห่งทั่วประเทศ พบว่า มีประชาชนเข้าร่วมสวดมนต์มากกว่า 194,450 คน ต่อมาปี พ.ศ. 2554-2555 พบว่า มีหน่วยงานต่างๆ ร่วมเป็นภาคีจัดกิจกรรมเกือบ 30 องค์กร มีวัดเข้าร่วมโครงการ 1,630 วัด โดยส่วนกลางจัดกิจกรรมที่สนามหลวง มีประชาชนเข้าร่วมเกือบ 100,000 คน และมีประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมในวัดต่างๆ ทั่วประเทศอีกเป็นจำนวนมาก และครั้งที่ 3 พ.ศ. 2555-2556 พบว่า มีวัดเข้าร่วมโครงการทั่วประเทศ 30,000 วัด วัดไทยในต่างประเทศกว่า 400 วัด ส่วนกลางมีการจัดงานที่สนามหลวงและส่วนภูมิภาคมีศูนย์กลางจัดกิจกรรมในพระอารามหลวง 4 ภาค ได้แก่ วัดเจติยหลวงวรมหาวิหาร จังหวัดเชียงใหม่ วัดพระมหาธาตุแก่นนคร วัดหนองแวง จังหวัดขอนแก่น วัดโสธรวรารามวรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา และวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชและมีจำนวนคนเข้าร่วมงานสวดมนต์ข้ามปี ณ ท้องสนามหลวง กว่า 1.2 แสนคน (Thai Health Community, 2556)

ข้อมูลจากการประเมินผลการจัดกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีครั้งที่ 3 ดำเนินการโดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า มีประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมผ่านช่องทางต่างๆ ทั้งสถานที่จัดงานทั่วประเทศ การติดตามการถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์รวมกว่า 33 ล้านคน จากผลการจัดกิจกรรม พบว่า ประชาชนที่เข้าร่วมสวดมนต์ข้ามปีที่สนามหลวง ร้อยละ 54.7 จะนำข้อคิดที่ได้รับไปปฏิบัติด้วยตนเอง และร้อยละ 44.6 จะชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติ ซึ่งมีเพียงร้อยละ 0.7 เท่านั้นที่จะไม่นำไปปฏิบัติ นอกจากนี้ ร้อยละ 80 ระบุว่าจะมาร่วมกิจกรรมในปีหน้าอีก โดยร้อยละ 40.8 จะชักชวนเพื่อนมาร่วมกิจกรรมด้วย สะท้อนให้เห็นว่า สังคมต้องการพื้นที่สร้างสรรค์ ปลอดภัย ห่างไกลอบายมุขในการเฉลิมฉลองคืนข้ามปี (สำนักงานกองทุนสร้างเสริมสุขภาพ, 2556)

นอกจากนี้ยังมีผลจากการสำรวจการสวดมนต์ข้ามปี พ.ศ. 2555 -2556 กรณีศึกษาตัวอย่างประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในพื้นที่ 5 จังหวัดของประเทศ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ฉะเชิงเทรา เชียงใหม่ ขอนแก่น และนครศรีธรรมราช จำนวนทั้งสิ้น 2,028 ตัวอย่าง โดยดำเนินการเก็บข้อมูลในระหว่างวันที่ 2-5 ธันวาคม 2555 ก่อนการจัดกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี โดยคณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เคยไปร่วมสวดมนต์ข้ามปี(พ.ศ. 2553 และ 2554) มาแล้ว ถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่ได้เข้าร่วมสวดมนต์ พบว่า ร้อยละ 85.6 ของผู้ที่เข้าร่วมสวดมนต์ ระบุว่าทำให้ใจเย็นมีสมาธิมากขึ้น ร้อยละ 83.3 ระบุว่าทำให้มองโลกในแง่ดีมากขึ้น ร้อยละ 80.3 ระบุว่าทำบุญให้พระมากขึ้น ร้อยละ 69.7 ระบุว่าสวดมนต์ก่อนนอนทุกวัน ร้อยละ 65.2 ระบุว่าบริจาคเงิน ทำทานมากขึ้น และร้อยละ 52.1 ระบุว่าถือศีลอย่างเคร่งครัดมากขึ้น ตามลำดับ (ศูนย์เครือข่ายวิชาการเพื่อสังเกตการณ์และวิจัยความสุขชุมชน, 2555)

และจากการศึกษาเชิงปริมาณเกี่ยวกับการสวดมนต์ข้ามปี (2556-2558) ซึ่งดำเนินการโดยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดลพบว่า ในปี 2556-2557 ได้ทำการศึกษาในพื้นที่ 5 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร ฉะเชิงเทรา ขอนแก่น เพชรบุรี และสงขลา ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการสวดมนต์โดยทั่วไปและการเข้าร่วมกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี

ของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,741 ราย ในภาพรวม พบว่า ผู้เข้าร่วมสวดมนต์เกือบทุกคน (ร้อยละ 99.2) คิดว่าการสวดมนต์มีประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และเมื่อถามว่าการสวดมนต์มีประโยชน์ในชีวิตประจำวันอย่างไร มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ โดยมีจำนวนผู้ตอบว่า การสวดมนต์ช่วยให้มีสติปัญญามากที่สุดถึงร้อยละ 72.9 ช่วยให้มีจิตตั้งมั่นเป็นสมาธิร้อยละ 69.4 มีความเป็นสิริมงคล ร้อยละ 54.9 จิตใจอ่อนโยนมีเมตตา ร้อยละ 48.7 และเกิดความรู้สึกผ่อนคลาย ร้อยละ 44 เป็นต้น เหตุผลสำคัญที่สุดในการเข้าร่วมกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีในแต่ละวัย พบว่า วัยสูงอายุและวัยแรงงานต้องการมาร่วมสวดมนต์ในสถานที่จริงมากที่สุด (ร้อยละ 59.0, 52.9 ตามลำดับ) ส่วนวัยรุ่นต้องการมาเข้าร่วมกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีกับครอบครัว/เพื่อน/ญาติมากที่สุด (ร้อยละ 40.5) และเมื่อถามว่า หากไม่ได้มาเข้าร่วมกิจกรรมสวดมนต์ในครั้งนี้ จะทำกิจกรรมอะไรแทน พบว่า กลุ่มตัวอย่างจะจัดงานเลี้ยงสังสรรค์กับครอบครัว/ญาติพี่น้องมากที่สุด (ร้อยละ 34.1) ในขณะที่วัยรุ่นประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.9) จะจัดงานเลี้ยงสังสรรค์กับเพื่อนฝูงเป็นหลักหรือไปคาเฟ่ตาวนนอกบ้าน เช่น ลานหน้าห้างสรรพสินค้าหรือลานเบียร์แทน นอกจากนี้ทุกกลุ่มอายุคิดว่าประโยชน์สูงสุดที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีในครั้งนี้ คือ ได้ความเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัวมากที่สุด และเมื่อสอบถามถึงความเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งต่อไป พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 69.2) จะมาเข้าร่วมกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีในครั้งต่อไป โดยเฉพาะวัยรุ่นที่พบว่ามากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 55.8) จะมาเข้าร่วมกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีในครั้งต่อไป (รศรินทร์ เกรย์, ภาณี วงษ์เอก, ณัฐจิรา ทองเจริญชูพงศ์ และเจตพล แสงกล้า, 2557) ส่วนผลการศึกษาในปี 2557-2558 ได้ทำการศึกษาในพื้นที่ 2 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร และฉะเชิงเทรา ตัวอย่างจำนวน 1,245 ราย ในภาพรวมพบว่า ผลการศึกษาการสวดมนต์ข้ามปีมีความคล้ายคลึงกับผลการศึกษาในปี 2556-2557 แต่มีประเด็นที่น่าสนใจคือ กลุ่มตัวอย่างประมาณ 2 ใน 3 มาเข้าร่วมกิจกรรมกับบุคคลในครอบครัวหรือญาติพี่น้องมากที่สุด และประมาณครึ่งหนึ่งไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการสวดมนต์ข้ามปีเมื่อปีที่แล้ว นอกจากนี้ยังพบว่าการจัดกิจกรรมปีนี้สามารถดึงดูดวัยรุ่นที่ไม่ได้เข้าร่วมในปีที่แล้ว ให้มาเข้าร่วมในครั้งนี้ได้สูงถึงร้อยละ 64.2 และเมื่อถามว่า หากไม่ได้มาเข้าร่วมกิจกรรมสวดมนต์ในครั้งนี้ จะทำกิจกรรมอะไรแทน พบว่า วัยรุ่นร้อยละ 44.2 จะจัดงานเลี้ยงสังสรรค์กับครอบครัว/ญาติพี่น้อง และร้อยละ 31.7 จะจัดงานเลี้ยงสังสรรค์กับเพื่อนฝูงเป็นหลักหรือไปคาเฟ่ตาวนนอกบ้าน เช่น ลานหน้าห้างสรรพสินค้าหรือลานเบียร์แทน (รศรินทร์ เกรย์, ภาณี วงษ์เอก, ณัฐจิรา ทองเจริญชูพงศ์ และเจตพล แสงกล้า, 2558)

จากผลการศึกษาที่กล่าวข้างต้นเป็นเพียงเป็นการศึกษาในเชิงปริมาณ จะเห็นได้ว่าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสวดมนต์และการสวดมนต์ข้ามปี แต่ยังไม่สามารถตอบคำถามในเชิงลึกและอธิบายปรากฏการณ์ที่อยู่เบื้องหลังได้อย่างครบถ้วนและสมบูรณ์ เนื่องจากเป็นข้อจำกัดของการศึกษาเชิงปริมาณสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล จึงได้ทำการศึกษาเชิงคุณภาพเพิ่มเติมในมุมมองทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการสวดมนต์ รูปแบบการสวดมนต์ การอธิษฐานขอพร และการนำประโยชน์จากการสวดมนต์ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน โดยสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี (2557) และเป็นผู้ที่สวดมนต์ทุกวันหรือเกือบทุกวันในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา จำนวน 29 ราย ผลการศึกษา พบว่า บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการสวดมนต์ของประชากรทั้งสามวัยคล้ายคลึงกัน ใน 3 มิติ คือ การได้รับการปลูกฝังและถ่ายทอดจากครอบครัว เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในช่วงชีวิตที่ทำให้สนใจการสวดมนต์ และการเรียนรู้หลักธรรมที่เริ่มจากความสนใจและตั้งใจศึกษาหลักธรรมด้วยตนเอง ทุกกลุ่มวัยเห็นว่า การสวดมนต์เป็นสิ่งที่ดี ต้องสวดด้วยความศรัทธา และเชื่อว่ามีคุณค่าทางด้านจิตใจที่จะเกิดผลดีต่อตนเอง ผู้สวดมนต์ส่วนใหญ่ขอพรให้ครอบครัวเป็นลำดับแรก ให้มีความสุข สุขภาพแข็งแรง มีอายุยืนนาน วัยรุ่นและวัยแรงงานส่วนหนึ่งสะท้อนมุมมองในเรื่องการเรียนรู้และการทำงานว่า การขอพรเพียงอย่างเดียวไม่ช่วยให้สำเร็จได้ หากต้องลงมือกระทำด้วย ผู้สวดมนต์ทั้งสามวัยเห็นว่า ประโยชน์สำคัญที่ได้รับจากการสวดมนต์ คือ การมีสติในขณะที่สวดมนต์ทำให้จิตใจสงบและเป็นสุข และผู้สวดมนต์ทุกกลุ่มวัยนำประโยชน์จากการสวดมนต์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม และเห็นว่าการสวดมนต์จึงเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับทุกคนและทุกวัย (ภาณี วงษ์เอก, รศรินทร์ เกรย์, ณัฐจิรา ทองเจริญชูพงศ์ และเจตพล แสงกล้า, 2558)

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความสุขและสุขภาพจิต

หากกล่าวถึงความสุข ไม่มีใครสามารถปฏิเสธได้ว่า ความสุขคือสิ่งที่มนุษย์ทุกคน ไม่ว่าเชื้อชาติหรือศาสนาใด ล้วนปรารถนาที่จะได้รับด้วยกันทั้งสิ้น “ความสุข” เป็นการวัดเชิงอัตวิสัย (Subjective) เป็นเรื่องของอารมณ์ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้สึกของแต่ละบุคคลในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยแนวคิด “ความสุข (Happiness)” “ความพึงพอใจในชีวิต (Life satisfaction)” ความผาสุกทางใจ (Psychological well-being) สามารถใช้แทนกันได้ (George, 2010) ถึงแม้ว่าแนวคิดดังกล่าวอาจมีความแตกต่างกันบ้างระหว่างความสุขและความพึงพอใจในชีวิต กล่าวคือ ความสุขนั้นมีความไวต่อการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงเวลาเมื่อเกิดเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งที่มากระทบความรู้สึก ส่วนความพึงพอใจในชีวิตนั้น มีความคงที่มากกว่าความสุข เนื่องจากเป็นผลจากระบวนการประเมินชีวิตของตนเองในทุกด้าน แล้วตัดสินใจว่าตนเองมีความพึงพอใจในชีวิตมากน้อยเพียงใด (Nettle, 2005) อย่างไรก็ตามความสุขและความพึงพอใจมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน และตัวแปรที่ใช้ทำนายความสุขหรือความพึงพอใจในชีวิตก็เป็นชุดเดียวกัน (Gray et al. 2008)

2.3.1 การวัดระดับความสุข

การวัดระดับความสุข มี 2 แบบ คือ 1) การใช้คำถามเดียว (Global question) หรือ 2) องค์ประกอบของความสุขแต่ละด้านรวมกัน ซึ่งพบว่า การถามแบบคำถามเดียวใช้กันมาก เนื่องจากสามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ดี ซึ่งข้อคำถามเดียวนั้น จะมีคำตอบที่ให้เลือกตอบทั้งเป็นแบบสเกลต่อเนื่อง 0-10 (Continuous) และคำตอบให้เลือกเป็นสเกลอันดับ (Ordinal) ที่แตกต่างกัน ซึ่งส่วนใหญ่พบได้ในการสำรวจระดับนานาชาติ เช่น General Social Survey (GSS), World Value Survey (WVS) และ European Social Survey (ESS) รวมถึง USA Gallup Polls แล้วจึงศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสุข ส่วนแบบที่ 2 (องค์ประกอบแต่ละด้านมารวมกัน) ถึงแม้ว่าจะทำให้เห็นชัดเจนว่าองค์ประกอบของความสุขคืออะไรบ้าง แต่ละองค์ประกอบอาจมีความสัมพันธ์กันเองสูง หรือเป็นตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบในเครื่องมือเดียวกัน (George, 2010) เช่น เครื่องมือวัดสุขภาพจิตคนไทยฉบับสั้น (อภิชัย มงคล และคณะ, 2552) ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบคือ 1) สภาพจิตใจ (Mental state) 2) สมรรถภาพของจิตใจ (Mental capacity) 3) คุณภาพของจิตใจ (Mental quality) และ 4) ปัจจัยสนับสนุนด้านครอบครัว (Family supporting factors) ซึ่งองค์ประกอบที่ 4 นี้เป็นปัจจัยบ่งชี้ความสุข หรือความพึงพอใจมากหรือน้อย หรือสภาพจิตใจในองค์ประกอบที่ 1

จากการสำรวจสถานะทางสังคม วัฒนธรรมและสุขภาพจิต (ความสุข) คนไทยที่ผ่านมา ซึ่งเก็บข้อมูลโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ประชากรที่ได้จากการสำรวจครั้งนี้เป็นตัวแทนของประชากรในระดับประเทศ พบว่ามีการวัดระดับความสุขของคนไทย โดยมีข้อคำถามเกี่ยวกับความสุข ที่ให้ผู้ตอบให้คะแนนความสุขระดับ 0-10 ซึ่งอธิบายความสุขของคนไทยโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ซึ่งผลจากการสำรวจในปี พ.ศ. 2551 พบว่า ค่าเฉลี่ยความสุขของคนไทยอยู่ที่ระดับ 7.5 และถ้าจะศึกษาความสุขโดยใช้สเกลอันดับ เช่น ความสุขมาก ความสุขน้อย ก็สามารถทำได้โดยใช้ค่าเฉลี่ยความสุขจากระดับ 0-10 เป็นเกณฑ์ในการแบ่งสเกลความสุข โดยถ้าระดับความสุขน้อยกว่าค่าเฉลี่ย อาจจัดอยู่ในกลุ่มมีความสุขน้อย และหากระดับความสุขสูงกว่าค่าเฉลี่ย อาจแปลผลได้ว่าอยู่ในกลุ่มที่มีความสุขมาก ซึ่งการแปลผลว่าประชากรมีความสุขมากขึ้นหรือน้อยลง ก็สามารถพิจารณาเปรียบเทียบได้จากร้อยละของประชากรในแต่ละกลุ่มได้ (รศรินทร์ เกรย์, วรชัย ทองไทย และเรวดี สุวรรณพเก้า, 2553)

2.3.2 ความสุขกับสุขภาพจิต

จากเครื่องมือวัดสุขภาพจิตของคนไทย ที่สร้างขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทในสังคมไทยนั้น เป็นการวัดสุขภาพจิตเชิงบวก (Positive Psychology) (อภิชัย มงคล และคณะ, 2552) และจากการศึกษาของอภิชัย มงคล และคณะ (2554) เมื่อเปรียบเทียบภาพรวมของเครื่องมือวัดสุขภาพจิตของคนไทยฉบับนี้กับความสุขในบริบทของสังคมไทยและได้เห็นว่า ความสุขและสุขภาพจิตนั้นเป็นเรื่องเดียวกัน (รศรินทร์ เกรย์, วรชัย ทองไทย และเรวดี สุวรรณพเก้า, 2553)

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในบทนี้กล่าวถึงรายละเอียดของระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษาสถานการณ์การสวดมนต์ของคนไทย ครอบคลุมทั้งในประเด็นการสวดมนต์ทั่วไปและการสวดมนต์ข้ามปี โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติได้ผนวกข้อคำถามที่เกี่ยวกับการสวดมนต์และการสวดมนต์ข้ามปีเข้ากับการสำรวจสถานะทางสังคม วัฒนธรรมและสุขภาพจิต (ความสุข) คนไทย พ.ศ. 2557 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่มีวัตถุประสงค์ในการสำรวจเพื่อสะท้อนสถานะทางสังคมและวัฒนธรรมของประชากร ในเรื่องพฤติกรรม ค่านิยมและวัฒนธรรมของคนไทยในปัจจุบัน ที่ทำให้ทราบถึงสถานการณ์และทิศทางการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย

3.1 วิธีการเก็บสำรวจและเครื่องมือที่ใช้

การสำรวจสถานะทางสังคม วัฒนธรรมและสุขภาพจิต (ความสุข) คนไทย พ.ศ. 2557 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ เป็นการสำรวจด้วยตัวอย่าง (Sample Survey Method) โดยใช้แผนการสุ่มตัวอย่างแบบ Stratified Two-Stage Sampling โดยมีจังหวัดเป็นสตราตัม (Stratum) ซึ่งมีทั้งสิ้น 77 สตราตัม แบ่งย่อยตามลักษณะการปกครอง คือ ในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล โดยมีชุมชุมอาคาร (สำหรับในเขตเทศบาล) และหมู่บ้าน (สำหรับนอกเขตเทศบาล) เป็นตัวอย่างขั้นที่หนึ่ง ส่วนครัวเรือนส่วนบุคคลเป็นตัวอย่างขั้นที่สอง การเก็บรวบรวมข้อมูลจะให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานสถิติแห่งชาติไปสัมภาษณ์สมาชิกของครัวเรือนตัวอย่างในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2557 จากจำนวนครัวเรือนตัวอย่างประมาณ 27,000 ครัวเรือน

ในการสำรวจฯ มีข้อคำถามเกี่ยวกับการสวดมนต์และการสวดมนต์ข้ามปี จำนวน 6 ข้อ ดังนี้ 1) “ในรอบปีที่แล้ว โดยปกติได้สวดมนต์บ่อยครั้งแค่ไหน” (ถามเฉพาะผู้นับถือศาสนาพุทธที่มีอายุ 13 ปี ขึ้นไป) 2) “การสวดมนต์มีประโยชน์ในชีวิตประจำวันอย่างมากที่สุด” 3) “ในช่วงปีใหม่ที่ผ่านมา (2556-2557) ได้สวดมนต์ข้ามปีหรือไม่” 4) “สวดมนต์ข้ามปี (2556-2557) ที่ไหน” 5) “ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการสวดมนต์ข้ามปี (2556-2557) จากแหล่งใด” และ 6) “ในการสวดมนต์ข้ามปี (2556-2557) ได้ขอพร/อธิษฐานเรื่องใดมากที่สุด”

ข้อมูลในเรื่องความสุขซึ่งถามผู้ที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป พบว่า มีข้อคำถามเกี่ยวกับความสุข คือ “ปัจจุบัน...(ชื่อ)...มีความสุขอยู่ในระดับใด” โดยให้เลือกตอบเป็นระดับคะแนน 0-10 คะแนน ซึ่ง 0 หมายถึง ไม่มีความสุขเลย และ 10 หมายถึง มีความสุขมากที่สุด

และข้อมูลในเรื่องความสบายใจและระดับสุขภาพจิต ได้จากข้อคำถามสุขภาพจิตฉบับสั้น 15 ข้อ โดยข้อคำถามถามเฉพาะผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป ถามว่า “ในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน...(ชื่อ)...ได้สำรวจตัวเอง และประเมินเหตุการณ์ อารมณ์ ความคิดเห็นและความรู้สึกของท่านว่าอยู่ในระดับใด” โดยให้เลือกข้อคำถามจำนวน 15 ข้อ ประกอบด้วยข้อความทางบวก 12 ข้อ คือข้อ 1, 2, 3, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 และ 15 โดยการให้คะแนนสำหรับข้อความทางบวกคือ ไม่มีเลย = 0, เล็กน้อย = 1, มาก = 2 และมากที่สุด = 3 และข้อความทางลบ 3 ข้อ คือข้อ 4, 5

และ 6 การให้คะแนนสำหรับข้อความทางลบคือ ไม่มีเลย = 3, เล็กน้อย = 2, มาก = 1 และมากที่สุด = 0 ซึ่งคะแนนที่ได้จากคำตอบเกี่ยวกับสุขภาพจิตทั้ง 15 ข้อ จะแบ่งสุขภาพจิตของคนไทยออกเป็น 3 กลุ่ม ตามเกณฑ์ของ อภิชัย มงคลและคณะ (2552) ดังนี้

- 0 – 27 คะแนน หมายถึง สุขภาพจิตต่ำกว่าคนปกติหรือแนวโน้มจะมีปัญหาสุขภาพจิต
- 28 – 34 คะแนน หมายถึง สุขภาพจิตอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานหรือเฉลี่ยเท่ากับคนปกติ
- 35 – 45 คะแนน หมายถึง สุขภาพจิตดีกว่าคนทั่วไป

ตารางที่ 1 ข้อคำถามสุขภาพจิตฉบับสั้น 15 ข้อ ใน 5 มิติของสุขภาพจิต

มิติของสุขภาพจิต	คำถาม
1. ความรู้สึกทางบวก	1. ท่านรู้สึกพึงพอใจ 2. ท่านรู้สึกสบายใจ 3. ท่านรู้สึกภูมิใจในตัวเอง
2. ไม่มีความรู้สึกทางลบ	4. ท่านรู้สึกเบื่อหน่ายต่อการดำรงชีวิตประจำวัน 5. ท่านรู้สึกผิดหวังในตัวเอง 6. ท่านรู้สึกว่าชีวิตมีแต่ความทุกข์
3. สมรรถภาพของจิตใจ	7. ท่านสามารถทำใจยอมรับได้สำหรับปัญหาที่ยากจะแก้ไข (เมื่อมีปัญหา) 8. ท่านมั่นใจว่าจะสามารถควบคุมอารมณ์ได้เมื่อมีเหตุการณ์ คับขันหรือร้ายแรงเกิดขึ้น 9. ท่านมั่นใจที่จะเผชิญเหตุการณ์ร้ายแรงที่เกิดขึ้นในชีวิต
4. คุณภาพของจิตใจ	10. ท่านรู้สึกเห็นอกเห็นใจเมื่อผู้อื่นมีทุกข์ 11. ท่านรู้สึกเป็นสุขในการช่วยเหลือผู้อื่นที่มีปัญหา 12. ท่านให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่นที่มีโอกาส
5. การสนับสนุนจากครอบครัว	13. ท่านรู้สึกมั่นคงปลอดภัยเมื่ออยู่ในครอบครัว 14. เมื่อท่านป่วยหนักเชื่อว่าครอบครัวจะดูแลเป็นอย่างดี 15. ท่านและสมาชิกในครอบครัวมีความรักและผูกพันต่อกัน

หมายเหตุ: มิติที่ 1 และ 2 คือ สภาพจิตใจ

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจากการสำรวจสภาวะทางสังคม วัฒนธรรมและสุขภาพจิต (ความสุข) คนไทย พ.ศ. 2557 มีจำนวนทั้งสิ้น 75,560 ราย จากจำนวนครัวเรือนตัวอย่างประมาณ 27,000 ครัวเรือน เพื่อให้ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่เก็บจากการสำรวจนี้สามารถใช้เป็นตัวแทนประชากรในระดับประเทศได้ จึงต้องทำการถ่วงน้ำหนัก (Weight cases) ซึ่งในการถ่วงน้ำหนักจะต้องสร้างค่าถ่วงน้ำหนักใหม่เฉพาะสำหรับจำนวนตัวอย่างในการสำรวจนี้

ค่าถ่วงน้ำหนักใหม่ = ค่า weight ที่สำนักงานสถิติแห่งชาติจัดทำขึ้นโดยเฉพาะ / จำนวนประชากรทั้งหมด
ที่ถ่วงน้ำหนักจากค่า weight ของสำนักงานสถิติ X จำนวนกลุ่มตัวอย่างจากการสำรวจ

เมื่อข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 75,560 ราย ได้ถูกถ่วงน้ำหนักด้วยค่าถ่วงน้ำหนักใหม่ จะทำให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีสัดส่วนที่สามารถเป็นตัวแทนประชากรของประเทศได้ โดยที่จำนวนกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนเท่าเดิม ซึ่งสถิติที่ใช้สำหรับในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา เพื่อบรรยายสถานการณ์การสวดมนต์ การสวดมนต์ข้ามปีของพุทธศาสนิกชนไทย จำแนกตามลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม และสถิติเชิงอ้างอิง คือ Binary Logistic Regression เพื่อใช้วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างการสวดมนต์กับความสุข ความสบายใจ และสุขภาพจิตของคนไทย เมื่อควบคุมปัจจัยลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม

บทที่ 4

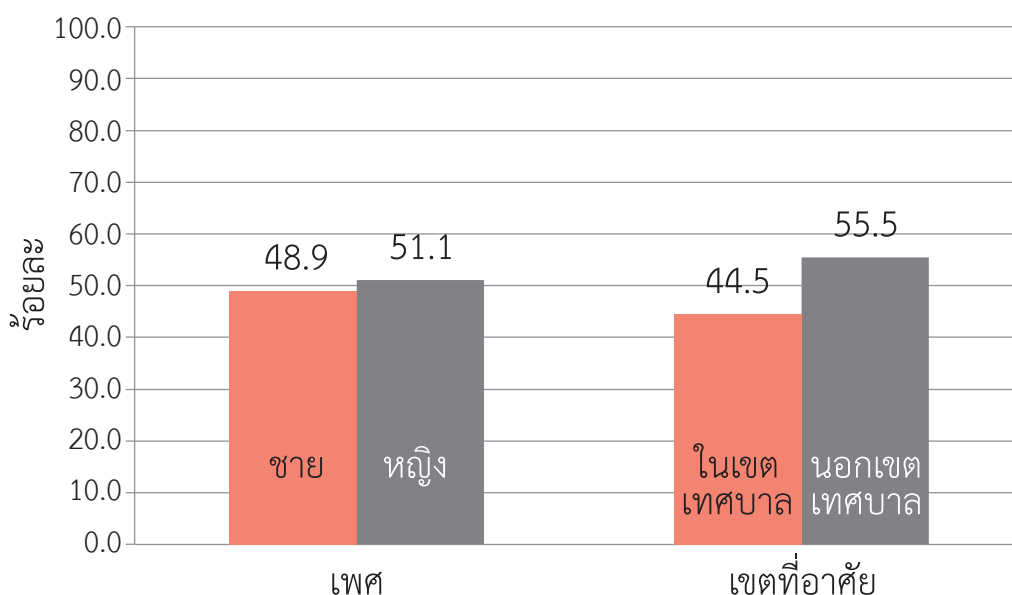
สถานการณ์การสวดมนต์ และการสวดมนต์ข้ามปีของพุทธศาสนิกชนไทย

บทนี้เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์สถานการณ์การสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนไทยที่ครอบคลุมทั้งในประเด็น การสวดมนต์ทั่วไปและการสวดมนต์ข้ามปี จำแนกตามลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม รายละเอียดดังนี้

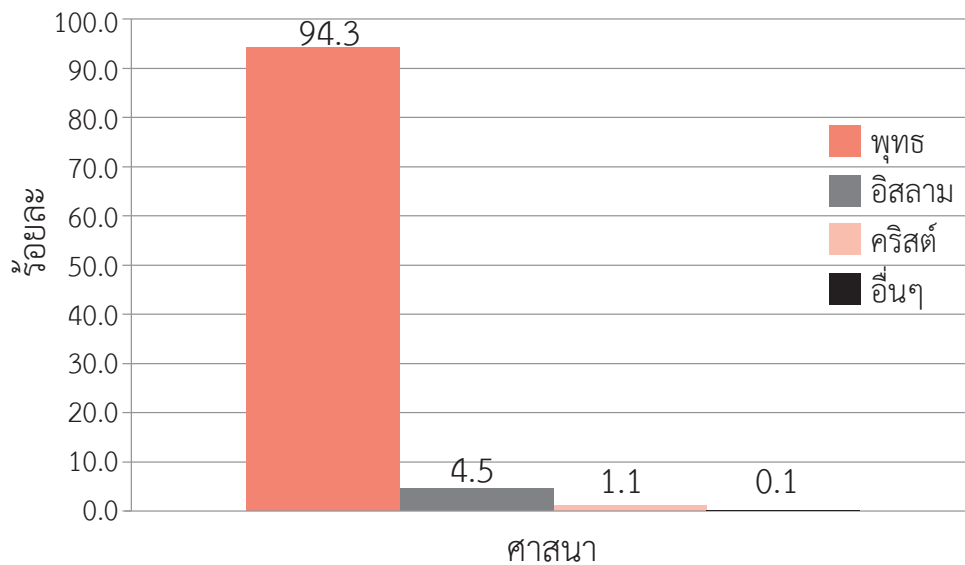
4.1 ข้อมูลทางประชากร เศรษฐกิจและสังคมของพุทธศาสนิกชนไทย พ.ศ. 2557

จากการสำรวจสภาวะทางสังคม วัฒนธรรมและสุขภาพจิต (ความสุข) คนไทย พ.ศ. 2557 กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 75,560 ราย พบว่า ประชากรเพศหญิงและเพศชายมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน โดยเพศหญิงร้อยละ 51.1 และเพศชาย ร้อยละ 48.9 (แผนภูมิที่ 1) ประชากรอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 55.5) มากกว่าในเขตเทศบาล (ร้อยละ 44.5) ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 94.3) รองมา นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 4.5 ศาสนาคริสต์ร้อยละ 1.1 และอื่นๆ (ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู, ซิกข์ และคนไม่มีศาสนา) แผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 1 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำแนกตามเพศ และเขตที่อยู่อาศัย

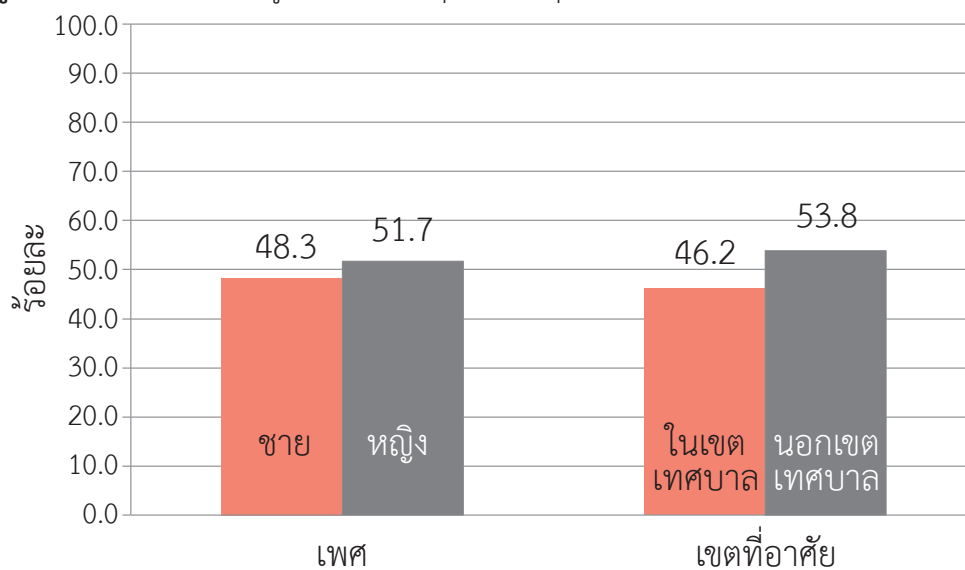

แผนภูมิที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำแนกตามการนับถือศาสนา

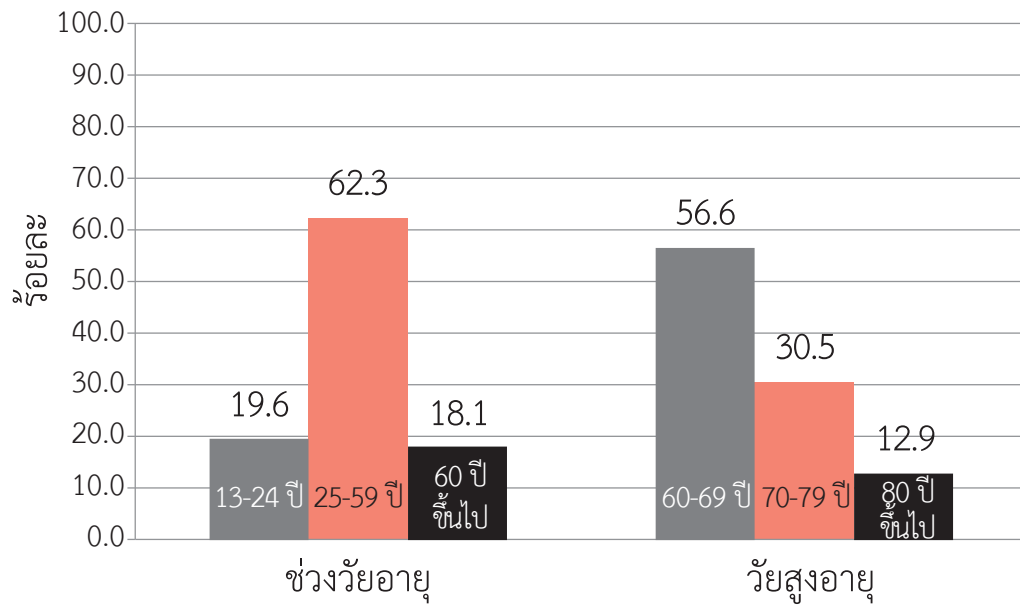

เมื่อพิจารณาเฉพาะข้อมูลของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป พบว่า มีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 60,190 ราย โดยมีสัดส่วนเพศหญิงร้อยละ 51.7 ซึ่งใกล้เคียงกับเพศชายร้อยละ 48.3 อาศัยอยู่ในนอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 53.8) มากกว่าในเขตเทศบาล (ร้อยละ 46.2) เล็กน้อย (แผนภูมิที่ 3) เมื่อพิจารณาตามช่วงอายุพบว่า ประชากรวัยแรงงาน มีมากที่สุด ร้อยละ 62.3 รองมาวัยรุ่น ร้อยละ 19.8 และวัยสูงอายุ ร้อยละ 18.1 และเมื่อพิจารณาเฉพาะวัยสูงอายุ พบว่า สัดส่วนของผู้สูงอายุวัยต้นมีมากที่สุด ร้อยละ 56.6 รองมาคือผู้สูงอายุวัยกลาง ร้อยละ 30.5 และผู้สูงอายุวัยปลาย ร้อยละ 12.9 (แผนภูมิที่ 4) ประชากรประมาณ 2 ใน 3 มีสถานภาพสมรสแล้ว (ร้อยละ 60.4) รองมาคือสถานภาพโสด ร้อยละ 27.9 และหม้าย/หย่า/แยก ร้อยละ 11.7 (แผนภูมิที่ 5) ประชากรมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา/ปวส./ปวท./อนุปริญญา มากที่สุด ร้อยละ 36.0 ส่วนผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป พบร้อยละ 12.5 (แผนภูมิที่ 6) ส่วนข้อมูลสถานะทำงานและอาชีพจะสอบถามเฉพาะผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 58,427 ราย พบว่า พุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 72.2) อยู่ในสถานะทำงาน โดยผู้ที่ทำงานประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างเอกชนมากที่สุด ร้อยละ 35.6 รองมาคือประกอบธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 31.2 ดังแผนภูมิที่ 7

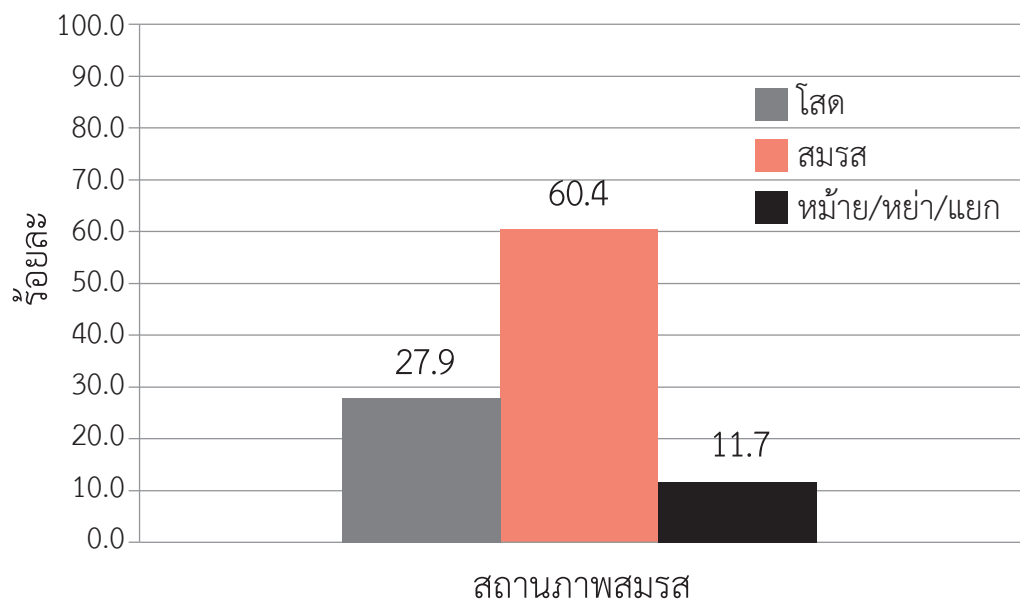
แผนภูมิที่ 3 แสดงร้อยละของผู้นับถือศาสนาพุทธที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามเพศและเขตที่อยู่อาศัย

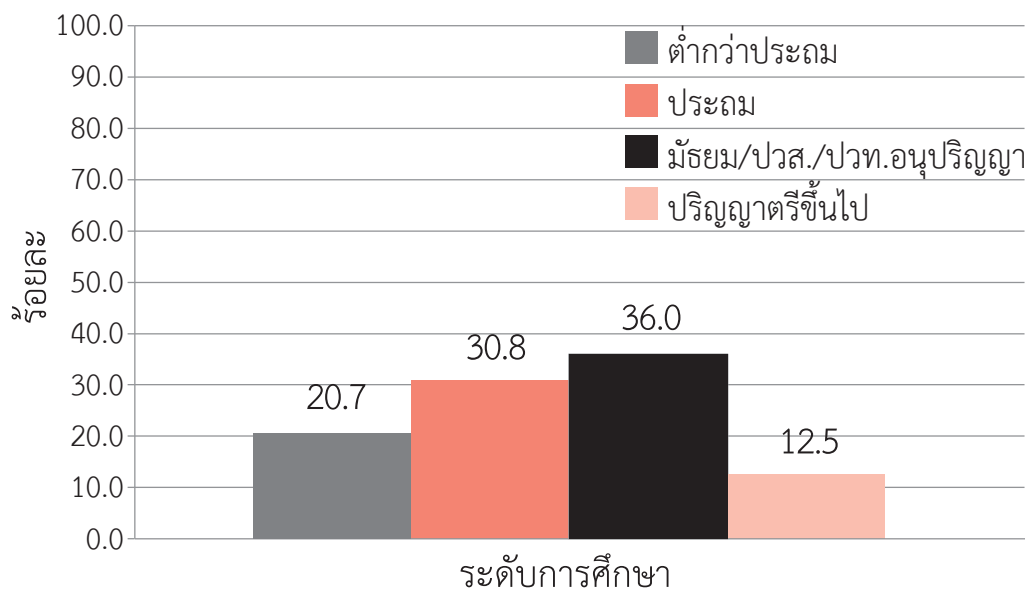
แผนภูมิที่ 4 แสดงร้อยละของผู้นับถือศาสนาพุทธที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามช่วงวัยอายุและร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามช่วงวัย

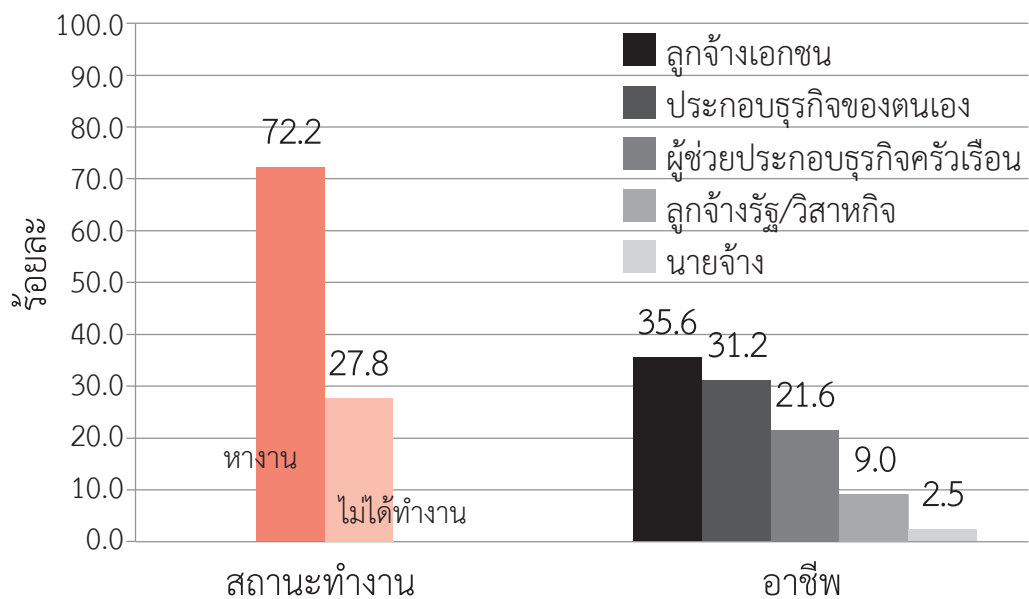
แผนภูมิที่ 5 แสดงร้อยละของผู้นับถือศาสนาพุทธที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามสถานภาพสมรส

แผนภูมิที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้นับถือศาสนาพุทธที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามระดับการศึกษา

แผนภูมิที่ 7 แสดงร้อยละของผู้นับถือศาสนาพุทธที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามการทำงาน และอาชีพ (เฉพาะผู้ทำงาน)

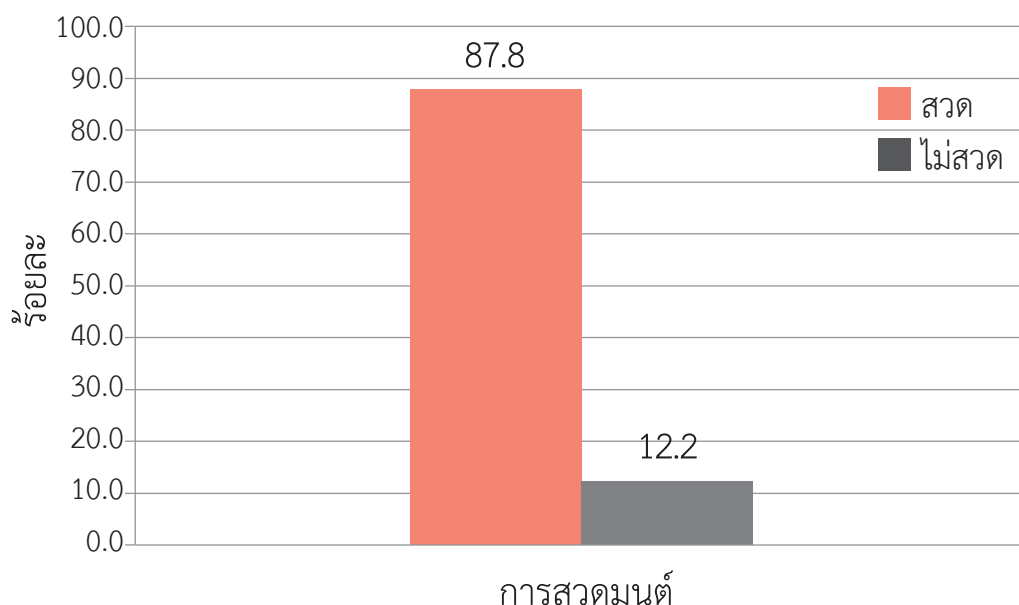

4.2 การสวดมนต์ของคนไทย ปี พ.ศ. 2557

จากข้อมูลการสำรวจสภาวะทางสังคม วัฒนธรรมและสุขภาพจิต (ความสุข) คนไทย พ.ศ. 2557 ของกลุ่มตัวอย่าง พุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำนวน 60,190 ราย โดยกลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลด้วยตนเองร้อยละ 55.7 และผู้อื่นให้ข้อมูลแทนร้อยละ 44.3 พบว่า พุทธศาสนิกชนปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาด้วยการสวดมนต์ จำนวน 52,854 ราย คิดเป็นสัดส่วนสูงถึงเป็นร้อยละ 87.8 จากกลุ่มตัวอย่างพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไปทั้งหมด (แผนภูมิที่ 8)

ข้อมูลการสวดมนต์ของคนไทย ปี พ.ศ. 2557 นี้จะนำเสนอข้อมูลเฉพาะผู้ที่สวดมนต์ แบ่งเป็น 3 ประเด็น คือ (1) สถานการณ์การสวดมนต์ พ.ศ. 2557 (2) ความถี่ในการสวดมนต์ และ (3) ประโยชน์ที่ได้รับจากการสวดมนต์ โดยในประเด็นที่ 1 และ 2 จะวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจำนวน 52,845 คน (จากการให้ข้อมูลด้วยตนเองและผู้อื่นให้ข้อมูลแทน) ส่วนในประเด็นที่ 3 เรื่องประโยชน์ที่ได้รับจากการสวดมนต์ จะวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจำนวน 31,868 คน ซึ่งเป็นคนให้ข้อมูลด้วยตนเองเท่านั้น โดยทั้งสามประเด็นดังกล่าวจะนำเสนอเปรียบเทียบตามลักษณะทางประชากรและสังคม เพื่อให้ได้ภาพสถานการณ์การสวดมนต์ของคนไทยที่ชัดเจนขึ้น

แผนภูมิที่ 8 แสดงร้อยละการสวดมนต์ในรอบปีที่ผ่านมา ของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป

1. สถานการณ์การสวดมนต์ พ.ศ. 2557 (เฉพาะผู้สวดมนต์ในรอบปีที่ผ่านมา)

1.1 การสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนในแต่ละเขตที่อยู่อาศัยและเพศ

เมื่อพิจารณาตามเขตที่อยู่อาศัยของพุทธศาสนิกชนอายุ 13 ปีขึ้นไป พบว่า สัดส่วนของผู้สวดมนต์ที่อาศัยอยู่ในเขตและนอกเขตเทศบาลใกล้เคียงกัน เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า ผู้สวดมนต์เพศหญิง (ร้อยละ 53.6) มีสัดส่วนการสวดมนต์สูงกว่าเพศชาย (ร้อยละ 46.4) เล็กน้อย และเมื่อพิจารณาสัดส่วนผู้สวดมนต์ที่อาศัยอยู่ในเขตและนอกเขตเทศบาล พบว่าสัดส่วนผู้สวดมนต์ทั้งเพศชายและเพศหญิง ไม่แตกต่างกันมากนัก (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แสดงร้อยละการสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามเพศและเขตที่อยู่อาศัย

เพศของผู้สวดมนต์	เขตที่อยู่อาศัย		
	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
	(n=24,847)	(n=28,006)	(n=52,854)
ชาย	46.1	46.7	46.4
หญิง	53.9	53.3	53.6
รวม	100.0	100.0	100.0

1.2 การสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนต่างวัย

พุทธศาสนิกชนอายุ 13 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่ร้อยละ 63.0 เป็นวัยแรงงาน รองมาคือวัยสูงอายุร้อยละ 19.2 และวัยรุ่นร้อยละ 17.8 เมื่อพิจารณาเขตที่อยู่อาศัยของผู้สวดมนต์แต่ละวัยพบว่า วัยแรงงานที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล (ร้อยละ 65.5) มีสัดส่วนการสวดมนต์สูงกว่าวัยแรงงานที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 60.7) ในขณะที่วัยสูงอายุที่อาศัยนอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 21.2) มีสัดส่วนการสวดมนต์สูงกว่าผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตเทศบาล (ร้อยละ 16.5) ส่วนวัยรุ่นมีสัดส่วนผู้สวดมนต์ในแต่ละเขตที่อยู่อาศัยไม่ต่างกันมากนัก (ตารางที่ 3) และเมื่อพิจารณาตามเพศของผู้สวดมนต์แต่ละวัย พบว่าในแต่ละวัยมีสัดส่วนของผู้สวดมนต์ที่เป็นเพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกัน (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 3 แสดงร้อยละของการสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามช่วงอายุและเขตที่อยู่อาศัย

ช่วงอายุของผู้ที่สวดมนต์	เขตที่อยู่อาศัย		
	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
	(n=24,847)	(n=28,006)	(n=52,854)
วัยเยาวชน (13-24 ปี)	17.6	18.1	17.8
วัยแรงงาน (25-59 ปี)	65.5	60.7	63.0
วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	16.5	21.2	19.2
รวม	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 4 แสดงร้อยละของการสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามช่วงอายุและเพศ

ช่วงอายุของผู้ที่สวดมนต์	เพศ		
	ชาย	หญิง	รวม
	(n=24,516)	(n=28,338)	(n=52,854)
วัยเยาวชน (13-24 ปี)	18.2	17.5	17.8
วัยแรงงาน (25-59 ปี)	63.4	62.5	63.0
วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	18.3	20.0	19.2
รวม	100.0	100.0	100.0

เมื่อพิจารณาการสวดมนต์เฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุตอนต้นมีสัดส่วนการสวดมนต์ (ร้อยละ 57.5) มากกว่าผู้สูงอายุตอนกลาง (ร้อยละ 30.7) ประมาณ 2 เท่า และมากกว่าผู้สูงอายุตอนปลาย (ร้อยละ 11.8) ถึง 5 เท่า (ตารางที่ 5) อาจกล่าวได้ว่าผู้สูงอายุที่สวดมนต์มีสัดส่วนลดลงสอดคล้องกับผู้สูงอายุที่มีจำนวนลดลงเมื่อมีอายุเพิ่มขึ้น เมื่อมีอายุเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ผู้สูงอายุที่มีอายุมากขึ้น จะเริ่มมีภาวะเสื่อมหรือความผิดปกติของร่างกาย เช่น มีปัญหาทางสายตา การได้ยิน หรือการเคลื่อนไหวร่างกายต่างๆ ทำให้สามารถสวดมนต์ได้น้อยลงด้วย และเมื่อพิจารณาเพศและเขตที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุแต่ละวัยพบว่า ผู้สวดมนต์ทั้งเพศชายและเพศหญิง ที่อาศัยอยู่ในเขตและนอกเขตเทศบาลของผู้สูงอายุในละวัย มีสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก (ตารางที่ 5-6)

ตารางที่ 5 แสดงร้อยละของการสวดมนต์ของผู้สูงอายุ จำแนกตามช่วงอายุและเขตที่อยู่อาศัย

ช่วงอายุของผู้สูงอายุที่สวดมนต์	เขตที่อยู่อาศัย		
	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
	(n=4,210)	(n=5,946)	(n=10,156)
วัยสูงอายุตอนต้น (60-69 ปี)	60.0	55.8	57.5
วัยสูงอายุตอนกลาง (70-79 ปี)	28.5	32.3	30.7
วัยสูงอายุตอนปลาย (80 ปีขึ้นไป)	11.5	12.0	11.8
รวม	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 6 แสดงร้อยละของการสวดมนต์ของผู้สูงอายุ จำแนกตามช่วงอายุและเพศ

ช่วงอายุของผู้สูงอายุที่สวดมนต์	เพศ		
	ชาย	หญิง	รวม
	(n=4,490)	(n=5,668)	(n=10,158)
วัยสูงอายุตอนต้น (60-69 ปี)	59.2	56.2	57.5
วัยสูงอายุตอนกลาง (70-79 ปี)	29.8	31.5	30.7
วัยสูงอายุตอนปลาย (80 ปีขึ้นไป)	11.0	12.4	11.8
รวม	100.0	100.0	100.0

1.3 การสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน

สถานภาพสมรสของผู้สวดมนต์ พบว่า ผู้สวดมนต์ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่สมรสแล้ว (ร้อยละ 62.0) ซึ่งมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพโสดถึง 2 เท่า (ร้อยละ 25.9) และมากกว่าผู้สวดมนต์ที่เป็นหม้าย/หย่า/ร้าง ถึง 5 เท่า (ร้อยละ 12.1) และเมื่อพิจารณาเขตที่อยู่อาศัยของผู้สวดมนต์ตามสถานภาพสมรส พบว่า คนโสดที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล (ร้อยละ 30.3) มีสัดส่วนการสวดมนต์สูงกว่าผู้โสดที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 21.9) ในขณะที่คนที่สมรสแล้วที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 65.2) จะมีสัดส่วนการสวดมนต์สูงกว่าคนที่สมรสและอาศัยอยู่ในเขตเทศบาล (ร้อยละ 58.4) ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงร้อยละการสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามสถานภาพสมรสและเขตที่อยู่อาศัย

สถานภาพสมรสของผู้สวดมนต์	เขตที่อยู่อาศัย		
	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
	(n=24,847)	(n=28,006)	(n=52,854)
โสด	30.3	21.9	25.9
สมรส	58.4	65.2	62.0
หม้าย/หย่า/แยก	11.3	12.9	12.1
รวม	100.0	100.0	100.0

1.4 การสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

การสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนที่มีระดับการศึกษาต่างแตกต่างกัน พบว่า ในภาพรวมผู้สวดมนต์ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวส./ปวท./อนุปริญญา มีสัดส่วนมากที่สุดร้อยละ 34.9 รองมาคือจบการศึกษาระดับประถมศึกษา แต่เมื่อพิจารณาการศึกษาระดับการศึกษาตามเขตที่อยู่อาศัยพบว่า ในเขตเทศบาลมีสัดส่วนของผู้สวดมนต์จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา/ปวส./ปวท./อนุปริญญาสูงที่สุด ร้อยละ 38.4 ในขณะที่นอกเขตเทศบาลมีสัดส่วนของผู้สวดมนต์จบการศึกษาในระดับประถมศึกษามากที่สุด ร้อยละ 35.4 ส่วนผู้สวดมนต์ที่จบปริญญาตรีขึ้นไป พบว่า เขตเทศบาล (ร้อยละ 19.7) มีสัดส่วนสูงกว่าผู้สวดมนต์ที่อยู่นอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 7.1) อาจกล่าวได้ว่าผู้สวดมนต์ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีการศึกษาที่สูงกว่าผู้สวดมนต์ที่อยู่นอกเขตเทศบาล (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 แสดงร้อยละการสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามระดับการศึกษาและเขตที่อยู่อาศัย

ระดับการศึกษาของผู้สวดมนต์	เขตที่อยู่อาศัย		
	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
	(n=24,847)	(n=28,006)	(n=52,854)
ต่ำกว่าประถมศึกษา	16.5	25.6	21.3
ประถมศึกษา	25.4	35.4	30.7
มัธยมศึกษา/ปวส./ปวท./อนุปริญญา	38.4	31.9	34.9
ปริญญาตรีขึ้นไป	19.7	7.1	13.0
รวม	100.0	100.0	100.0

1.5 การสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนที่มีสถานทำงานและอาชีพต่างกัน

การสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป (n=51,414) ในเรื่องการทำงาน พบว่า ผู้ที่สวดมนต์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 72.3 เป็นผู้ทำงาน และเมื่อพิจารณาสถานะทำงานของผู้สวดมนต์ตามเขตที่อยู่อาศัย พบว่า ผู้สวดมนต์ที่มีสถานะทำงานที่อาศัยอยู่ในเขต (ร้อยละ 70.3) และนอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 74.0) มีสัดส่วนไม่ต่างกันมากนัก (ตารางที่ 9) และอาชีพที่ผู้สวดมนต์ทำงานมากที่สุด คือลูกจ้างเอกชน (ร้อยละ 34.2) ซึ่งมีสัดส่วนใกล้เคียงกับผู้ประกอบธุรกิจของตนเอง (ร้อยละ 32.3) แต่เป็นที่น่าสนใจว่า เมื่อพิจารณาอาชีพตามเขตที่อยู่อาศัย พบว่า ลูกจ้างเอกชนที่อาศัยในเขตเทศบาล (ร้อยละ 44.5) มีสัดส่วนของการสวดมนต์สูงกว่าลูกจ้างเอกชนที่อาศัยนอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 25.5) ประมาณ 1 เท่า ในขณะที่ผู้ที่ประกอบธุรกิจของตนเองหรือเป็นผู้ช่วยธุรกิจของครัวเรือนที่อาศัยนอกเขตเทศบาลมีสัดส่วนของการสวดมนต์สูงกว่าผู้ที่ประกอบธุรกิจของตนเองหรือเป็นผู้ช่วยธุรกิจของครัวเรือนที่อาศัยในเขตเทศบาล ซึ่งเป็นไปตามสัดส่วนของผู้ที่ให้ข้อมูลทั้งหมด ที่พบว่า มีอาชีพลูกจ้างเอกชนทำงานในเขตเทศบาลสูงกว่านอกเขต เช่นเดียวกับผู้ที่ประกอบธุรกิจของตนเองหรือเป็นผู้ช่วยธุรกิจของครัวเรือนจะทำงานในนอกเขตเทศบาลมากกว่าในเขต ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 9 แสดงร้อยละการสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามการทำงานและเขตที่อยู่อาศัย

สถานะทำงานของผู้สวดมนต์	เขตที่อยู่อาศัย		
	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
	(n=24,222)	(n=27,192)	(n=51,414)
ทำงาน	70.3	74.0	72.3
ไม่ทำงาน	29.7	26.0	27.7
รวม	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 10 แสดงร้อยละการสวดมนต์ของผู้พุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป (เฉพาะผู้ที่ทำงาน) จำแนกตามอาชีพและเขตที่อยู่อาศัย

อาชีพของผู้สวดมนต์	เขตที่อยู่อาศัย		
	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
	(n=17,058)	(n=20,151)	(n=37,209)
นายจ้าง	3.2	2.1	2.6
ผู้ประกอบการธุรกิจของตนเอง	26.7	37.2	32.3
ผู้ช่วยธุรกิจของครัวเรือน	13.8	27.8	21.4
ลูกจ้างของรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ	11.8	7.4	9.5
ลูกจ้างเอกชน	44.5	25.5	34.2
รวม	100.0	100.0	100.0

2. ความถี่ของการสวดมนต์

2.1 ความถี่การสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ที่แตกต่างกัน

ในเรื่องความถี่การสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป ในภาพรวมพบว่า ผู้สวดมนต์มีความถี่การสวดมนต์นานๆ ครั้ง มากที่สุด ร้อยละ 35.1 ส่วนผู้ที่สวดมนต์เป็นประจำทุกวัน/เกือบทุกวัน พบร้อยละ 17.9 เมื่อพิจารณาตามเขตพื้นที่พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีสัดส่วนการสวดมนต์นานๆ ครั้งมากที่สุด ร้อยละ 38.0 ในขณะที่ผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลจะสวดมนต์ในช่วงวันสำคัญทางศาสนาหรือประเพณีมากที่สุด ร้อยละ 39.0 ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 แสดงร้อยละการสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามความถี่ การสวดมนต์ เพศ และเขตที่อยู่อาศัย

ความถี่ ของการสวดมนต์	เขตที่อยู่อาศัยและเพศของผู้สวดมนต์					
	เขต เทศบาล	นอกเขต เทศบาล	รวม	ชาย	หญิง	รวม
	(n=24,848)	(n=28,006)	(n=52,854)	(n=24,516)	(n=28,337)	(n=52,854)
ทุกวัน/เกือบทุกวัน	17.9	17.8	17.9	13.8	21.3	17.9
เฉพาะบางวันต่อสัปดาห์	14.1	10.6	12.2	10.6	13.6	12.2
เฉพาะวันสำคัญ/ทางศาสนา/ ประเพณี*	30.0	39.0	34.8	33.9	35.5	34.8
นานๆ ครั้ง	38.0	32.6	35.1	41.7	29.5	35.1
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

* วันสำคัญทางศาสนา/วันประเพณี เช่น วันพระ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันปีใหม่วันสงกรานต์ วันสำคัญที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ฯ

2.2 ความถี่การสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนในแต่ละเพศและช่วงวัยที่ต่างกัน

เมื่อพิจารณาความถี่ของการสวดมนต์รายเพศของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้หญิงมีสัดส่วนของการสวดมนต์ทุกวันหรือเกือบทุกวัน (ร้อยละ 21.3) สูงกว่าผู้ชายเกือบ 2 เท่า (ร้อยละ 13.8) ในทุกกลุ่มวัย และเมื่อพิจารณาการสวดมนต์ทุกวัน/เกือบทุกวันในแต่ละกลุ่มวัย พบว่า ผู้สูงอายุมีสัดส่วนการสวดมนต์ทุกวัน/เกือบทุกวันมากที่สุด ร้อยละ 35.2 และมีสัดส่วนการสวดมนต์ทุกวันสูงกว่าในวัยอื่นๆ (วัยแรงงานร้อยละ 13.3 และวัยรุ่น ร้อยละ 15.1) ดังตารางที่ 12 และเมื่อพิจารณาเฉพาะในกลุ่มสูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุตอนปลายมีสัดส่วนของการสวดมนต์ทุกวัน/เกือบทุกวัน (ร้อยละ 43.6) สูงกว่าผู้สูงอายุที่อยู่ในวัยตอนกลาง (ร้อยละ 40.1) และวัยตอนต้น (ร้อยละ 30.8) ดังตารางที่ 13 จากข้อมูลในเรื่องความถี่ของการสวดมนต์ อาจกล่าวได้ว่า เพศหญิงสวดมนต์บ่อยครั้งมากกว่าเพศชาย และเมื่อประชากรที่สวดมนต์มีอายุเพิ่มขึ้น แนวโน้มที่จะสวดมนต์บ่อยครั้งก็มากขึ้นเช่นกัน

ตารางที่ 12 แสดงร้อยละความถี่ของการสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามช่วงวัยอายุและเพศ

ความถี่ของ การสวดมนต์* ในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา	ช่วงวัยอายุผู้สวดมนต์								
	วัยรุ่น (13-24 ปี)			วัยแรงงาน (25-59 ปี)			วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
	(n=4,471)	(n=4,948)	(n=9,419)	(n=15,555)	(n=17,722)	(n=33,278)	(n=4,490)	(n=5,668)	(n=10,158)
ทุกวัน/เกือบทุกวัน	12.5	17.5	15.1	9.6	16.6	13.3	29.5	39.6	35.2
เฉพาะบางวัน ในแต่ละสัปดาห์	11.6	12.3	12.0	9.6	13.7	11.8	13.0	14.5	13.8
เฉพาะวันสำคัญทาง ศาสนา/วันประเพณี*	25.7	30.4	28.1	36.0	38.0	37.0	35.1	32.5	33.6

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ความถี่ของ การสวดมนต์* ในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา	ช่วงวัยอายุผู้สวดมนต์								
	วัยรุ่น (13-24 ปี)			วัยแรงงาน (25-59 ปี)			วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
	(n=4,471)	(n=4,948)	(n=9,419)	(n=15,555)	(n=17,722)	(n=33,278)	(n=4,490)	(n=5,668)	(n=10,158)
นานๆ ครั้ง	50.3	39.8	44.8	44.8	31.7	37.8	22.4	13.4	17.4
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*วันสำคัญทางศาสนา/วันประเพณี เช่น วันพระ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันปีใหม่วันสงกรานต์ วันสำคัญที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ฯ

ตารางที่ 13 แสดงร้อยละความถี่ของการสวดมนต์ของผู้สูงอายุ จำแนกตามช่วงวัยอายุและเพศ

ความถี่ของ การสวดมนต์ ในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา	ช่วงวัยของผู้สูงอายุที่สวดมนต์								
	วัยตอนต้น (60-69 ปี)			วัยตอนกลาง (70-79 ปี)			วัยตอนปลาย (80 ปีขึ้นไป)		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
	(n=2,658)	(n=3,184)	(n=5,841)	(n=2,658)	(n=3,184)	(n=5,841)	(n=2,658)	(n=3,184)	(n=5,841)
ทุกวัน/เกือบทุกวัน	25.1	35.5	30.8	32.6	45.8	40.1	44.8	42.9	43.6
เฉพาะบางวันใน แต่ละสัปดาห์	12.8	14.9	13.9	12.9	13.8	13.4	14.3	14.7	14.5
เฉพาะวันสำคัญทาง ศาสนา/วันประเพณี*	37.5	36.2	36.8	34.5	28.1	30.9	23.4	26.6	25.3
นานๆ ครั้ง	24.6	13.5	18.5	20.0	12.3	15.6	17.5	15.9	16.6
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

* วันสำคัญทางศาสนา/วันประเพณี เช่น วันพระ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันปีใหม่วันสงกรานต์ วันสำคัญที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ฯ

3.ประโยชน์ของการสวดมนต์

จากการสอบถามประโยชน์ของการสวดมนต์ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นพุทธศาสนิกชนที่สวดมนต์และมีอายุ 13 ปีขึ้นไป จำนวน 31,868 ราย (ให้ข้อมูลด้วยตนเองเท่านั้น) ในภาพรวมพบว่า ผู้สวดมนต์ได้รับประโยชน์จากการสวดมนต์ 3 ลำดับแรก คือ ช่วยให้มีสติ สมาธิ และปัญญา มากที่สุดร้อยละ 45.3 รองมาคือทำให้เกิดความเป็นสิริมงคล ร้อยละ 25.4 และเกิดความศรัทธาและเลื่อมใสในศาสนา ร้อยละ 14.2

3.1 ประโยชน์การสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนตามเพศและช่วงวัยที่ต่างกัน

พุทธศาสนิกชนที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป เพศชายและหญิงได้รับประโยชน์จากการสวดมนต์ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาในแต่ละช่วงวัยพบว่า ทุกกลุ่มวัยได้ประโยชน์จากการสวดมนต์ที่คล้ายกัน อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าสัดส่วนของประโยชน์การสวดมนต์ในเรื่องเกิดความศรัทธาและเลื่อมใสในศาสนา และเกิดความรู้สึกผ่อนคลาย มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นเมื่อประชากรมีอายุที่เพิ่มขึ้น (ตารางที่ 14-15)

ตารางที่ 14 แสดงร้อยละประโยชน์การสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามช่วงวัยอายุและเพศ

ประโยชน์ ของการสวดมนต์*	ช่วงวัยอายุผู้สวดมนต์								
	วัยรุ่น (13-24 ปี)			วัยแรงงาน (25-59 ปี)			วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
	(n=1,502)	(n=2,200)	(n=3,702)	(n=8,585)	(n=12,186)	(n=20,772)	(n=3,108)	(n=4,286)	(n=7,394)
ช่วยให้มีสติ สมาธิ ปัญญา	46.3	47.5	47.0	46.3	44.6	45.3	48.4	41.6	44.5
เป็นสิริมงคล	26.6	24.5	25.4	26.1	26.6	26.4	22.1	23.1	22.7
เกิดความรู้สึกศรัทธาและ เลื่อมใสในศาสนา	13.2	12.0	12.5	13.5	13.2	13.3	15.9	18.5	17.4
เกิดความรู้สึกละอายใจ	6.4	7.7	7.2	7.7	8.1	7.9	7.7	8.5	8.2
จิตใจอ่อนโยนมีเมตตา	5.6	6.6	6.2	4.5	6.0	5.4	4.5	6.4	5.6
ทำให้มีสุขภาพดี	1.9	1.8	1.8	1.9	1.5	1.6	1.4	1.9	1.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 15 แสดงร้อยละประโยชน์ของการสวดมนต์ของผู้สูงอายุ จำแนกตามช่วงวัยอายุและเพศ

ประโยชน์ ของการสวดมนต์*	ช่วงวัยของผู้สูงอายุที่สวดมนต์								
	วัยตอนต้น (60-69 ปี)			วัยตอนกลาง (70-79 ปี)			วัยตอนปลาย (80 ปีขึ้นไป)		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
	(n=1,879)	(n=2,524)	(n=4,401)	(n=921)	(n=1,334)	(n=2,257)	(n=307)	(n=431)	(n=737)
ช่วยให้มีสติ สมาธิ ปัญญา	48.0	42.2	44.7	48.2	41.6	44.3	51.5	38.1	43.7
เป็นสิริมงคล	22.8	23.7	23.3	21.8	22.9	22.5	18.9	20.2	19.7
เกิดความรู้สึกศรัทธาและ เลื่อมใสในศาสนา	15.1	17.7	16.6	16.7	18.0	17.5	18.6	24.6	22.1
เกิดความรู้สึกละอายใจ	8.1	7.8	8.0	7.3	9.7	8.7	6.5	8.6	7.7
จิตใจอ่อนโยนมีเมตตา	4.6	6.6	5.7	4.9	6.1	5.6	2.9	6.7	5.0
ทำให้มีสุขภาพดี	1.4	2.0	1.8	1.1	1.6	1.4	1.6	1.9	1.8
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

3.2 ประโยชน์การสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ที่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาตามเขตที่อยู่อาศัย พบว่า ผู้สวดมนต์ที่อาศัยในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล มีสัดส่วนของการได้รับประโยชน์จากการสวดมนต์ในเรื่องต่างๆ คล้ายกับผลการศึกษาในภาพรวมทุกพื้นที่ คือ ช่วยให้ มีสติ สมาธิ และ ปัญญา มากที่สุด รองมาคือทำให้เกิดความเป็นสิริมงคล และเกิดความรู้สึกศรัทธาและเลื่อมใสในศาสนา ดังตารางที่ 16

3.3 ประโยชน์การสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนที่มีสถานะภาพสมรสต่างกัน

ผู้สวดมนต์ที่มีสถานะภาพสมรสต่างกัน (โสด สมรส และหม้าย/หย่า/แยก) ในภาพรวมพบว่า ได้รับประโยชน์จากการสวดมนต์ไม่แตกต่างกันมากนัก แต่เมื่อพิจารณาประโยชน์ในเรื่องความศรัทธาและเลื่อมใสในศาสนา และความรู้สึกผ่อนคลาย เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้สวดมนต์ที่มีสถานะหม้าย/หย่า/แยก มีสัดส่วนของการได้รับประโยชน์ในเรื่องความศรัทธาและเลื่อมใสในศาสนา และความรู้สึกผ่อนคลาย สูงกว่าผู้สวดมนต์ในสถานะภาพสมรสอื่นๆ หรือกล่าวได้ว่าผู้สวดมนต์ที่เป็นหม้าย/หย่า/แยก สวดมนต์แล้วความรู้สึกศรัทธาและเลื่อมใสในศาสนา รู้สึกผ่อนคลาย มากกว่าผู้สวดมนต์ที่สมรส และผู้ที่ยังโสด ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 แสดงร้อยละประโยชน์ของการสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและสถานะภาพสมรส

ประโยชน์ของการสวดมนต์	เขตที่อยู่อาศัย			สถานะภาพสมรส			
	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม	โสด	สมรส	หม้าย/หย่า/แยก	รวม
	(n=14,496)	(n=17,373)	(n=31,868)	(n=5,976)	(n=21,154)	(n=4,738)	(n=31,868)
ช่วยให้มีสติ สมาธิ ปัญญา	47.0	43.9	45.3	48.5	44.6	44.4	45.3
เป็นสิริมงคล	25.2	25.6	25.4	24.7	26.3	22.2	25.4
เกิดความศรัทธาและเลื่อมใสในศาสนา	14.7	14.7	14.2	12.0	14.3	16.2	14.2
เกิดความรู้สึกผ่อนคลาย	7.3	8.4	7.9	7.7	7.6	9.3	7.9
จิตใจอ่อนโยนมีเมตตา	5.2	5.9	5.5	5.1	5.5	6.1	5.5
ทำให้มีสุขภาพดี	1.8	1.5	1.7	1.9	1.6	1.8	1.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

3.4 ประโยชน์การสวดมนต์ของประชากรที่มีระดับการศึกษาและมีสถานะทำงานต่างกัน

ระดับการศึกษาของผู้ที่สวดมนต์ พบว่า ผู้สวดมนต์ไม่ว่าจะมีระดับการศึกษาใด ก็มีสัดส่วนของการได้รับประโยชน์จากการสวดมนต์ในเรื่องมีสติ สมาธิ และปัญญา มากที่สุด รองมาคือทำให้เกิดความเป็นสิริมงคล และเกิดความศรัทธาและเลื่อมใสในศาสนา แต่เมื่อพิจารณาตามประโยชน์ของการสวดมนต์ พบว่า ในเรื่องสติ สมาธิ และปัญญา ผู้สวดมนต์ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป (ร้อยละ 56.4) มีสัดส่วนสูงกว่าระดับการศึกษาอื่นๆ ในขณะที่ประโยชน์ในเรื่องเกิดความเป็นสิริมงคล ความรู้สึกศรัทธาและเลื่อมใสในศาสนา และรู้สึกผ่อนคลาย พบว่า ผู้สวดมนต์ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา มีสัดส่วนในเรื่องดังกล่าวมากที่สุด และมีสัดส่วนค่อยๆ ลดลง เมื่อผู้สวดมนต์มีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ดังตารางที่ 17

ส่วนสถานะทำงานกับประโยชน์จากการสวดมนต์ที่ได้รับ พบว่า ผู้สวดมนต์ที่ทำงานและไม่ได้ทำงานมีสัดส่วนการได้รับประโยชน์จากการสวดมนต์ในเรื่องต่างๆ ไม่แตกต่างกัน โดยได้รับประโยชน์จากการสวดมนต์ในเรื่องมีสติ สมาธิ และปัญญา มากที่สุด รองมาคือทำให้เกิดความเป็นสิริมงคล และเกิดความศรัทธาและเลื่อมใสในศาสนา เช่นเดียวกับในภาพรวม ดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 แสดงร้อยละประโยชน์ของการสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามระดับการศึกษาและสถานะทำงาน

ประโยชน์ของการสวดมนต์	ระดับการศึกษา					สถานะทำงาน*		
	ต่ำกว่าประถมศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา/ปวส./ปวช./อนุปริญญา	ปริญญาตรีขึ้นไป	รวม	ทำงาน	ไม่ทำงาน	รวม
	(n=8,116)	(n=10,165)	(n=10,047)	(n=3,543)	(n=31,871)	(n=22,815)	(n=8,687)	(n=31,502)
ช่วยให้มีสติ สมาธิ ปัญญา	41.4	43.6	46.3	56.4	45.3	45.1	45.4	45.2
เป็นสิริมงคล	26.2	26.0	26.0	20.5	25.4	26.0	24.1	25.5
เกิดความศรัทธาและเลื่อมใสในศาสนา	17.2	14.6	12.8	9.6	14.2	13.7	15.5	14.2
เกิดความรู้สึกผ่อนคลาย	8.4	8.2	7.7	6.7	7.9	8.1	7.6	7.9
จิตใจอ่อนโยนมีเมตตา	4.9	6.1	5.5	5.5	5.5	5.6	5.5	5.5
ทำให้มีสุขภาพดี	1.9	1.5	1.8	1.3	1.7	1.6	1.9	1.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

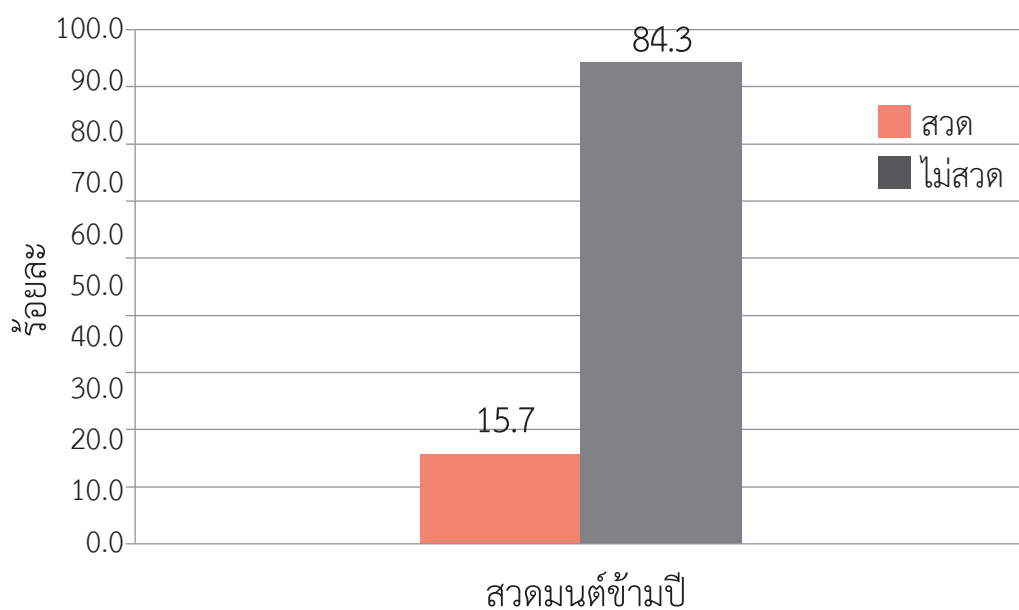
* ถามเฉพาะผู้ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป

4.3 การสวดมนต์ข้ามปี พ.ศ. 2556-2557

จากการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการสวดมนต์ข้ามปีของกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลด้วยตนเอง จำนวน 31,868 ราย พบว่า ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธและมีอายุ 13 ปีขึ้นไป มีการสวดมนต์ข้ามปีจำนวน 5,005 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.7 จากกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลด้วยตนเองทั้งหมด (แผนภูมิที่ 9) หรือคิดเป็นจำนวนประชากรประมาณ 4.46 ล้านคน เมื่อใช้ค่าถ่วงน้ำหนักจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ผู้สวดมนต์ข้ามปีส่วนใหญ่ เป็นผู้ที่สวดมนต์ทุกวัน/เกือบทุกวัน (ร้อยละ 36.7) และสวดมนต์ทุกๆ วันสำคัญทางศาสนาหรือประเพณี (ร้อยละ 32.7) ตารางที่ 18

ข้อมูลการสวดมนต์ข้ามปีของพุทธศาสนิกชนไทย ปี พ.ศ. 2556-2557 นี้ จะนำเสนอข้อมูลเฉพาะผู้ที่สวดมนต์ข้ามปี จำนวน 5,005 คน แบ่งเป็น 4 ประเด็น คือ (1) ข้อมูลทั่วไปของผู้สวดมนต์ข้ามปี (2) สถานที่สำหรับการสวดมนต์ข้ามปี (3) การได้รับข่าวสารการสวดมนต์ข้ามปี และ (4) การอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปี ซึ่งทุกประเด็นนำเสนอ โดยพิจารณาเปรียบเทียบตามลักษณะทางประชากรและสังคม เพื่อให้ได้ภาพสถานการณ์ของการสวดมนต์ข้ามปี ในปี พ.ศ. 2556-2557 ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

แผนภูมิที่ 9 แสดงจำนวนและร้อยละของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามการสวดมนต์ข้ามปี

ตารางที่ 18 แสดงร้อยละของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป ที่สวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 จำแนกตามความถี่ของการสวดมนต์ทั่วไปและเขตที่อยู่อาศัย

ความถี่ในการสวดมนต์ ของผู้ที่สวดมนต์ทั่วไป	เขตที่อยู่อาศัย		
	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
	(n=2,304)	(n=2,701)	(n=5,004)
ทุกวัน/เกือบทุกวัน	36.7	36.7	36.7
เฉพาะบางวันต่อสัปดาห์	19.5	14.3	16.7
เฉพาะวันสำคัญ/ทางศาสนา/ประเพณี*	28.0	36.6	32.7
นานๆ ครั้ง	15.8	12.4	14.0
รวม	100.0	100.0	100.0

* วันสำคัญทางศาสนา/วันประเพณี เช่น วันพระ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันปีใหม่วันสงกรานต์ วันสำคัญที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ฯ

1. สถานการณ์การสวดมนต์ข้ามปี พ.ศ. 2556-2557

1.1 การสวดมนต์ข้ามปีของพุทธศาสนิกชนที่มีเขตที่อยู่อาศัยและเพศต่างกัน

การสวดมนต์ข้ามปีของประชากรเมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า ผู้สวดมนต์เพศหญิง (ร้อยละ 69.4) มีสัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปีสูงกว่าเพศชาย (ร้อยละ 30.6) ประมาณ 2 เท่า และเมื่อพิจารณาสัดส่วนผู้สวดมนต์ที่อาศัยอยู่ในเขตและนอกเขตเทศบาล จำแนกรายเพศ พบว่า สัดส่วนของผู้สวดมนต์ทั้งเพศชายและเพศหญิงไม่แตกต่างกันมากนัก (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 แสดงร้อยละการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามเพศและเขตที่อยู่อาศัย

เพศของผู้สวดมนต์ข้ามปี พ.ศ. 2556-2557	เขตที่อยู่อาศัย		
	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
	(n=2,304)	(n=2,701)	(n=5,005)
ชาย	30.2	31.0	30.6
หญิง	69.8	69.0	69.4
รวม	100.0	100.0	100.0

1.2 การสวดมนต์ข้ามปีของพุทธศาสนิกชนต่างวัย

ผู้สวดมนต์ข้ามปีส่วนใหญ่ ร้อยละ 56.2 เป็นวัยแรงงาน รองมาคือวัยสูงอายุ ร้อยละ 32.4 และวัยรุ่น ร้อยละ 8.9 ซึ่งจะเห็นว่าวัยรุ่นสวดมนต์ข้ามปีน้อยกว่าวัยสูงอายุประมาณ 4 เท่า และน้อยกว่าวัยแรงงานถึง 7 เท่า และเมื่อพิจารณาเขตที่อยู่อาศัยของผู้สวดมนต์แต่ละวัย พบว่า วัยแรงงานที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ร้อยละ 61.7 มีสัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปีสูงกว่าวัยแรงงานที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล ร้อยละ 56.2 ในขณะที่วัยสูงอายุที่อาศัยนอกเขตเทศบาล ร้อยละ 35.0 มีสัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปีสูงกว่าผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตเทศบาล ร้อยละ 29.2 ส่วนวัยรุ่นมีสัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปีในแต่ละเขตที่อยู่อาศัยไม่ต่างกันมากนัก และเมื่อพิจารณาตามเพศของผู้สวดมนต์แต่ละวัย พบว่าในแต่ละวัยมีสัดส่วนของผู้สวดมนต์ที่เป็นเพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกัน (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 20 แสดงร้อยละการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามช่วงอายุ เขตที่อยู่อาศัย และเพศ

ช่วงอายุ ของผู้สวดมนต์ข้ามปี พ.ศ. 2556-2557	เขตที่อยู่อาศัย			เพศ		
	เขตเทศบาล	นอกเขต เทศบาล	รวม	ชาย	หญิง	รวม
	(n=2,303)	(n=2,701)	(n=5,004)	(n=1,532)	(n=3,471)	(n=5,004)
วัยรุ่น (13-24 ปี)	9.0	8.8	8.9	9.3	8.8	8.9
วัยแรงงาน (25-59 ปี)	61.7	56.2	58.7	55.5	60.1	58.7
วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	29.2	35.0	32.4	35.2	31.1	32.4
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

เมื่อพิจารณาการสวดมนต์ข้ามปีเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุตอนต้นมีสัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปี (ร้อยละ 60.9) มากกว่าผู้สูงอายุตอนกลาง (ร้อยละ 31.4) ประมาณ 2 เท่า และมากกว่าผู้สูงอายุตอนปลาย (ร้อยละ 7.7) ถึง 9 เท่า อาจกล่าวได้ว่าผู้สูงอายุมีสัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปีลดลง เมื่อมีอายุเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าเมื่อผู้สูงอายุมีอายุมากขึ้น จะมีอุปสรรคทางร่างกายที่ทำให้สามารถสวดมนต์ได้น้อยลง เช่น มีปัญหาทางสายตา การได้ยิน หรือ การเคลื่อนไหวร่างกายต่างๆ เป็นต้น และเมื่อพิจารณาเพศและเขตที่อยู่อาศัยของผู้สวดมนต์แต่ละวัย พบว่าผู้สวดมนต์ที่เป็นเพศชายและเพศหญิง ทั้งอาศัยอยู่ในเขตและนอกเขตเทศบาลของผู้สูงอายุในละวัย มีสัดส่วนของการสวดมนต์ข้ามปีที่ไม่แตกต่างกันมากนัก (ตารางที่ 21)

ตารางที่ 21 แสดงร้อยละการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของผู้สูงอายุ จำแนกตามช่วงอายุ เขตที่อยู่อาศัย และเพศ

ช่วงอายุของผู้สวดมนต์ข้ามปี พ.ศ. 2556-2557	เขตที่อยู่อาศัย			เพศ		
	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม	ชาย	หญิง	รวม
	(n=674)	(n=946)	(n=1,620)	(n=539)	(n=1,080)	(n=1,620)
วัยสูงอายุตอนต้น (60-69 ปี)	62.5	59.7	60.9	60.7	61.0	60.9
วัยสูงอายุตอนกลาง (70-79 ปี)	30.4	32.1	31.4	30.8	31.7	31.4
วัยสูงอายุตอนปลาย (80 ปีขึ้นไป)	7.1	8.1	7.7	8.5	7.3	7.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

1.3 การสวดมนต์ข้ามปีของพุทธศาสนิกชนที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน

สถานภาพสมรสของผู้สวดมนต์ข้ามปี พบว่า ผู้สวดมนต์ร้อยละ 64.7 เป็นผู้ที่สมรสแล้ว ซึ่งมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพโสดถึง 4 เท่า (ร้อยละ 16.1) และมากกว่าผู้สวดมนต์ที่เป็นหม้าย/หย่า/ร้าง 3 เท่า (ร้อยละ 19.2) และเมื่อพิจารณาเขตที่อยู่อาศัยของผู้สวดมนต์ตามสถานภาพสมรส พบว่า คนโสดที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ร้อยละ 20.2 มีสัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปีสูงกว่าคนโสดที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล ร้อยละ 12.7 ในขณะที่คนที่สมรส และสถานะหม้าย/หย่า/แยก ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล จะมีสัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปีสูงกว่าคนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล เมื่ออยู่ในสถานะภาพสมรสเดียวกัน ดังตารางที่ 22

ตารางที่ 22 แสดงร้อยละการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามสถานภาพสมรสและเขตที่อยู่อาศัย

สถานภาพสมรสของผู้สวดมนต์ข้ามปี พ.ศ. 2556-2557	เขตที่อยู่อาศัย		
	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
	(n=2,304)	(n=2,700)	(n=5,004)
โสด	20.2	12.7	16.1
สมรส	62.6	66.4	64.7
หม้าย/หย่า/แยก	17.1	20.9	19.2
รวม	100.0	100.0	100.0

1.4 การสวดมนต์ข้ามปีของพุทธศาสนิกชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

การสวดมนต์ข้ามปีของพุทธศาสนิกชนที่มีระดับการศึกษาต่างแตกต่างกัน พบว่าในภาพรวม ผู้ที่จบการศึกษามัธยมศึกษา/ปวส./ปวท./อนุปริญญา (ร้อยละ 29.6) ระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 28.5) และระดับต่ำกว่าประถมศึกษา (ร้อยละ 27.2) ทั้งสามระดับมีสัดส่วนของการสวดมนต์ข้ามปีใกล้เคียงกัน ยกเว้นผู้สวดมนต์ข้ามปีที่จบปริญญาตรีขึ้นไป พบเพียงร้อยละ 14.7 เท่านั้น แต่เมื่อพิจารณาระดับการศึกษาตามเขตที่อยู่อาศัยพบว่า ในเขตเทศบาลมีสัดส่วนของผู้สวดมนต์ข้ามปีจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา/ปวส./ปวท./อนุปริญญา (ร้อยละ 33.8) มีสัดส่วนที่สูงกว่านอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 26.1) ในขณะที่ผู้ที่จบประถมศึกษาหรือต่ำกว่าและอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล มีสัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปีสูงกว่าผู้สวดมนต์ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล เมื่อเทียบกับระดับการศึกษาเดียวกัน (ตารางที่ 23)

ตารางที่ 23 แสดงร้อยละการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามระดับการศึกษาและเขตที่อยู่อาศัย

ระดับการศึกษาของผู้สวดมนต์ข้ามปี พ.ศ. 2556-2557	เขตที่อยู่อาศัย		
	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
	(n=2,304)	(n=2,700)	(n=5,004)
ต่ำกว่าประถมศึกษา	21.4	32.1	27.2
ประถมศึกษา	22.8	33.4	28.5
มัธยมศึกษา/ปวส./ปวท./อนุปริญญา	33.8	26.1	29.6
ปริญญาตรีขึ้นไป	22.0	21.5	14.7
รวม	100.0	100.0	100.0

1.5 การสวดมนต์ข้ามปีของพุทธศาสนิกชนที่มีสถานะทำงานและอาชีพต่างกัน

การสวดมนต์ข้ามปีของพุทธศาสนิกชนอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ที่ทำงานและไม่ได้ทำงาน พบว่า ผู้ที่สวดมนต์ร้อยละ 66.7 เป็นผู้ที่ทำงาน และเมื่อพิจารณาสถานะทำงานของผู้สวดมนต์ตามเขตที่อยู่อาศัย พบว่าผู้สวดมนต์ที่มีสถานะทำงานและอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 70.0) มีสัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปีสูงกว่าในเขตเทศบาล (ร้อยละ 62.9) (ตารางที่ 24) อาชีพที่ผู้สวดมนต์ข้ามปีทำงานมากที่สุด คือประกอบธุรกิจของตนเอง (ร้อยละ 38.8) รองมาคืออาชีพลูกจ้างเอกชน (ร้อยละ 24.2) แต่เป็นที่น่าสนใจว่า เมื่อพิจารณาอาชีพตามเขตที่อยู่อาศัย พบว่า ผู้ที่ประกอบธุรกิจของตนเองที่อาศัยนอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 42.7) มีสัดส่วนของการสวดมนต์ข้ามปีสูงกว่าผู้ที่อาศัยในเขตเทศบาล (ร้อยละ 33.8) ในขณะที่ผู้ที่เป็นลูกจ้างเอกชนที่อาศัยในเขตชนบทมีสัดส่วนของการสวดมนต์ข้ามปีสูงกว่าผู้ที่เป็นลูกจ้างเอกชนที่อาศัยนอกเขตชนบทถึง 1 เท่า ซึ่งเป็นไปตามสัดส่วนของผู้ที่ให้ข้อมูลทั้งหมด ที่พบว่า มีอาชีพลูกจ้างเอกชนทำงานในเขตเทศบาลสูงกว่านอกเขต เช่นเดียวกับผู้ที่ประกอบธุรกิจของตนเองหรือเป็นผู้ช่วยธุรกิจของครัวเรือนจะทำงานในนอกเขตเทศบาลมากกว่าในเขต ดังตารางที่ 25

ตารางที่ 24 แสดงร้อยละการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามสถานะทำงานและเขตที่อยู่อาศัย

สถานะทำงานของผู้สวดมนต์ข้ามปี พ.ศ. 2556-2557	เขตที่อยู่อาศัย		
	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
	(n=2,283)	(n=2,671)	(n=4,954)
ทำงาน	62.9	70.0	66.7
ไม่ทำงาน	37.1	30.0	33.3
รวม	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 25 แสดงร้อยละการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามอาชีพและเขตที่อยู่อาศัย

อาชีพของผู้สวดมนต์ข้ามปี พ.ศ. 2556-2557	เขตที่อยู่อาศัย		
	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
	(n=1,440)	(n=1,868)	(n=3,310)
ผู้ประกอบการธุรกิจของตนเอง	33.8	42.7	38.8
ลูกจ้างเอกชน	32.7	17.7	24.2
ผู้ช่วยธุรกิจของครัวเรือน	14.0	26.9	21.3
ลูกจ้างของรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ	16.2	9.0	12.1
นายจ้าง	3.0	3.7	3.4
สมาชิกของการรวมกลุ่มผู้ผลิต	0.3	0.0	0.2
รวม	100.0	100.0	100.0

2. สถานที่สำหรับการสวดมนต์ข้ามปี พ.ศ. 2556-2557

2.1 สถานที่สำหรับการสวดมนต์ข้ามปีของพุทธศาสนิกชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ที่ต่างกัน

ในภาพรวมพบว่า ผู้สวดมนต์ข้ามปีส่วนใหญ่ (ร้อยละ 71.5) สวดมนต์ที่วัด/สำนักสงฆ์ ซึ่งมากกว่าสวดมนต์ที่บ้าน (ร้อยละ 26.9) ประมาณ 3 เท่า เมื่อพิจารณาตามเขตพื้นที่ พบว่าผู้สวดมนต์ที่อาศัยนอกเขตเทศบาลมีสัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปีที่วัด/สำนักสงฆ์ ร้อยละ 73.9 สูงกว่าในเขตเทศบาล ร้อยละ 68.9 ในขณะที่ผู้สวดมนต์ที่อาศัยในเขตเทศบาลจะสวดมนต์ข้ามปีที่บ้าน (ร้อยละ 29.6) สูงกว่านอกเขตเทศบาล (24.5) ดังตารางที่ 26

ตารางที่ 26 แสดงร้อยละของสถานที่สำหรับการสวดมนต์ข้ามปี 2556-2557 ของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

สถานที่สวดมนต์ข้ามปี พ.ศ. 2556-2557	เขตที่อยู่อาศัย		
	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
	(n=2,304)	(n=2,701)	(n=5,005)
วัด/สำนักสงฆ์	68.7	73.9	71.5
บ้าน	29.6	24.5	26.9
อื่นๆ	1.7	1.6	1.6
รวม	100.0	100.0	100.0

2.2 สถานที่สำหรับการสวดมนต์ข้ามปีของพุทธศาสนิกชนที่มีเพศและช่วงวัยต่างกัน

เมื่อพิจารณาสถานที่สำหรับการสวดมนต์ข้ามปีของพุทธศาสนิกชนตามเพศ พบว่า ผู้หญิงและผู้ชายมีสัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปีที่วัด/สำนักสงฆ์ และที่บ้าน ไม่แตกต่างกันมากนัก และเมื่อพิจารณาสถานที่สำหรับการสวดมนต์ข้ามปีในแต่ละกลุ่มวัย พบว่า วัยรุ่นมีสัดส่วนการไปสวดมนต์ข้ามปีที่วัด/สำนักสงฆ์ (ร้อยละ 78.1) สูงกว่าวัยแรงงาน (ร้อยละ 72.4) และวัยสูงอายุ (ร้อยละ 71.5) ในขณะที่วัยสูงอายุมีสัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปีที่บ้านมากที่สุด (ร้อยละ 31.3) และวัยรุ่นมีสัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปีที่บ้านน้อยที่สุด (ร้อยละ 19.0) ดังตารางที่ 27 และเมื่อพิจารณาเฉพาะ

ในกลุ่มสูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุตอนปลายมีส่วนของการสวดมนต์ข้ามปีที่บ้าน (ร้อยละ 50.4) สูงกว่าผู้สูงอายุที่อยู่ในวันตอนกลาง (ร้อยละ 35.4) และวัยตอนต้น (ร้อยละ 26.8) ดังตารางที่ 28 อาจกล่าวได้ว่า ประชากรที่มีอายุเพิ่มขึ้น แนวโน้มที่จะสวดมนต์ข้ามปีที่บ้านก็มีมากขึ้นเช่นกัน

ส่วนสถานที่สำหรับการสวดมนต์ข้ามปีของพุทธศาสนิกชน เมื่อจำแนกตามสถานภาพสมรสที่ต่างกัน การศึกษาที่ต่างกัน และการทำงานที่ต่างกัน พบว่า สัดส่วนของการสวดที่วัด/สำนักสงฆ์และสวดที่บ้าน มีสัดส่วนใกล้เคียงกันในภาพรวม

ตารางที่ 27 แสดงร้อยละของสถานที่สำหรับการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามช่วงวัยอายุและเพศ

สถานที่ สวดมนต์ข้ามปี 2556-2557	ช่วงอายุของผู้สวดมนต์ข้ามปี								
	วัยรุ่น (13-24 ปี)			วัยแรงงาน (25-59 ปี)			วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
	(n=143)	(n=305)	(n=447)	(n=851)	(n=2,088)	(n=2,938)	(n=539)	(n=1,080)	(n=1,619)
วัด/สำนักสงฆ์	62.9	85.3	78.1	73.3	72.0	72.4	65.7	69.2	68.1
บ้าน	36.4	10.8	19.0	23.9	26.3	25.6	33.4	30.4	31.3
อื่นๆ	0.7	3.9	2.9	2.8	1.7	2.0	0.9	0.4	0.6
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 28 แสดงร้อยละของสถานที่สำหรับการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามช่วงวัยอายุและเพศ

สถานที่ สวดมนต์ข้ามปี 2556-2557	ช่วงวัยของผู้สูงอายุที่สวดมนต์ข้ามปี								
	วัยตอนต้น (60-69 ปี)			วัยตอนกลาง (70-79 ปี)			วัยตอนปลาย (80 ปีขึ้นไป)		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
	(n=327)	(n=659)	(n=986)	(n=166)	(n=342)	(n=508)	(n=41)	(n=78)	(n=125)
วัด/สำนักสงฆ์	72.5	72.1	72.3	57.8	67.8	64.6	45.7	52.6	49.6
บ้าน	26.0	27.3	26.8	42.2	32.2	35.4	54.3	47.4	50.4
อื่นๆ	1.5	0.6	0.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

3. การได้รับข่าวสารการสวดมนต์ข้ามปี พ.ศ. 2556-2557

การได้รับข่าวสารการสวดมนต์ข้ามปี 3 ลำดับแรก พบว่า ผู้สวดมนต์ได้รับข่าวสารการจัดกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีจากคนรู้จัก/เพื่อน/ญาติ สูงที่สุด ร้อยละ 95.7 รองมา ได้รับข่าวสารจากโทรทัศน์ร้อยละ 69.1 และป้ายประกาศ/ประชาสัมพันธ์ร้อยละ 40.7 โดยเพศชายและหญิงมีส่วนการได้รับข่าวสารสวดมนต์ข้ามปีจากแหล่งต่างๆ ไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้สวดมนต์ที่มีช่วงวัยต่างกัน ก็พบว่าได้รับข่าวสารการสวดมนต์ข้ามปีจากแหล่งต่างๆ ไม่ต่างกัน ยกเว้น การได้รับข่าวสารสวดมนต์ข้ามปีจากอินเทอร์เน็ต/ออนไลน์ พบว่า ผู้สวดมนต์วัยรุ่นมีส่วนการได้รับข้อมูลจากแหล่งนี้มากที่สุด (ร้อยละ 34.0) และมีสัดส่วนลดลงเรื่อยๆ เมื่อผู้สวดมนต์อยู่ในวัยแรงงาน (ร้อยละ 14.5) และวัยสูงอายุ (ร้อยละ 4.4) ดังตารางที่ 29-30

ตารางที่ 29 แสดงร้อยละของการได้รับข่าวสารการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามช่วงวัยอายุและเพศ (ผู้ตอบสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

แหล่งข้อมูลการได้รับ ข่าวสารการจัดกิจกรรม สวดมนต์ข้ามปี 2556-2557	ช่วงวัยอายุของผู้สวดมนต์ข้ามปี								
	วัยรุ่น (13-24 ปี)			วัยแรงงาน (25-59 ปี)			วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
	(n=142)	(n=305)	(n=447)	(n=852)	(n=2,088)	(n=2,938)	(n=538)	(n=1,080)	(n=1,619)
คนรู้จัก/เพื่อน/ญาติ	95.8	95.7	95.7	93.9	94.7	94.6	94.4	96.8	95.9
โทรทัศน์	76.1	65.9	69.1	79.3	76.8	77.5	77.9	74.1	75.4
ป้ายประกาศ/แผ่นพับ ประชาสัมพันธ์	42.3	40.1	40.7	40.0	34.6	36.2	31.0	25.3	27.2
วิทยุ	30.8	26.6	28.0	38.1	30.2	32.5	34.7	32.7	33.4
อินเทอร์เน็ต/ออนไลน์	43.0	29.8	34.0	18.9	12.7	14.5	4.6	4.4	4.6
อื่นๆ	3.5	4.9	4.5	6.0	3.6	4.3	2.4	4.2	3.5

ตารางที่ 30 แสดงร้อยละของการได้รับข่าวสารการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของผู้สูงอายุ จำแนกตามช่วงวัยอายุและเพศ (ผู้ตอบสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

แหล่งข้อมูลการได้รับ ข่าวสารการจัดกิจกรรม สวดมนต์ข้ามปี 2556-2557	ช่วงวัยของผู้สูงอายุที่สวดมนต์ข้ามปี								
	วัยตอนต้น (60-69 ปี)			วัยตอนกลาง (70-79 ปี)			วัยตอนปลาย (80 ปีขึ้นไป)		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
	(n=326)	(n=658)	(n=985)	(n=166)	(n=342)	(n=509)	(n=46)	(n=79)	(n=125)
คนรู้จัก/เพื่อน/ญาติ	96.0	96.4	96.2	92.2	98.0	95.9	91.3	94.9	93.6
โทรทัศน์	79.1	72.2	74.5	73.5	77.8	76.2	87.0	73.4	79.0
ป้ายประกาศ/แผ่นพับ ประชาสัมพันธ์	30.9	33.1	32.5	38.6	32.5	34.4	45.7	30.4	36.3
วิทยุ	35.8	25.8	29.0	24.7	28.3	27.1	21.7	9.0	13.6
อินเทอร์เน็ต/ออนไลน์	5.8	5.5	5.7	1.2	2.3	2.0	8.7	5.1	6.4
อื่นๆ	3.1	5.0	4.4	1.8	2.0	2.0	0.0	6.3	4.0

และเมื่อพิจารณาการได้รับข่าวสารการสวดมนต์ข้ามปีตามลักษณะทางประชากรอื่นๆ เช่น เขตที่อยู่อาศัย สถานภาพสมรส สถานทำงาน และระดับการศึกษา พบว่า อันดับของแหล่งข่าวสารที่ทำให้ได้รับข่าวสารการสวดมนต์ข้ามปีมีความเหมือนกันกับในภาพรวมข้างต้น อย่างไรก็ตามในประเด็นลักษณะเขตที่อยู่อาศัยที่พบว่าได้รับข่าวสารไม่ต่างกัน ยกเว้นข่าวสารจากอินเทอร์เน็ตเท่านั้น ที่พบว่าคนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลจะได้รับข่าวสารจากทางอินเทอร์เน็ตมากกว่าคนที่อาศัยนอกเขตเทศบาล เช่นเดียวกับในเรื่องการศึกษาที่พบว่า คนที่จบระดับการศึกษาสูงมีส่วนของการได้รับข่าวสารสวดมนต์ข้ามปีจากแหล่งต่างๆ สูงกว่าคนที่จบระดับการศึกษาต่ำกว่า หรือกล่าวได้ว่าคนที่จบระดับการศึกษาสูงมีโอกาสเข้าถึงแหล่งข่าวสารสวดมนต์ข้ามปีจากแหล่งต่างๆ ได้มากกว่าคนที่จบระดับการศึกษาต่ำกว่า (ตารางที่ 31-32)

ตารางที่ 31 แสดงร้อยละของการได้รับข้อมูลข่าวสารกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี 2556-2557 ของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและสถานภาพสมรส

แหล่งข้อมูลการได้รับ ข่าวสารการจัด กิจกรรมสวดมนต์ ข้ามปี 2556-2557	เขตที่อยู่อาศัย			สถานภาพสมรส			
	เขตเทศบาล	นอกเขต เทศบาล	รวม**	โสด	สมรส	หม้าย/หย่า/ แยก	รวม***
	(n=2,304)	(n=2,701)	(n=5,005)	(n=807)	(n=3,238)	(n=959)	(n=5,004)
คนรู้จัก/เพื่อน/ญาติ	94.6	95.5	95.1	94.4	95.3	94.8	95.1
โทรทัศน์	80.1	72.8	76.1	73.8	77.1	74.5	76.1
ป้ายประกาศ/แผ่นพับ ประชาสัมพันธ์	38.7	29.6	33.8	44.6	33.4	25.5	33.7
วิทยุ	36.7	28.9	32.5	31.6	34.0	27.5	32.4
อินเทอร์เน็ต/ออนไลน์	18.1	8.9	13.1	32.2	10.4	5.6	13.0
อื่นๆ	3.9	4.2	4.1	6.6	3.2	4.7	4.1

ตารางที่ 32 แสดงร้อยละของการได้รับข้อมูลข่าวสารกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี 2556-2557 ของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามระดับการศึกษาและสถานะทำงาน

แหล่งข้อมูลการได้รับ ข่าวสารการจัดกิจกรรม สวดมนต์ข้ามปี 2556-2557	ระดับการศึกษา					สถานะทำงาน		
	ต่ำกว่า ประถม ศึกษา	ประถม ศึกษา	มัธยมศึกษา/ ปวส./ปวช./ อนุปริญญา	ปริญญาตรี ขึ้นไป	รวม**	ทำงาน	ไม่ทำงาน	รวม***
	(n=1,359)	(n=1,428)	(n=1,484)	(n=734)	(n=5,005)	(n=1,650)	(n=3,305)	(n=4,955)
คนรู้จัก/เพื่อน/ญาติ	96.6	95.1	94.6	93.4	95.1	94.9	95.5	95.1
โทรทัศน์	71.4	75.1	77.0	85.1	76.1	76.0	76.5	76.2
ป้ายประกาศ/แผ่นพับ ประชาสัมพันธ์	25.1	28.8	38.8	49.5	33.8	35.2	30.8	33.7
วิทยุ	31.5	30.8	31.3	39.8	32.5	32.1	33.3	32.5
อินเทอร์เน็ต/ออนไลน์	3.5	5.2	17.9	36.6	13.1	13.3	12.2	12.9
อื่นๆ	2.5	3.5	5.4	5.4	4.1	3.8	4.7	4.1

4. การอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปี พ.ศ. 2556-2557

4.1 การอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปีของพุทธศาสนิกชนที่มีเพศและช่วงวัยต่างกัน

การอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปีของพุทธศาสนิกชน 3 ลำดับแรกพบว่า ผู้สวดมนต์ขอพรให้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง มากที่สุด (ร้อยละ 42.0) รองมาขอให้ครอบครัวมีความสุขร้อยละ 36.5 และขอให้มีความสำเร็จในหน้าที่การทำงาน/การศึกษาร้อยละ 10.7 โดยเพศชายและหญิงมีสัดส่วนการอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปีในเรื่องต่างๆ ไม่แตกต่างกันมากนัก ส่วนผู้สวดมนต์ที่มีช่วงวัยต่างกัน พบว่ามีสัดส่วนการอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปี

แตกต่างกัน โดยวัยรุ่นจะขอพรในเรื่องความสำเร็จในหน้าที่การทำงาน/การศึกษามากที่สุด (ร้อยละ 38.7) วัยแรงงานขอพรให้ครอบครัวมีความสุข มากที่สุด(ร้อยละ 38.5) ส่วนวัยสูงอายุจะขอพรให้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง มากที่สุด (ร้อยละ 56.8) และเมื่อพิจารณาจำเพาะในแต่ละกลุ่มวัยของผู้สูงอายุ ก็พบว่าผู้สูงอายุทุกกลุ่มวัยมากกว่าครึ่ง จะขอพรในเรื่องให้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงเช่นเดียวกัน (ตารางที่ 33-34)

ตารางที่ 33 แสดงร้อยละการอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปี 2556-2557 ของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามช่วงวัยอายุและเพศ

การอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปี 2556-2557	ช่วงวัยอายุของผู้สวดมนต์ข้ามปี								
	วัยรุ่น (13-24 ปี)			วัยแรงงาน (25-59 ปี)			วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
	(n=142)	(n=305)	(n=447)	(n=852)	(n=2,088)	(n=2,938)	(n=538)	(n=1,080)	(n=1,619)
สุขภาพร่างกายแข็งแรง	14.7	19.0	17.7	38.7	37.0	37.5	54.5	58.1	56.8
ครอบครัวมีความสุข	29.4	36.6	34.2	34.4	40.5	38.5	32.7	33.4	33.2
ความสำเร็จในการทำงาน/การศึกษา	42.0	36.9	38.7	12.5	10.7	11.2	3.3	1.3	2.0
ความรัก/สมหวังในการใช้ชีวิตคู่/โหลลาภ	10.5	5.2	6.9	9.2	7.6	8.0	2.6	3.0	2.8
ประเทศชาติสงบสุข	2.1	1.3	1.3	3.3	2.5	2.7	3.9	3.2	3.5
ไม่ได้อธิษฐานขอพร	1.4	1.0	1.1	2.0	1.7	1.8	3.2	1.0	1.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 34 แสดงร้อยละการอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปี 2556-2557 ของผู้สูงอายุ จำแนกตามช่วงวัยอายุและเพศ

การอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปี 2556-2557	ช่วงวัยของผู้สูงอายุที่สวดมนต์ข้ามปี								
	วัยตอนต้น (60-69 ปี)			วัยตอนกลาง (70-79 ปี)			วัยตอนปลาย (80 ปีขึ้นไป)		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
	(n=326)	(n=658)	(n=985)	(n=166)	(n=342)	(n=509)	(n=46)	(n=79)	(n=125)
สุขภาพร่างกายแข็งแรง	51.1	56.9	54.9	60.8	61.2	61.2	55.6	53.2	54.0
ครอบครัวมีความสุข	34.6	34.7	34.8	25.9	30.6	29.1	42.2	34.2	37.3
ความสำเร็จในการทำงาน/การศึกษา	3.7	2.9	3.1	4.8	3.5	3.9	2.2	6.3	4.8
ความรัก/สมหวังในการใช้ชีวิตคู่/โหลลาภ	3.1	2.9	2.9	2.4	2.9	2.8	0.0	2.5	1.6
ประเทศชาติสงบสุข	5.2	1.7	2.8	0.6	0.9	0.8	0.0	0.0	0.0
ไม่ได้อธิษฐานขอพร	2.4	0.9	1.4	5.4	0.9	2.2	0.0	3.8	2.4
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

4.2 การอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปีของพุทธศาสนิกชนที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน

เมื่อพิจารณาการได้รับข่าวสารการสวดมนต์ข้ามปีตามลักษณะทางประชากรในประเด็นสถานภาพสมรส พบว่า คนโสดจะขอพรในเรื่องความสำเร็จในหน้าที่การทำงาน/การศึกษา (ร้อยละ 30.5) ขอให้มีความสุขร่างกายแข็งแรง (ร้อยละ 29.9) และขอให้ครอบครัวมีความสุข (ร้อยละ 28.5) ซึ่งทั้งสามประเด็นมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันมาก ส่วนผู้ที่มีสถานภาพสมรส จะมีสัดส่วนในเรื่องขอพรให้ตนเองมีความสุขร่างกายแข็งแรง (ร้อยละ 40.6) และขอให้ครอบครัวมีความสุข (ร้อยละ 39.8) มากที่สุด ในขณะที่ผู้ที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยก จะมีสัดส่วนขอพรในเรื่องสุขภาพร่างกายแข็งแรงชัดเจนที่สุด (ร้อยละ 56.8) และมากกว่าเรื่องอื่นๆ (ตารางที่ 35)

ตารางที่ 35 แสดงร้อยละการอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปี 2556-2557 ของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยและสถานภาพสมรส

การอธิษฐานขอพรจาก การสวดมนต์ข้ามปี พ.ศ. 2556-2557	เขตที่อยู่อาศัย			สถานภาพสมรส			
	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม**	โสด	สมรส	หม้าย/ หย่า/แยก	รวม***
	(n=2,304)	(n=2,701)	(n=5,005)	(n=807)	(n=3,238)	(n=959)	(n=5,004)
สุขภาพร่างกายแข็งแรง	43.6	40.5	41.9	29.9	40.6	56.8	42.0
ครอบครัวมีความสุข	34.3	38.4	36.5	28.5	39.8	32.4	36.5
ความสำเร็จในการทำงาน/ การศึกษา	11.8	9.8	10.7	30.5	8.2	2.6	10.7
ความรัก/สมหวังในการ ใช้ชีวิตคู่/โสดลาภ	5.4	6.9	6.2	6.6	6.9	3.7	6.2
ประเทศชาติสงบสุข	3.1	2.7	2.9	3.2	2.9	2.5	2.9
ไม่ได้อธิษฐานขอพร	1.8	1.7	1.7	1.4	1.7	2.1	1.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

4.3 การอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปีของพุทธศาสนิกชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

การอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปีของประชากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่า ผู้สวดมนต์ที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้น จะยังมีสัดส่วนการขอพรในเรื่องความสำเร็จในหน้าที่การทำงาน/การศึกษาเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่การขอพรในเรื่องสุขภาพร่างกายแข็งแรงของผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกลับมีสัดส่วนที่น้อยกว่าผู้ที่จบการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่า ดังตารางที่ 36

ส่วนการอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปีของประชากรที่มีลักษณะทางประชากรอื่นๆ เช่นเขตที่อยู่อาศัย และสถานภาพสมรส พบว่า อันดับของการอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปีมีความเหมือนกันกับในภาพรวมข้างต้น และผู้สวดมนต์ที่แม้จะอาศัยอยู่ในเขตที่อยู่อาศัยต่างกัน และมีสถานะทำงานที่ต่างกัน แต่การขอพรในแต่ละเรื่องก็พบว่ามีส่วนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก

ตารางที่ 36 แสดงร้อยละการอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปี 2556-2557 ของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามระดับการศึกษาและสถานะทำงาน

การอธิษฐานขอพรจาก การสวดมนต์ข้ามปี พ.ศ. 2556-2557	ระดับการศึกษา					สถานะทำงาน		
	ต่ำกว่า ประถม ศึกษา	ประถม ศึกษา	มัธยมศึกษา/ ปวส./ปวช./ อนุปริญญา	ปริญญา ตรีขึ้นไป	รวม**	ทำงาน	ไม่ทำงาน	รวม***
	(n=1,359)	(n=1,428)	(n=1,484)	(n=734)	(n=5,005)	(n=1,650)	(n=3,305)	(n=4,955)
สุขภาพร่างกายแข็งแรง	51.3	44.3	33.4	37.5	42.0	39.6	47.3	42.2
ครอบครัวมีความสุข	33.7	38.7	37.2	36.0	36.5	36.6	35.9	36.3
ความสำเร็จในการทำงาน/ การศึกษา	4.6	6.2	18.5	15.0	10.7	11.1	9.2	10.5
ความรัก/สมหวังในการ ใช้ชีวิตคู่/โศกนาฏ	7.1	5.5	7.2	4.2	6.2	7.9	3.1	6.3
ประเทศชาติสงบสุข	2.1	3.3	2.0	5.3	2.9	2.5	3.6	3.0
ไม่ได้อธิษฐานขอพร	1.3	2.1	1.8	1.9	1.7	2.1	0.8	1.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

บทที่ 5

การสวดมนต์ กับความสุข ความสบายใจ และสุขภาพจิตของพุทธศาสนิกชนไทย

ในบทนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยกำหนดต่างๆ การสวดมนต์ กับความสุข ความสบายใจ และสุขภาพจิตของคนไทย กลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์จำนวน 30,997 คน โดยคุณสมบัติต้องเป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป เนื่องจากข้อคำถามสุขภาพจิต ถามเฉพาะผู้ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป และกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดต้องเป็นผู้ที่ตอบข้อคำถามด้วยตนเองเท่านั้น ในแบบสอบถามดังกล่าว มีข้อคำถามเรื่องความสุขและคำถามสุขภาพจิตฉบับสั้น 15 ข้อที่ใช้ประเมินความสบายใจและภาวะสุขภาพจิต นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างต้องเป็นผู้ที่นับถือศาสนาพุทธและมีการปฏิบัติกิจกรรมสวดมนต์ในรอบปีที่ที่ผ่านมาของการสำรวจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติอ้างอิง

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ประชากรอยู่ในวัยแรงงาน (40-59 ปี) มีสัดส่วนสูงที่สุด ร้อยละ 42.3 รองมาวัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ร้อยละ 23.3 และวัยรุ่น (15-24 ปี) ร้อยละ 11.1 เพศหญิงมีสัดส่วนร้อยละ 57.9 ซึ่งสูงกว่าเพศชายร้อยละ 42.1 ประชากร 2 ใน 3 สมรสแล้ว จบการศึกษาสูงสุดในระดับระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 32.8) และ ประถมศึกษา (ร้อยละ 31.3) ใกล้เคียงกัน ประชากรอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมากกว่าในเขตเทศบาลเล็กน้อย ส่วนใหญ่ทำงานแล้ว (ร้อยละ 71.9) และประมาณครึ่งหนึ่ง มีรายได้เพียงพอในระดับมาก (ร้อยละ 51.2) สำหรับพฤติกรรมกรสวดมนต์ พบว่า ประชากรที่สวดมนต์เฉพาะวันสำคัญทางศาสนามีร้อยละ 35.0 และสวดทุกวันหรือทุกสัปดาห์ ร้อยละ 31.2 ส่วนผู้ที่ไม่สวดมนต์พบเพียงร้อยละ 4.9 เท่านั้น

เมื่อถามถึงความสุขในปัจจุบัน (0-10 คะแนน) พบว่า ประชากรมีคะแนนความสุขเฉลี่ย 7.9 คะแนน เมื่อจัดระดับความสุขโดยพิจารณาคะแนนเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ (คะแนน 0-7 อยู่ในกลุ่มมีความสุขน้อย และคะแนน 8-10 อยู่ในกลุ่มมีความสุขมาก) พบว่า ประชากรประมาณ 2 ใน 3 มีความสุขในระดับมาก ส่วนความรู้สึกละสบายใจในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา โดยผู้ที่ตอบว่าไม่สบายใจหรือสบายใจน้อย จะอยู่ในกลุ่ม “สบายใจน้อย” และผู้ที่ตอบว่าสบายใจมากหรือมากที่สุด จะอยู่ในกลุ่ม “สบายใจมาก” พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีความสุขสบายใจในระดับมาก (ร้อยละ 89.8) ส่วนคนที่สบายใจในระดับน้อยหรือคนที่ไม่ค่อยสบายใจ พบร้อยละ 10.2 และสำหรับการประเมินภาวะสุขภาพจิต ผลการวิเคราะห์พบว่า พุทธศาสนิกชนอายุ 15 ปีขึ้นไป มีคะแนนเฉลี่ยภาวะสุขภาพจิต (15 ข้อ) 33.27 คะแนน เมื่อพิจารณารายมิติ พบว่า มิติความไม่มีความรู้สึกลทางลบมีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด รองมาคือมิติด้านการสนับสนุนจากครัวเรือน (7.53 และ 6.82 คะแนน ตามลำดับ) ดังตารางที่ 38 ในประเด็นเรื่องภาวะสุขภาพจิตได้พิจารณาจากความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ผู้ที่ไม่มีความเสี่ยง (มีคะแนนระดับสุขภาพจิตอยู่ในเกณฑ์เท่ากับคนปกติและดีกว่าคนปกติ) และ 2) ผู้ที่มีความเสี่ยง (มีคะแนนระดับสุขภาพจิตต่ำกว่าคนปกติ) พบว่า สัดส่วนของประชากรที่ไม่มีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิตร้อยละ 89.2 ในขณะที่ผู้ที่มีความเสี่ยงต่ำกว่าคนทั่วไป พบร้อยละ 10.8 (ตารางที่ 37)

ตารางที่ 37 ลักษณะทางประชากร การสวดมนต์ ระดับความสุข ระดับความสบายใจ และความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต (n= 30,997)

ตัวแปรอิสระ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (100)
กลุ่มอายุ		
15-24 ปี	3,451	11.1
25-39 ปี	7,194	23.2
40-59 ปี	13,119	42.3
60-69 ปี	4,288	13.8
70 ปีขึ้นไป	2,944	9.5
(Mean = 46.70 ปี, Min= 15 ปี, Max= 98 ปี, SD= 16.60)		
เพศ		
ชาย	13,044	42.1
หญิง	17,953	57.9
สถานภาพสมรส		
โสด	5,673	18.3
สมรส	20,648	66.6
หม้าย/หย่า/แยก	4,676	15.1
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษา	7,693	24.8
ประถมศึกษา	9,706	31.3
มัธยมศึกษา	10,161	32.8
ปริญญาตรีขึ้นไป	3,437	11.1
เขตที่อยู่อาศัย		
นอกเขตเทศบาล	17,095	55.2
ในเขตเทศบาล	13,902	44.8
สถานะทำงาน		
ไม่ทำงาน	8,643	27.9
ทำงาน	22,354	72.1
ความเพียงพอของรายได้		
ไม่เพียงพอ	1,808	5.8
เพียงพอเล็กน้อย	13,304	42.9
เพียงพอมาก	15,885	51.2
การสวดมนต์		
ไม่สวดมนต์	1,508	4.9
สวดมนต์นานๆ ครั้ง	8,971	28.9
สวดมนต์เฉพาะวันสำคัญทางศาสนา	10,845	35.0
สวดมนต์ทุกวันหรือทุกสัปดาห์	9,673	31.2

ตารางที่ 37 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (100)
ความสุข		
มีความสุขน้อย (คะแนน 0-7 คะแนน)	10,320	33.3
มีความสุขมาก (คะแนน 8-10 คะแนน)	20,677	66.7
(คะแนนความสุขเฉลี่ย 7.90, SD = 1.22)		
ความสบายใจ		
สบายใจน้อย (ไม่เลย/เล็กน้อย)	3,177	10.2
สบายใจมาก (มาก/มากที่สุด)	27,820	89.8
ความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต		
มีความเสี่ยง (ระดับสุขภาพจิตต่ำกว่าคนทั่วไป)	3,345	10.8
ไม่มีความเสี่ยง	27,652	89.2
(ระดับสุขภาพจิตเท่ากับคนทั่วไป ร้อยละ 53.2 และระดับสุขภาพจิตดีกว่าคนทั่วไป ร้อยละ 36.0)		

ตารางที่ 38 แสดงคะแนนเฉลี่ยของแต่ละข้อคำถามสุขภาพจิตฉบับสั้น 15 ข้อ ใน 5 มิติของสุขภาพจิต

มิติของสุขภาพจิต	คำถาม	คะแนนเฉลี่ย	
		รายข้อ	รายมิติ
สภาพจิตใจ: ความรู้สึกทางบวก	1. ท่านรู้สึกพึงพอใจ	2.08	6.25
	2. ท่านรู้สึกสบายใจ	2.09	
	3. ท่านรู้สึกภูมิใจในตัวเอง	2.07	
สภาพจิตใจ: ไม่มีความรู้สึกทางลบ	4. ท่านรู้สึกเบื่อหน่ายต่อการดำเนินการดำเนินชีวิตประจำวัน	2.66	7.53
	5. ท่านรู้สึกผิดหวังในตัวเอง	2.79	
	6. ท่านรู้สึกว่าชีวิตมีแต่ความทุกข์	2.75	
สมรรถภาพของจิตใจ	7. ท่านสามารถทำใจยอมรับได้สำหรับปัญหาที่ยากจะแก้ไข (เมื่อมีปัญหา)	1.79	6.36
	8. ท่านมั่นใจว่าจะสามารถควบคุมอารมณ์ได้เมื่อมีเหตุการณ์คับขันหรือร้ายแรงเกิดขึ้น	1.82	
	9. ท่านมั่นใจที่จะเผชิญเหตุการณ์ร้ายแรงที่เกิดขึ้นในชีวิต	1.83	
คุณภาพของจิตใจ	10. ท่านรู้สึกเห็นอกเห็นใจเมื่อผู้อื่นมีทุกข์	2.02	5.94
	11. ท่านรู้สึกเป็นสุขในการช่วยเหลือผู้อื่นที่มีปัญหา	2.08	
	12. ท่านให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่นที่มีโอกาส	2.00	
การสนับสนุน จากครอบครัว	13. ท่านรู้สึกมั่นคงปลอดภัยเมื่ออยู่ในครอบครัว	2.40	6.82
	14. เมื่อท่านป่วยหนักเชื่อว่าครอบครัวจะดูแลเป็นอย่างดี	2.42	
	15. ท่านและสมาชิกในครอบครัวมีความรักและผูกพันต่อกัน	2.44	
คะแนนเฉลี่ยรวมทุกข้อ		33.27	

5.2 ความสัมพันธ์ระหว่างการสวดมนต์กับความสุข ความสบายใจและความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการสวดมนต์กับความสุข ความสบายใจและความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต ด้วยสถิติการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก (Binary Logistic Regression) ประกอบด้วยตัวแปรตามดังนี้

1. ความสุข แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ มีความสุขน้อย (Code=0) และมีความสุขมาก (Code=1)
2. ความสบายใจ แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ สบายใจน้อย (Code=0) และสบายใจมาก (Code=1)
3. ความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ มีความเสี่ยง (Code=0) และไม่มีความเสี่ยง (Code=1)

รูปแบบในการวิเคราะห์ครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 รูปแบบ (Model) คือ 1) วิเคราะห์ความสัมพันธ์เฉพาะการสวดมนต์กับความ สุข ความสบายใจและความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต และ 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์การสวดมนต์กับความ สุข ความสบายใจและความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต โดยควบคุมปัจจัยลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม ผลการวิเคราะห์ดังนี้

1. วิเคราะห์ความสัมพันธ์เฉพาะการสวดมนต์กับความ สุข ความสบายใจและความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต

ผลการวิเคราะห์พบว่า การสวดมนต์มีความสัมพันธ์กับความ สุข ความสบายใจและความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพ จิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) โดยผู้สวดมนต์มีโอกาสที่จะมีความสุข ความสบายใจมากกว่าผู้ที่ไม่สวด ซึ่งผู้ที่สวดมนต์เป็นประจำทุกวันหรือทุกสัปดาห์มีโอกาสที่จะมีความสุขมากกว่าผู้ที่ไม่ได้สวดมนต์ ประมาณ 1.7 เท่า (ค่า Adjusted OR = 1.744) และมีความสบายใจมากกว่าผู้ที่ไม่ได้สวดมนต์ ประมาณ 1.5 เท่า (ค่า Adjusted OR = 1.448) หรือกล่าวได้ว่าผู้ที่สวดมนต์บ่อยครั้ง ยิ่งทำให้มีโอกาสที่จะเกิดความสุขและความสบายใจมากขึ้น ส่วนการสวด มนต์กับความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต พบว่า ผู้ที่สวดมนต์เป็นประจำทุกวันหรือทุกสัปดาห์มีโอกาสที่จะไม่มีความเสี่ยง ต่อปัญหาสุขภาพจิต มากกว่าผู้ที่ไม่ได้สวดมนต์ ประมาณ 1.8 เท่า (ค่า Adjusted OR = 1.815) และดูเหมือนว่าผู้ที่ ยิ่งสวดมนต์บ่อยครั้ง ยิ่งมีโอกาสที่จะเป็นผู้ที่มีระดับสุขภาพจิตที่ดีหรือไม่มีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต (พิจารณาจาก ค่า Adjusted OR ที่เพิ่มขึ้น) อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์นี้ มีเพียงตัวแปรการสวดมนต์ตัวแปรเดียวเท่านั้น ที่ถูกนำเข้าสู่ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ดังกล่าว (ตารางที่ 39)

ตารางที่ 39 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการสวดมนต์ กับระดับความสุข ความสบายใจ และความเสี่ยง ต่อปัญหาสุขภาพจิต ใช้สถิติ Binary logistic regression

ตัวแปร ในการศึกษา	ความสุข			ความสบายใจ			ความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต		
	Ad- justed OR	95% CI of adjusted OR		Ad- justed OR	95% CI of adjusted OR		Ad- justed OR	95% CI of adjusted OR	
		Lower	Upper		Lower	Upper		Lower	Upper
การสวดมนต์ (กลุ่มอ้างอิง: ไม่สวดมนต์)									
สวดมนต์นานๆ ครั้ง	1.416*	1.268	1.581	1.281*	1.059	1.477	1.326*	1.135	1.549
สวดมนต์เฉพาะวัน สำคัญทางศาสนา	1.414*	1.270	1.575	1.342*	1.140	1.579	1.472*	1.264	1.714
สวดมนต์ทุกวันหรือ ทุกสัปดาห์	1.744*	1.563	1.946	1.448*	1.227	1.708	1.815*	1.552	2.123

ตัวแปรกลุ่มอ้างอิงมีค่า Adjusted Odd Ratio = 1, * นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.05

2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์การสวดมนต์กับความสุข ความสบายใจและความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต โดยควบคุมปัจจัยลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการสวดมนต์กับความสุข ความสบายใจ และความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต โดยควบคุมปัจจัยลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ กลุ่มอายุ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา เขตที่อยู่อาศัย สถานะทำงาน และความเพียงพอของรายได้ ผลการวิเคราะห์พบว่า การสวดมนต์มีความสัมพันธ์กับความสุข ความสบายใจ และความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) อธิบายได้ดังนี้ (ตารางที่ 40)

ความสุข

เมื่อพิจารณาค่า Adjusted OR พบว่า วัยแรงงาน (25-59 ปี) และวัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) มีโอกาสที่จะมีความสุขน้อยกว่ากลุ่มวัยรุ่น (15-24 ปี) ผู้ที่สมรสและผู้ที่โสดจะมีโอกาสมีความสุขมากกว่าผู้ที่เป็นหม้าย/หย่า/แยกถึง 1.40 และ 1.33 เท่า ตามลำดับ และดูเหมือนว่าผู้ที่มีสถานะสมรสมีโอกาสที่จะมีความสุขมากกว่าคนที่ยังโสด (ค่า Adjusted OR ผู้ที่สมรส เท่ากับ 1.40 และโสดเท่ากับ 1.33) ผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีโอกาที่จะมีความสุขมากกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำกว่าประมาณถึง 2.0 เท่า และมีแนวโน้มว่าจะมีความสุขมากกว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมและประถมศึกษา ในเรื่องความเพียงพอของรายได้ พบว่า ผู้ที่รู้สึกรายได้เพียงพอมาก จะมีโอกาสมีความสุขมากกว่าผู้ที่มีรายได้ไม่เพียงพอถึงประมาณ 3 เท่า (Adjusted OR=3.42) และผู้ที่มิรายได้เพียงพอมีโอกาส์มีความสุขมากกว่าผู้ที่มีรายได้ไม่เพียงพอ 3.4 เท่า จึงอาจกล่าวได้ว่าการมีรายได้เพียงพอมากขึ้น ย่อมมีโอกาที่จะมีความสุขมากขึ้นด้วย และสำหรับความสัมพันธ์ของตัวแปรการสวดมนต์กับความสุขพบว่า ผู้ที่สวดมนต์มีโอกาที่จะมีความสุขมากกว่าผู้ที่ไม่สวด โดยผู้ที่สวดมนต์เป็นประจำทุกวันหรือทุกสัปดาห์มีโอกาที่จะมีความสุขมากกว่าผู้ที่ไม่ได้สวดมนต์ ประมาณ 2.0 เท่า (ค่า Adjusted OR = 1.99) และผู้ที่สวดมนต์เฉพาะวันสำคัญทางศาสนาก็มีโอกาที่จะเกิดความสุขมากกว่าผู้ที่ไม่ได้สวดมนต์ ประมาณ 1.5 เท่าเช่นเดียวกัน (ค่า Adjusted OR = 1.49) จึงอาจกล่าวได้ว่าผู้ที่สวดมนต์บ่อยครั้ง ยิ่งทำให้มีโอกาที่จะเกิดความสุขมากขึ้น

ความสบายใจ

วัยแรงงาน (25-59 ปี) และวัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) มีโอกาที่จะมีความสบายใจน้อยกว่ากลุ่มวัยรุ่น (15-24 ปี) และมีแนวโน้มว่าวัยแรงงานจะมีความสบายใจน้อยกว่าวัยสูงอายุด้วยเช่นกัน (พิจารณาจากค่า Adjusted OR ของวัยแรงงานที่ต่ำกว่าวัยสูงอายุ) ผู้ที่สมรสและผู้ที่โสดจะมีโอกาสมีความสบายใจมากกว่าผู้ที่เป็นหม้าย/หย่า/แยกถึง 1.42 และ 1.24 เท่า ตามลำดับ และดูเหมือนว่าผู้ที่มีสถานะสมรสมีโอกาสที่จะมีความสบายใจมากกว่าคนที่ยังโสด (ค่า Adjusted OR ผู้ที่สมรส เท่ากับ 1.42 และโสดเท่ากับ 1.24) ผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีโอกาที่จะมีความสบายใจมากกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำกว่าประมาณถึง 1.64 เท่า และมีแนวโน้มว่าจะมีความสบายใจสูงกว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมและประถมศึกษา อย่างไรก็ตามการศึกษาระดับประถมศึกษาไม่มีนัยสำคัญกับความสบายใจ ส่วนความเพียงพอของรายได้ พบว่า ผู้ที่มีรายได้เพียงพอมากจะมีโอกาส์มีความสบายใจมากกว่าผู้ที่มีรายได้ไม่เพียงพอถึงประมาณ 12 เท่า (Adjusted OR=11.74) และผู้ที่มิรายได้เพียงพอมีโอกาส์มีความสบายใจมากกว่าผู้ที่มีรายได้ไม่เพียงพอ 2 เท่า จึงอาจกล่าวได้ว่าการมีรายได้เพียงพอมากขึ้น ย่อมมีโอกาที่จะมีความสบายใจมากขึ้นด้วย และสำหรับความสัมพันธ์ของตัวแปรการสวดมนต์กับความสบายใจพบว่า ผู้ที่สวดมนต์เป็นประจำทุกวันหรือทุกสัปดาห์มีโอกาที่จะมีความสบายใจมากกว่าผู้ที่ไม่ได้สวดมนต์ ประมาณ 1.4 เท่า (ค่า Adjusted OR = 1.38) และผู้ที่สวดมนต์เฉพาะวันสำคัญทางศาสนาก็มีโอกาที่จะเกิดความสุขสบายใจมากกว่าผู้ที่ไม่ได้สวดมนต์ ประมาณ 1.2 เท่า (ค่า Adjusted OR = 1.22) อย่างไรก็ตามผู้ที่สวดมนต์นานๆ ครั้ง พบว่าไม่มีนัยสำคัญกับความสบายใจ

ความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต

เมื่อพิจารณาค่า Adjusted OR วัยแรงงาน (25-59 ปี) และวัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) มีโอกาสเสี่ยงที่จะมีปัญหาสุขภาพจิตมากกว่ากลุ่มวัยรุ่น (15-24 ปี) และมีแนวโน้มว่าวัยสูงอายุมีความเสี่ยงที่จะมีปัญหาสุขภาพจิตมากกว่าวัยแรงงานด้วยเช่นกัน (พิจารณาจากค่า Adjusted OR ของวัยแรงงานที่ต่ำกว่าวัยสูงอายุ) ผู้หญิงมีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิตมากกว่าผู้ชาย ร้อยละ 25.6 (ค่า Adjusted OR = 0.844) ผู้ที่สมรสและผู้ที่โสดจะไม่มีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต มากกว่าผู้ที่เป็นหม้าย/หย่า/แยกถึง 1.63 และ 1.17 เท่า ตามลำดับ และดูเหมือนว่าผู้ที่สมรสจะไม่มีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต มากกว่าคนที่ยังโสด (ค่า Adjusted OR ผู้ที่สมรส เท่ากับ 1.63 และโสดเท่ากับ 1.17) ผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปจะไม่มีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต มากกว่าคนที่มีการศึกษต่ำกว่าประถมถึง 1.57 เท่า และมีแนวโน้มว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปจะไม่มีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต มากกว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมและประถมศึกษา อย่างไรก็ตามการศึกษาระดับประถมศึกษาไม่นับสำคัญกับความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีโอกาสเสี่ยงที่จะมีปัญหาสุขภาพจิตมากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล ร้อยละ 11.6 (ค่า Adjusted OR = 0.884) ส่วนผู้ที่รู้สึกรายได้เพียงพอมากจะไม่มีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต มากกว่าผู้ที่มิรายได้ไม่เพียงพอถึงประมาณ 6 เท่า (Adjusted OR = 6.217) และผู้ที่มิรายได้เพียงพอเล็กน้อยก็ไม่มีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิตมากกว่าผู้ที่มิรายได้ไม่เพียงพอ 2 เท่า จึงอาจกล่าวได้ว่าการมีรายได้เพียงพอมากขึ้นย่อมมีโอกาสที่จะมีสุขภาพจิตที่ดีหรือไม่มีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต มากขึ้นด้วย และสำหรับความสัมพันธ์ของตัวแปรการสวดมนต์กับความเครียดต่อปัญหาสุขภาพจิต พบว่า ผู้ที่สวดมนต์มีโอกาสที่จะไม่มีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต มากกว่าผู้ที่ไม่สวด โดยผู้ที่สวดมนต์เป็นประจำทุกวันหรือทุกสัปดาห์มีโอกาสที่จะมีสุขภาพจิตดี มากกว่าผู้ที่ไม่ได้สวดมนต์ ประมาณ 2.0 เท่า (ค่า Adjusted OR = 1.815) และผู้ที่สวดมนต์เฉพาะวันสำคัญทางศาสนาก็มีโอกาสสุขภาพจิตดีหรือไม่มีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิตมากกว่าผู้ที่ไม่ได้สวดมนต์ ประมาณ 1.4 เท่าเช่นเดียวกัน (ค่า Adjusted OR = 1.363)

ภาพรวมของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการสวดมนต์กับความ สุข ความสบายใจ และความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต โดยควบคุมปัจจัยลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการสวดมนต์และปัจจัยลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม ต่อระดับความสุข ความสบายใจและความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิตมีความคล้ายคลึงกัน และมีแนวโน้มความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน โดยตัวแปรอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ความเพียงพอของรายได้ และการสวดมนต์ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่การวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับระดับสุขภาพจิต ตัวแปรเพศและเขตที่อยู่อาศัย มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) เพิ่มขึ้นมาด้วย ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า “เมื่อควบคุมปัจจัยลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมของผู้สวดมนต์แล้ว พบว่า ผู้ที่ยังสวดมนต์บ่อยครั้ง ยังมีโอกาสที่จะเป็นผู้ที่มีความสุข ความสบายใจมากขึ้น และส่งผลต่อการระดับสุขภาพจิตที่ดีหรือไม่มีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิตได้”

ตารางที่ 40 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการสวดมนต์ ต่อระดับความสุข ความสบายใจ และความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต เมื่อควบคุมปัจจัยลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม ใช้สถิติ Binary logistic regression

ตัวแปรในการศึกษา	ความสุข			ความสบายใจ			ความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต		
	Ad-justed OR	95% CI of adjusted OR		Ad-justed OR	95% CI of adjusted OR		Ad-justed OR	95% CI of adjusted OR	
		Lower	Upper		Lower	Upper		Lower	Upper
กลุ่มอายุ (กลุ่มอ้างอิง: 15-24 ปี)									
25-39 ปี	0.581*	0.513	0.659	0.532*	0.434	0.652	0.550*	0.458	0.662
40-59 ปี	0.567*	0.500	0.643	0.569*	0.463	0.700	0.676*	0.560	0.817
60-69 ปี	0.517*	0.451	0.594	0.613*	0.490	0.766	0.735*	0.597	0.905
70 ปีขึ้นไป	0.449*	0.388	0.520	0.595*	0.471	0.751	0.691*	0.557	0.859
เพศ (กลุ่มอ้างอิง:ชาย)									
หญิง	1.017	0.965	1.071	1.017	0.936	1.106	0.844*	0.779	0.915
สถานภาพสมรส (กลุ่มอ้างอิง: หม้าย/หย่า/แยก)									
โสด	1.326*	1.195	1.471	1.237*	1.053	1.452	1.170*	1.009	1.357
สมรส	1.396*	1.304	1.494	1.423*	1.287	1.574	1.626*	1.475	1.791
ระดับการศึกษา (กลุ่มอ้างอิง: ต่ำกว่าประถมศึกษา)									
ประถมศึกษา	1.043	0.981	1.110	0.995	0.904	1.095	1.029	0.937	1.129
มัธยมศึกษา	1.440*	1.332	1.556	1.317*	1.158	1.497	1.350*	1.195	1.527
ปริญญาตรีขึ้นไป	2.042*	1.831	2.277	1.638*	1.340	2.003	1.569*	1.312	1.875
เขตที่อยู่อาศัย (กลุ่มอ้างอิง: นอกเขตเทศบาล)									
ในเขตเทศบาล	0.992	0.944	1.043	0.975	0.900	1.055	0.884*	0.819	0.955
สถานะทำงาน (กลุ่มอ้างอิง: ไม่ทำงาน)									
ทำงาน	0.973	0.910	1.041	1.059	0.954	1.176	1.057	0.956	1.169
ความเพียงพอของรายได้ (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เพียงพอ)									
เพียงพอเล็กน้อย	1.605*	1.448	1.780	2.234*	1.988	2.511	1.997*	1.773	2.250
เพียงพอมาก	3.422*	3.081	3.802	11.735*	10.190	13.516	6.217*	5.445	7.099
การสวดมนต์ (กลุ่มอ้างอิง: ไม่สวดมนต์)									
สวดมนต์นานๆ ครั้ง	1.378*	1.227	1.546	1.093	0.917	1.301	1.198*	1.019	1.408
สวดมนต์เฉพาะวันสำคัญทางศาสนา	1.493*	1.332	1.674	1.219*	1.026	1.449	1.363*	1.161	1.600
สวดมนต์ทุกวันหรือทุกสัปดาห์	1.988*	1.767	2.236	1.376*	1.151	1.644	1.815*	1.535	2.146

ตัวแปรกลุ่มอ้างอิงมีค่า Adjusted Odd Ratio = 1, * นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.05

บทที่ 6

สรุปและอภิปรายผล

ในบทนี้เป็นการนำเสนอสรุปและการอภิปรายผลการศึกษาศาสนาการสวดมนต์ของคนไทย ครอบคลุมทั้งในประเด็นการสวดมนต์ทั่วไปและการสวดมนต์ข้ามปี ประกอบด้วยเนื้อหาทั้งหมด 4 ส่วน คือ 1) ข้อมูลทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม 2) การสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนไทย ปี พ.ศ. 2557 3) การสวดมนต์ข้ามปีของพุทธศาสนิกชนไทย ปี พ.ศ. 2556-2557 และ 4) ความสัมพันธ์ของการสวดมนต์ กับความสุข ความสบายใจและสุขภาพจิตของคนไทย เมื่อควบคุมปัจจัยลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม รายละเอียดดังนี้

6.1 สรุปข้อมูลทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม

จากข้อมูลการสำรวจฯ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 75,560 ราย ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 94.6) นับถือศาสนาพุทธ และเมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างพุทธศาสนิกชนที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป จำนวน 60,190 ราย พบว่า เพศหญิงมีสัดส่วนใกล้เคียงกับเพศชาย (ร้อยละ 51.1 และ 48.9 ตามลำดับ) อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมากกว่าในเขตเทศบาลเล็กน้อย (ร้อยละ 55.5 และ 44.5 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาตามช่วงอายุพบว่า พุทธศาสนิกชนอยู่ในวัยแรงงาน (25-59 ปี) มากที่สุดร้อยละ 62.3 รองมาวัยรุ่น (13-24 ปี) ร้อยละ 19.6 และวัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ร้อยละ 18.1 เมื่อพิจารณาเฉพาะวัยสูงอายุ พบว่า สัดส่วนของผู้สูงอายุวัยต้นมีมากที่สุด รองมาคือผู้สูงอายุวัยกลางและผู้สูงอายุวัยปลาย ประมาณ 2 ใน 3 มีสถานภาพสมรสแล้ว และพุทธศาสนิกชนมีการศึกษาสูงสุดในระดับมัธยมศึกษา/ปวส./ปวท./อนุปริญญามากที่สุด (ร้อยละ 36.0) พุทธศาสนิกชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 72.2) อยู่ในสถานะทำงาน โดยประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างเอกชนมากที่สุดร้อยละ 35.6 รองมาคือประกอบธุรกิจส่วนตัวร้อยละ 31.2

6.2 สรุปข้อมูลการสวดมนต์ของคนไทย

1. สถานการณ์การสวดมนต์: พุทธศาสนิกชนที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป ปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาด้วยการสวดมนต์ สูงถึงร้อยละ 87.8

ประชากรที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไปและนับถือศาสนาพุทธ ปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาด้วยการสวดมนต์ สูงถึงร้อยละ 87.8 เมื่อเทียบกับผู้ที่นับถือศาสนาพุทธและมีอายุ 13 ปีขึ้นไปทั้งหมด โดยสัดส่วนของผู้สวดมนต์ที่อาศัยอยู่ในเขตและนอกเขตเทศบาลใกล้เคียง เมื่อพิจารณาตามเพศพบว่า ในภาพรวมผู้สวดมนต์เพศหญิงมีสัดส่วนการสวดมนต์สูงกว่าเพศชายเล็กน้อย (ร้อยละ 53.6 และ 46.4 ตามลำดับ) ผู้สวดมนต์ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 63.0) อยู่ในวัยแรงงาน (25-59 ปี) วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ร้อยละ 19.2 และวัยรุ่น (13-24 ปี) ร้อยละ 17.8 วัยแรงงานที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล มีสัดส่วนการสวดมนต์สูงกว่าวัยแรงงานที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล ในขณะที่วัยสูงอายุที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล มีสัดส่วนการสวดมนต์

สูงกว่าผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตเทศบาล ส่วนวัยรุ่นมีสัดส่วนผู้สวดมนต์ในแต่ละเขตที่อยู่อาศัยไม่ต่างกันมากนัก เมื่อพิจารณาการสวดมนต์เฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุตอนต้นมีสัดส่วนการสวดมนต์มากกว่าผู้สูงอายุตอนกลาง ประมาณ 2 เท่า และมากกว่าผู้สูงอายุตอนปลาย ถึง 5 เท่า อาจเป็นไปได้ว่าผู้สูงอายุที่สวดมนต์มีสัดส่วนลดลงสอดคล้องกับผู้สูงอายุที่มีจำนวนลดลงเมื่อมีอายุเพิ่มขึ้น เมื่อมีอายุเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ผู้สูงอายุที่มีอายุมากขึ้น จะเริ่มมีภาวะเสื่อมหรือความผิดปกติของร่างกาย เช่น มีปัญหาทางสายตา การได้ยิน หรือการเคลื่อนไหวร่างกายต่างๆ ทำให้สามารถสวดมนต์ได้น้อยลงด้วย

และเมื่อพิจารณาเพศและเขตที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุแต่ละวัยพบว่า ผู้สวดมนต์ทั้งเพศชายและเพศหญิง ที่อาศัยอยู่ในเขตและนอกเขตเทศบาลของผู้สูงอายุในละวัย มีสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ผู้สวดมนต์ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่สมรสแล้ว (ร้อยละ 62.0) ซึ่งมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพโสดถึง 2 เท่า และมากกว่าผู้สวดมนต์ที่เป็นหม้าย/หย่า/ร้าง ถึง 5 เท่า และเมื่อพิจารณาเขตที่อยู่อาศัยของผู้สวดมนต์ตามสถานภาพสมรส พบว่า คนโสดที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีสัดส่วนการสวดมนต์สูงกว่าผู้โสดที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล ในขณะที่คนที่สมรสแล้วที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล จะมีสัดส่วนการสวดมนต์สูงกว่าคนที่สมรสและอาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ผู้สวดมนต์ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีการศึกษาที่สูงกว่าผู้สวดมนต์ที่อยู่นอกเขตเทศบาล

ผู้ที่สวดมนต์ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ทำงาน (ร้อยละ 72.3) และอาชีพที่ผู้สวดมนต์ทำงานมากที่สุด คือลูกจ้างเอกชน ซึ่งมีสัดส่วนใกล้เคียงกับผู้ประกอบธุรกิจของตนเอง แต่เป็นที่น่าสนใจว่า เมื่อพิจารณาอาชีพตามเขตที่อยู่อาศัย พบว่า ลูกจ้างเอกชนที่อาศัยในเขตเทศบาล มีสัดส่วนของการสวดมนต์สูงกว่าลูกจ้างเอกชนที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล ประมาณ 1 เท่า ในขณะที่ผู้ที่ประกอบธุรกิจของตนเองหรือเป็นผู้ช่วยธุรกิจของครัวเรือนที่อาศัยนอกเขตชนบทมีสัดส่วนของการสวดมนต์สูงกว่าผู้ที่ประกอบธุรกิจของตนเองหรือเป็นผู้ช่วยธุรกิจของครัวเรือนที่อาศัยในเขตชนบท ซึ่งเป็นไปตามสัดส่วนของผู้ที่ให้ข้อมูลทั้งหมด ที่พบว่า มีอาชีพลูกจ้างเอกชนทำงานในเขตเทศบาลสูงกว่านอกเขต เช่นเดียวกับผู้ที่ประกอบธุรกิจของตนเองหรือเป็นผู้ช่วยธุรกิจของครัวเรือนจะทำงานในนอกเขตเทศบาลมากกว่าในเขต

2. ความถี่ของการสวดมนต์: ผู้สวดมนต์นานๆ ครั้งมีสัดส่วนมากที่สุด ผู้หญิงสวดมนต์บ่อยครั้งมากกว่าเพศชาย และเมื่อผู้สวดมนต์ที่มีอายุเพิ่มขึ้น แนวโน้มที่จะสวดมนต์ก็มีมากขึ้น

ในภาพรวมผู้สวดมนต์มีความถี่การสวดมนต์นานๆ ครั้ง มากที่สุด ร้อยละ 35.1 ส่วนผู้ที่สวดมนต์เป็นประจำทุกวัน/เกือบทุกวัน พบร้อยละ 17.9 ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีสัดส่วนการสวดมนต์นานๆ ครั้งมากที่สุด (ร้อยละ 38.0) ในขณะที่ผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลจะสวดมนต์ในช่วงวันสำคัญทางศาสนาหรือประเพณีมากที่สุด (ร้อยละ 39.0) ผู้หญิงมีสัดส่วนของการสวดมนต์ทุกวันหรือเกือบทุกวัน (ร้อยละ 21.3) สูงกว่าผู้ชายเกือบ 2 เท่า ผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) มีสัดส่วนการสวดมนต์ทุกวัน/เกือบทุกวันมากที่สุดร้อยละ 35.2 และมีสัดส่วนการสวดมนต์ทุกวันสูงกว่าในวัยอื่นๆ และเมื่อพิจารณาเฉพาะในกลุ่มสูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุตอนปลาย (80 ปีขึ้นไป) มีสัดส่วนของการสวดมนต์ทุกวัน/เกือบทุกวัน สูงกว่าผู้สูงอายุที่อยู่ในวันตอนกลาง (70-79 ปี) และวัยตอนต้น (60-69 ปี) จากข้อมูลในเรื่องความถี่ของการสวดมนต์อาจกล่าวได้ว่า เพศหญิงสวดมนต์บ่อยครั้งมากกว่าเพศชาย และเมื่อประชากรที่สวดมนต์มีอายุเพิ่มขึ้น แนวโน้มที่จะสวดมนต์บ่อยครั้งก็มีมากขึ้นเช่นกัน

3. การรับรู้ประโยชน์จากการสวดมนต์: มีสติ สมาธิ และปัญญา

ผู้สวดมนต์เห็นว่า ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการสวดมนต์ 3 ลำดับแรก คือ 1) ช่วยให้ มีสติ สมาธิ และปัญญา มากที่สุด (ร้อยละ 45.3) 2) ทำให้เกิดความเป็นสิริมงคล และ 3) เกิดความศรัทธาและเลื่อมใสในศาสนา (ร้อยละ 25.4 และ 14.2 ตามลำดับ) ผู้สวดมนต์ทุกเพศ ทุกวัยและทุกเขตที่อยู่อาศัยได้รับประโยชน์จากการสวดมนต์ไม่แตกต่างกัน

สอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงคุณภาพเรื่องประชากรสามกลุ่มวัยได้อะไรจากการสวดมนต์โดยสัมภาษณ์ประชากรวัยรุ่น (13-24 ปี) วัยแรงงาน (25-59 ปี) และวัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ที่สวดมนต์เป็นประจำและเข้าร่วมกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี พ.ศ. 2556-2557 พบว่า ประชากรทั้งสามกลุ่มวัยได้รับประโยชน์จากการสวดมนต์คล้ายคลึงกัน โดยเห็นว่าเป็นการพัฒนาจิต ทำให้มีสติ เกิดสมาธิ และเกิดความสงบขึ้นภายในจิตใจ ซึ่งประชากรทั้งสามกลุ่มได้นำประโยชน์จากการสวดมนต์ดังกล่าว ไปปรับใช้ในเรื่องการเรียน การทำงานและการใช้ชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสมภายใต้บริบทของแต่ละคนได้เป็นอย่างดี

“สามารถทำให้เราคิดถึงการมีสติ นึกถึง และใจจดจ่ออยู่ที่ข้อสอบนั้น และสามารถนึกถึงบทเรียน หรือที่อาจารย์สอนมาได้แน่แน่ทำให้มีสมาธิ และมีสติสามารถทำให้เรานึกถึงสิ่งที่เคยเรียนมา ใจจดจ่ออยู่กับสิ่งนั้น....คือบทสวดมนต์เค้าบอกว่าถ้าเรายังจดจ่อ แล้วก็ท่องบทนั้น ก็ยิ่งเพิ่มระดับเพิ่มความศรัทธา ความเลื่อมใส ก็เหมือนข้อสอบ ถ้าเรายังท่อง ยิ่งจำหลายรอบๆ ก็ยิ่งทำให้เราจำได้” (น้องแอล เพศหญิง อายุ 22 ปี, กำลังเรียนหนังสือ)

(ภาณี วงษ์เอก, รศรินทร์ เกรย์, ณัฐจิรา ทองเจริญพงศ์ และเจตพล แสงกล้า, 2558)

“การสวดมนต์เป็นการสร้างสมาธิ เมื่อเกิดสมาธิแล้ว ปัญญาจะเกิดขึ้นตามมาเอง การเริ่มสวดมนต์เป็นเรื่องราวที่ได้อยู่แล้ว ลองสวดอย่างที่ผมแนะนำไป คือเริ่มจากการน้อมจิต แล้วลองสวดบทสั้นๆ แต่ในความคิดส่วนตัวของผม สิ่งที่สำคัญ คือ เรื่องราวของการได้น้อมจิต ได้กำหนดสมาธิในสิ่งที่เราทำอยู่ตรงหน้า แล้วผมว่าสิ่งดีๆ จะเกิดกับตน อย่างที่บอกว่าศาสนาพุทธเราไม่ใช่ศาสนาแห่งการร้องขอ เมื่อเราคิดดี พูดดี ทำดี ผมว่าสิ่งดีๆ จะเกิดขึ้น และถ้าอยากให้ชีวิตมีสิ่งดีๆ เกิดขึ้น ควรจะเริ่มจากการสวดมนต์” (พี่จี เพศชาย อายุ 43 ปี, คำชาย/ธุรกิจส่วนตัว)

(ภาณี วงษ์เอก, รศรินทร์ เกรย์, ณัฐจิรา ทองเจริญพงศ์ และเจตพล แสงกล้า, 2558)

“ตอนก่อนคิดเองว่าเป็นคนใจร้อน พอเริ่มสวด จิตเริ่มนิ่ง จากที่เคยโมโห เริ่มดีขึ้นเรื่อยๆ และใจก็รู้สึกว่าจะเย็น จากความรู้สึกที่เราประสบด้วยตนเอง และเวลาสวดก็รู้สึกว่าจะตามความรู้สึกที่เราได้สวด เรามีความสุข จิตสงบ เพราะว่าเราสวดเข้ามิด มันเงียบ สวดแล้วมันก็ดี สังเกตตัวเองก็ดีขึ้นเรื่อยๆ ทุกอย่างก็จะดีขึ้นเรื่อยๆ ก็ไม่รู้ว่าเพราะอะไร เพราะว่าบุญที่เราสวดก็ไม่มี แต่เราก็ปฏิบัติคิดดี ทำดี มาตั้งแต่เด็กแล้ว” (ป้าเล็ก เพศหญิง อายุ 64 ปี, ข้าราชการบำนาญ)

(ภาณี วงษ์เอก, รศรินทร์ เกรย์, ณัฐจิรา ทองเจริญพงศ์ และเจตพล แสงกล้า, 2558)

อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า การสวดมนต์ของผู้สวดมนต์ที่เมื่อมีอายุเพิ่มขึ้น ยิ่งเกิดความศรัทธาและเลื่อมใสในศาสนา และเกิดความรู้สึกผ่อนคลายเพิ่มมากขึ้น ประโยชน์การสวดมนต์ของประชากรที่มีสถานะภาพสมรสต่างกัน (โสด สมรส และหม้าย/หย่า/แยก) ในภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกันมากนัก แต่ประโยชน์ในเรื่องของเกิดความศรัทธาและเลื่อมใสในศาสนา และเกิดความรู้สึกผ่อนคลาย เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้สวดมนต์ที่มีสถานะหม้าย/หย่า/แยก มีสัดส่วนในประเด็นดังกล่าวสูงกว่าผู้สวดมนต์ในสถานะภาพสมรสอื่นๆ หรือกล่าวได้ว่าผู้สวดมนต์ที่เป็นหม้าย/หย่า/แยก สวดมนต์แล้วความรู้สึกศรัทธาและเลื่อมใสในศาสนา รู้สึกผ่อนคลาย มากกว่าผู้สวดมนต์ที่สมรส และผู้ที่ยังโสด ผู้สวดมนต์ไม่ว่าจะมีระดับการศึกษาใด ก็มีสัดส่วนของการได้รับประโยชน์จากการสวดมนต์ในเรื่องมีสติ สมาธิ และปัญญา มากที่สุด

รองมาคือทำให้เกิดความเป็นสิริมงคล และเกิดความศรัทธาและเลื่อมใสในศาสนา แต่เมื่อพิจารณาตามประโยชน์ของการสวดมนต์ในเรื่องสติ สมาธิ และปัญญา พบว่าผู้สวดมนต์ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปมีสัดส่วนสูงกว่าระดับการศึกษาอื่นๆ ในขณะที่ประโยชน์ในเรื่องเกิดความเป็นสิริมงคล ความรู้สึกศรัทธาและเลื่อมใสในศาสนา และรู้สึกผ่อนคลาย พบว่า ผู้สวดมนต์ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา มีสัดส่วนในเรื่องดังกล่าวมากที่สุด และมีสัดส่วนค่อยๆ ลดลง เมื่อผู้สวดมนต์มีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น และผู้สวดมนต์ที่ทำงานและไม่ได้ทำงานมีสัดส่วนการได้รับประโยชน์จากการสวดมนต์ในเรื่องต่างๆ ไม่แตกต่างกัน

6.3 สรุปข้อมูลการสวดมนต์ข้ามปี พ.ศ. 2556-2557

พุทธศาสนิกชนที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป มีการสวดมนต์ข้ามปี ร้อยละ 15.7 คิดเป็นจำนวนประชากร 4.46 ล้านคน ซึ่งผู้สวดมนต์ข้ามปีส่วนใหญ่ เป็นผู้ที่สวดมนต์ทุกวัน/เกือบทุกวัน และสวดมนต์ทุกๆ วันสำคัญทางศาสนาหรือประเพณี จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสวดมนต์ข้ามปี แม้สัดส่วนของผู้สวดมนต์ข้ามปีอาจไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับจำนวนผู้สวดมนต์ทั้งหมด แต่กิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีก็ถือเป็นกิจกรรมที่ดี มีประโยชน์และเป็นกิจกรรมทางเลือกที่สร้างสรรค์ เพื่อให้ประชาชนหันมาสวดมนต์แทนการไปสังสรรค์ซึ่งมักจะมีการดื่มสุราและของมีเมา ในช่วงเทศกาลปีใหม่ ดังผลจากการศึกษาเชิงปริมาณเกี่ยวกับการสวดมนต์ข้ามปี (2556-2558) โดยเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี โดยในปี 2556-2557 เก็บข้อมูลในพื้นที่ 5 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร ฉะเชิงเทรา ชอนแก่น พะเยา และสงขลา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,741 ราย โดยเมื่อถามว่า หากไม่ได้มาเข้าร่วมกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีในครั้งนี้ จะทำกิจกรรมอะไรแทน พบว่า กลุ่มตัวอย่างจะจัดงานเลี้ยงสังสรรค์กับครอบครัว/ญาติพี่น้องมากที่สุด (ร้อยละ 34.1) ในขณะที่วัยรุ่นประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.9) จะจัดงานเลี้ยงสังสรรค์กับเพื่อนฝูงเป็นหลักหรือไปคาเฟ่ดาวนนอกบ้าน เช่น ลานหน้าห้างสรรพสินค้าหรือลานเบียร์แทน นอกจากนี้ทุกกลุ่มอายุคิดว่าประโยชน์สูงสุดที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีในครั้งนี้ คือ ได้ความเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัวมากที่สุด และเมื่อสอบถามถึงความเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งต่อไป พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 69.2) จะมาเข้าร่วมกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีในครั้งต่อไป โดยเฉพาะวัยรุ่นที่พบว่ามากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 55.8) จะมาเข้าร่วมกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีในครั้งต่อไป (รศรินทร์ เกรย์, ภาณี วงษ์เอก, ณัฐจิรา ทองเจริญพงศ์ และเจตพล แสงกล้า, 2557)

และผลการศึกษาในปี 2557-2558 ได้ทำการศึกษาในพื้นที่ 2 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร และฉะเชิงเทรา ตัวอย่างจำนวน 1,245 ราย ในภาพรวมพบว่า ผลการศึกษาการสวดมนต์ข้ามปีมีความคล้ายคลึงกับผลการศึกษาในปี 2556-2557 แต่มีประเด็นที่น่าสนใจคือ กลุ่มตัวอย่างประมาณ 2 ใน 3 มาเข้าร่วมกิจกรรมกับบุคคลในครอบครัวหรือญาติพี่น้องมากที่สุด และประมาณครึ่งหนึ่งไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการสวดมนต์ข้ามปีเมื่อปีที่แล้ว นอกจากนี้ยังพบว่าการจัดกิจกรรมปีนี้สามารถดึงดูดกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่ได้เข้าร่วมในปีที่แล้ว ให้มาเข้าร่วมในครั้งนี้ได้สูงถึงร้อยละ 64.2 และเมื่อถามว่า หากไม่ได้มาเข้าร่วมกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีในครั้งนี้ จะทำกิจกรรมอะไรแทน พบว่า วัยรุ่นร้อยละ 44.2 จะจัดงานเลี้ยงสังสรรค์กับครอบครัว/ญาติพี่น้อง และร้อยละ 31.7 จะจัดงานเลี้ยงสังสรรค์กับเพื่อนฝูงเป็นหลักหรือไปคาเฟ่ดาวนนอกบ้าน เช่น ลานหน้าห้างสรรพสินค้าหรือลานเบียร์แทน (รศรินทร์ เกรย์, ภาณี วงษ์เอก, ณัฐจิรา ทองเจริญพงศ์ และเจตพล แสงกล้า, 2558)

1. สถานการณ์การสวดมนต์ข้ามปี: ผู้หญิงสวดมนต์ข้ามปีสูงกว่าเพศชาย ประมาณ 2 เท่า และนอกเขตเทศบาลมีการสวดมนต์ข้ามปีสูงกว่าผู้สวดมนต์ที่อาศัยในเขตเทศบาล

ภาคกลาง (ไม่รวม กทม.) มีสัดส่วนของผู้สวดมนต์ข้ามปีสูงสุด (ร้อยละ 28.5) รองมาคือ ภาคตะวันออก เชียงเหนือ ภาคเหนือ กทม. และภาคใต้ เป็นที่น่าสังเกตเมื่อพิจารณาตามเขตที่อยู่อาศัย พบว่า ผู้สวดมนต์ในภาคตะวันออก เชียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีการสวดมนต์ข้ามปีสูงกว่าผู้สวดมนต์ที่อาศัยในเขตเทศบาล เกือบ 2 เท่า ยกเว้น ภาคกลาง (ไม่รวม กทม.) ที่พบว่าผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีสัดส่วนของการสวดมนต์ข้ามปีใกล้เคียงกับผู้อาศัยในเขตเทศบาล ผู้สวดมนต์ข้ามปีเพศหญิง (ร้อยละ 69.4) มีสัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปีสูงกว่าเพศชาย ประมาณ 2 เท่า ผู้สวดมนต์ข้ามปีส่วนใหญ่เป็นวัยแรงงาน (ร้อยละ 56.2) รองมาคือวัยสูงอายุ และวัยรุ่น ซึ่งวัยรุ่นสวดมนต์ข้ามปีน้อยกว่าวัยสูงอายุประมาณ 4 เท่า และน้อยกว่าวัยแรงงานถึง 7 เท่า และเมื่อพิจารณาเขตที่อยู่อาศัยของผู้สวดมนต์ พบว่า วัยแรงงานที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล มีสัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปีสูงกว่าวัยแรงงานที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล ในขณะที่วัยสูงอายุที่อาศัยนอกเขตเทศบาล มีสัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปีสูงกว่าผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตเทศบาล ส่วนวัยรุ่นมีสัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปีในแต่ละเขตที่อยู่อาศัยไม่ต่างกันมากนัก เมื่อพิจารณาการสวดมนต์ข้ามปีเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีสัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปีลดลง เมื่อมีอายุเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าเมื่อผู้สูงอายุมีอายุมากขึ้น จะมีอุปสรรคทางร่างกายที่ทำให้สามารถสวดมนต์ได้น้อยลง เช่น มีปัญหาทางสายตากราได้น หรือการเคลื่อนไหวร่างกายต่างๆ เป็นต้น

ผู้สวดมนต์ส่วนใหญ่สมรสแล้ว (ร้อยละ 64.7) ซึ่งมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพโสดถึง 4 เท่า และมากกว่าผู้สวดมนต์ที่เป็นหม้าย/หย่า/ร้าง 3 เท่า คนโสดที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล มีสัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปีสูงกว่าคนโสดที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล ในขณะที่คนที่มีสถานะสมรส และสถานะหม้าย/หย่า/แยก ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล จะมีสัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปีสูงกว่าคนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล เมื่ออยู่ในสถานะภาพสมรสเดียวกัน ผู้ที่สวดมนต์ที่มีระดับการศึกษาต่างแตกต่างกัน พบว่า มีสัดส่วนของการสวดมนต์ข้ามปีไม่ต่างกันมากนัก ผู้สวดมนต์ข้ามปีประมาณ 2 ใน 3 เป็นผู้ที่ทำงาน โดยผู้สวดมนต์ที่ทำงานและอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล มีสัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปีสูงกว่าในเขตเทศบาล อาชีพที่ผู้สวดมนต์ข้ามปีทำงานมากที่สุด คือประกอบธุรกิจของตนเอง (ร้อยละ 38.8) รองมาคืออาชีพลูกจ้างเอกชน แต่เป็นที่น่าสนใจว่า เมื่อพิจารณาอาชีพตามเขตที่อยู่อาศัย พบว่า ผู้ที่ประกอบธุรกิจของตนเองที่อาศัยนอกเขตเทศบาล มีสัดส่วนของการสวดมนต์ข้ามปีสูงกว่าผู้ที่อาศัยในเขตเทศบาล ในขณะที่ผู้ที่เป็ลูกจ้างเอกชนที่อาศัยในเขตเทศบาล มีสัดส่วนของการสวดมนต์ข้ามปีสูงกว่าผู้ที่เป็ลูกจ้างเอกชนที่อาศัยนอกเขตเทศบาลถึง 1 เท่า ซึ่งเป็นไปตามสัดส่วนของผู้ที่ให้ข้อมูลทั้งหมด ที่พบว่า มีอาชีพลูกจ้างเอกชนทำงานในเขตเทศบาลสูงกว่านอกเขต เช่นเดียวกับผู้ที่ประกอบธุรกิจของตนเองหรือเป็นผู้ช่วยธุรกิจของครัวเรือนจะทำงานในนอกเขตเทศบาลมากกว่าในเขต

2. สถานที่สำหรับการสวดมนต์ข้ามปี: พุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่สวดมนต์ข้ามปีที่วัด/สำนักสงฆ์มากกว่าสวดมนต์ที่บ้านถึง 3 เท่า

ผู้สวดมนต์ข้ามปีส่วนใหญ่ (ร้อยละ 71.5) สวดมนต์ที่วัด/สำนักสงฆ์ ซึ่งมากกว่าสวดมนต์ที่บ้าน ประมาณ 3 เท่า ผู้สวดมนต์ที่อาศัยนอกเขตเทศบาลมีสัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปีที่วัด/สำนักสงฆ์ สูงกว่าในเขตเทศบาล ในขณะที่สัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปีที่บ้าน พบว่าผู้สวดมนต์ที่อาศัยในเขตเทศบาลจะมีสัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปีที่บ้านสูงกว่าผู้ที่อยู่นอกเขตเทศบาล ผู้หญิงและผู้ชายมีสัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปีที่วัด/สำนักสงฆ์ และที่บ้าน ไม่แตกต่างกันมากนัก วัยรุ่นมีสัดส่วนการไปสวดมนต์ข้ามปีที่วัด/สำนักสงฆ์ร้อยละ 78.1 สูงกว่าวัยแรงงาน และวัยสูงอายุ ในขณะที่วัยสูงอายุมีสัดส่วนการสวดมนต์ข้ามปีที่บ้านมากที่สุด (ร้อยละ 31.3) อาจกล่าวได้ว่า ประชากรที่มีอายุเพิ่มขึ้น แนวโน้มที่จะสวดมนต์ข้ามปีที่บ้านก็มีมากขึ้นเช่นกัน ส่วนสถานที่สำหรับการสวดมนต์ข้ามปีของประชากร เมื่อจำแนกตามสถานภาพสมรส

ที่ต่างกัน การศึกษาที่ต่างกัน และการทำงานที่ต่างกัน พบว่า สัดส่วนของการสวดที่วัด/สำนักสงฆ์และสวดที่บ้าน ไม่ต่างจากสัดส่วนในภาพรวม

3. การได้รับข่าวสารการสวดมนต์ข้ามปี: ผู้สวดมนต์ได้รับข่าวสารการจัดกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีจากคนรู้จัก/เพื่อน/ญาติผู้ใหญ่ที่สูงสุดถึงร้อยละ 95.7

การได้รับข่าวสารการสวดมนต์ข้ามปี 3 ลำดับแรก พบว่า 1) ผู้สวดมนต์ได้รับข่าวสารการจัดกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีจากคนรู้จัก/เพื่อน/ญาติผู้ใหญ่ที่สูงสุด (ร้อยละ 95.7) 2) ได้รับข่าวสารจากโทรทัศน์ร้อยละ 69.1 และ 3) ป้ายประกาศ/ประชาสัมพันธ์ร้อยละ 40.7 โดยเพศชายและหญิงมีส่วนการได้รับข่าวสารสวดมนต์ข้ามปีจากแหล่งต่างๆ ไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้สวดมนต์ที่มีช่วงวัยต่างกัน ก็พบว่าได้รับข่าวสารการสวดมนต์ข้ามปีจากแหล่งต่างๆ ไม่ต่างกัน ยกเว้นการได้รับข่าวสารสวดมนต์ข้ามปีจากอินเทอร์เน็ต/ออนไลน์ พบว่า ผู้สวดมนต์วัยรุ่นมีส่วนการได้รับข้อมูลจากแหล่งนี้มากที่สุด (ร้อยละ 34.0)

และเมื่อพิจารณาการได้รับข่าวสารการสวดมนต์ข้ามปีตามลักษณะทางประชากรอื่นๆ เช่น เขตที่อยู่อาศัย สถานภาพสมรส สถานทำงาน และระดับการศึกษา พบว่า อันดับของแหล่งข่าวสารที่ทำให้ได้รับข่าวสารการสวดมนต์ข้ามปีมีความเหมือนกันกับในภาพรวมข้างต้น อย่างไรก็ตามในประเด็นลักษณะเขตที่อยู่อาศัยที่พบว่าได้รับข่าวสารไม่ต่างกัน แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันการกระจายข้อมูลข่าวสารมีความทั่วถึงและเท่าเทียมกันในทุกพื้นที่ ยกเว้นข่าวสารจากอินเทอร์เน็ตเท่านั้น พบว่าคนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลจะได้รับข่าวสารจากทางอินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 18.1) มากกว่าคนที่อาศัยนอกเขตเทศบาลถึง 2 เท่า เช่นเดียวกับในเรื่องการศึกษาที่พบว่า คนที่จบระดับการศึกษาสูงมีส่วนของการได้รับข่าวสารสวดมนต์ข้ามปีจากแหล่งต่างๆ สูงกว่าคนที่จบระดับการศึกษาต่ำกว่า หรือกล่าวได้ว่าคนที่จบระดับการศึกษาสูงมีโอกาสเข้าถึงแหล่งข่าวสารสวดมนต์ข้ามปีจากแหล่งต่างๆ ได้มากกว่าคนที่จบระดับการศึกษาต่ำกว่า

4. การอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปี: วัยรุ่นจะขอพรในเรื่องความสำเร็จในหน้าที่การทำงาน/การศึกษามากที่สุด วัยแรงงานขอพรให้ครอบครัวมีความสุขมากที่สุด ส่วนวัยสูงอายุจะขอพรให้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงมากที่สุด

การอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปีของประชากร 3 ลำดับแรกพบว่า 1) ผู้สวดมนต์ขอพรให้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงมากที่สุดร้อยละ 42.0 2) ขอให้ครอบครัวมีความสุขร้อยละ 36.5 และ 3) ขอให้มีความสำเร็จในหน้าที่การทำงาน/การศึกษาร้อยละ 10.7 ซึ่งคล้ายคลึงกับผลการศึกษาเชิงคุณภาพเรื่องประชากรสามกลุ่มวัยได้ะไรจากการสวดมนต์พบว่า ส่วนใหญ่ทุกกลุ่มวัยจะอธิษฐานขอพรโดยให้ความสำคัญกับครอบครัวหรือบุคคลในครอบครัวเป็นลำดับแรก ขอให้ตนเองและคนในครอบครัวมีความสุข สุขภาพร่างกายแข็งแรง อายุยืนนานและครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สะท้อนให้เห็นว่าสถาบันครอบครัวนั้นมีความสำคัญสำหรับคนในทุกช่วงวัย เป็นสถาบันที่สร้างความผูกพันระหว่างคนในครอบครัวให้ใกล้ชิดกัน นอกจากนี้ผู้สวดมนต์วัยรุ่นและวัยทำงานจะขอพรในเรื่องการเรียนและการทำงานให้ราบรื่น มีความก้าวหน้าและประสบผลสำเร็จตามที่ตั้งใจ

“เวลาที่สวดเสร็จได้มีการอธิษฐานทุกวัน ...ก็จะอธิษฐานให้คุณพ่อ คุณแม่ มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ไม่เจ็บไม่ป่วย แล้วก็จะอธิษฐานให้ตัวเองมีสุขภาพที่ดี ...ให้คุณพ่อ คุณแม่ก่อน”... “ก็ใจนึกอยากสวด อยากให้ลูกสบาย...ตัวเองด้วย และครอบครัว...ยังงี้ก็ต้องให้ลูกก่อน...ก็อยากให้ลูกดี ขอให้ลูกดีอย่างเดียว”... “ขอพรให้บิดา มารดาชื่อนี้ นามสกุลนี้สุขภาพร่างกายแข็งแรง อย่าเจ็บอย่าไข้ อย่าป่วย ลูกสาว ลูกชายและแฟนขอให้พระปกปักรักษาคุ้มครองให้ลูกเป็นเด็กดีของเรา”

(ภาณี วงษ์เอก, รศรินทร์ เกรย์, ณัฐจิรา ทองเจริญพงศ์ และเจตพล แสงกล้า, 2558)

เพศชายและหญิงมีส่วนการอธิฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปีในเรื่องต่างๆ ไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้สวดมนต์ที่มีช่วงวัยต่างกันมีส่วนการอธิฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปีแตกต่างกัน โดยวัยรุ่นจะขอพรในเรื่องความสำเร็จในหน้าที่การทำงาน/การศึกษามากที่สุด วัยแรงงานขอพรให้ครอบครัวมีความสุขมากที่สุด ส่วนวัยสูงอายุจะขอพรให้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงมากที่สุด คนโสดจะขอพรในเรื่องความสำเร็จในหน้าที่การทำงาน/การศึกษา ขอให้มีความสุขร่างกายแข็งแรง และขอให้ครอบครัวมีความสุข ซึ่งทั้งสามประเด็นมีส่วนที่ใกล้เคียงกัน ส่วนผู้ที่สมรส จะขอพรให้ตนเองมีความสุขร่างกายแข็งแรงและขอให้ครอบครัวมีความสุขมากที่สุด ในขณะที่ผู้ที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยกจะมีสัดส่วนขอพรในเรื่องสุขภาพร่างกายแข็งแรงชัดเจนที่สุดและมากกว่าเรื่องอื่นๆ ผู้สวดมนต์ที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้นจะยังมีสัดส่วนการขอพรในเรื่องความสำเร็จในหน้าที่การทำงาน/การศึกษาเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่การขอพรในเรื่องสุขภาพร่างกายแข็งแรงของผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกลับมีสัดส่วนที่น้อยกว่าผู้ที่จบการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่า ส่วนการอธิฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปีของประชากรที่มีลักษณะทางประชากรอื่นๆ เช่นเขตที่อยู่อาศัย และสถานทำงาน พบว่าอันดับของการอธิฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปีมีความเหมือนกันกับในภาพรวมข้างต้น และผู้สวดมนต์ที่แม่จะอาศัยอยู่ในเขตที่อยู่อาศัยต่างกัน และมีสถานะทำงานที่ต่างกัน แต่การขอพรในแต่ละเรื่องก็พบว่ามีส่วนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก

6.4 สรุปผลความสัมพันธ์ของการสวดมนต์ กับความสุข ความสบายใจ และความเสียงต่อปัญหาสุขภาพจิตของคนไทย เมื่อควบคุมปัจจัยลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม: ผู้ที่บิณฑบาตบวชครั้ง ยังมีโอกาสที่จะเป็นผู้ที่มีความสุข ความสบายใจมากขึ้น และส่งผลต่อการระดับสุขภาพจิตที่ดีหรือไม่มีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต

การศึกษาความสัมพันธ์ของการสวดมนต์ กับความสุข ความสบายใจ และความเสียงต่อปัญหาสุขภาพจิตของคนไทย โดยควบคุมลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30,997 คน พบว่า ประชากรวัยแรงงาน (40-59 ปี) มีสัดส่วนสูงที่สุด เพศหญิงมีสัดส่วนสูงกว่าเพศชายเล็กน้อย ประชากร 2 ใน 3 สมรสแล้ว และมีสัดส่วนของการจบการศึกษาสูงสุดในระดับระดับมัธยมศึกษาและประถมศึกษาใกล้เคียงกัน ประชากรอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมากกว่าในเขตเทศบาลเล็กน้อย ส่วนใหญ่ทำงานแล้ว ประมาณครึ่งหนึ่งมีรายได้เพียงพอในระดับมาก พฤติกรรมการสวดมนต์ พบว่า ประชากรสวดมนต์เฉพาะวันสำคัญทางศาสนามากที่สุด รองมาสวดทุกวันหรือทุกสัปดาห์ ส่วนผู้ที่ไม่สวดมนต์พบเพียงร้อยละ 4.9 เท่านั้น ประชากรมีคะแนนความสุขเฉลี่ย 7.9 คะแนน โดยประชากรประมาณ 2 ใน 3 มีความสุขในระดับมาก และส่วนใหญ่มีความสบายใจในระดับมาก ประชากรส่วนใหญ่ไม่มีความเสียงต่อปัญหาสุขภาพจิต (ร้อยละ 89.2) ในขณะที่ผู้ที่มีความเสียงต่อปัญหาสุขภาพจิต พบร้อยละ 10.8

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการสวดมนต์กับความสุข ความสบายใจและความเสียงต่อปัญหาสุขภาพจิต ด้วยสถิติการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก โดยควบคุมปัจจัยลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ กลุ่มอายุ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา เขตที่อยู่อาศัย สถานะทำงาน และความเพียงพอของรายได้ ผลการวิเคราะห์พบว่า การสวดมนต์มีความสัมพันธ์กับความสุข ความสบายใจ และความเสียงต่อปัญหาสุขภาพจิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) โดยมีความคล้ายคลึงและมีแนวโน้มความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ดังนี้

การสวดมนต์กับความสุขและความสบายใจ

ผู้ที่สวดมนต์มีโอกาสที่จะมีความสุขมากกว่าผู้ที่ไม่สวด โดยผู้ที่สวดมนต์เป็นประจำทุกวันหรือทุกสัปดาห์มีโอกาสที่จะมีความสุขมากกว่าผู้ที่ไม่ได้สวดมนต์ ประมาณ 2.0 เท่า และผู้ที่สวดมนต์เฉพาะวันสำคัญทางศาสนาก็มีโอกาสที่จะมีความสุขมากกว่าผู้ที่ไม่ได้สวดมนต์ ประมาณ 1.5 เท่าเช่นเดียวกัน จึงอาจกล่าวได้ว่าผู้ที่สวดมนต์บ่อยครั้ง ยิ่งทำให้มีโอกาสที่จะมีความสุขมากขึ้น

สำหรับความสบายใจ พบว่า ผู้ที่สวดมนต์เป็นประจำทุกวันหรือทุกสัปดาห์มีโอกาสที่จะมีความสบายใจมากกว่า ผู้ที่ไม่ได้สวดมนต์ ประมาณ 1.4 เท่า และผู้ที่สวดมนต์เฉพาะวันสำคัญทางศาสนาก็มีโอกาสที่จะเกิดความสบายใจมากกว่า ผู้ที่ไม่ได้สวดมนต์ ประมาณ 1.2 เท่า

ผลความสัมพันธ์ระหว่างการสวดมนต์กับความสุขและความสบายใจดังกล่าวพบว่ามีผลสอดคล้องกับผล การศึกษาเชิงคุณภาพเรื่องประชากรสามกลุ่มวัยได้ะไรจากการสวดมนต์ ที่พบว่า ทั้งสามกลุ่มวัยเห็นคุณค่าหรือประโยชน์ ของการสวดมนต์ที่ทำให้รู้สึกใจเย็น ปล่อยวาง เกิดคุณค่าในจิตใจ ช่วยยึดเหนี่ยวเพื่อให้เกิดความสุข ความสบายใจ ซึ่งการสวดมนต์นั้นควรสวดเป็นประจำและทำให้เกิดความเคยชิน และจะได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง

“ส่วนใหญ่ผมว่ามีคุณค่าทางจิตใจ สวดแล้วมีความรู้สึกว่าจะสบายใจ รู้สึกว่าเราทำทุกวันก็ติดกับ ตัวเอง จิตใจผ่องใส สมมติว่าเราเจออะไรก็จะคิดถึงว่าเราทำทุกวัน ก็คงจะติดกับตัวเอง...ในความคิด เห็นส่วนตัว ผมคิดว่าถ้าเราสวดมนต์ไป เราจะมาพูดไม่ได้ว่าจะดีกว่าคนนั้น คนนี้ แต่ว่าผมจะดูที่ตัว เอง สำนวนตัวเองว่าวันนี้กับวันก่อนแตกต่างกันอย่างไร วันก่อนอาจจะคิดมาก คือผมจะเป็นคนคิดมาก แต่ว่าวันนี้เรารู้สึกดีขึ้น ก็จะมีการเปลี่ยนแปลงจากการสวดมนต์ด้วย”

(น้องแก้ว เพศชาย อายุ 16 ปี, กำลังเรียนหนังสือ)

(ภาณี วงษ์เอก, รศรินทร์ เกรย์, ณัฐจิรา ทองเจริญพงศ์ และเจตพล แสงกล้า, 2558)

“การสวดมนต์มีผลหรือเปล่าไม่รู้ แต่ทำไปแล้วสบายใจ ทำให้ไม่เครียด ปล่อยวางง่าย เป็น คนร่าเริงบางทีเห็นอะไรอย่าไปคิดมากมาย คนเราแค่นี้ ก็คิดแค่นี้ ปล่อย อย่างบางคนมาเล่าอะไรให้ ฟัง เราพยายามจะปลอบว่าคนเราปัญหามีทุกอย่าง แต่มันมีทางออก ค่อยๆ คุย และใช้เหตุผลไป”

(พี่อ้น เพศหญิง อายุ 52 ปี, ธุรกิจส่วนตัว)

(ภาณี วงษ์เอก, รศรินทร์ เกรย์, ณัฐจิรา ทองเจริญพงศ์ และเจตพล แสงกล้า, 2558)

“ป่าชอบ สวดแล้วมันสบายใจดี...คือสบายใจหลายอย่าง เราได้ไปสวดมนต์ เราจะได้มีสุขภาพ แข็งแรงดีหลายอย่างรวมกัน ในครอบครัวเราก็จะดี ก็นึกไปอย่างนั้น...คือชีวิตที่ดีขึ้น”

(ป้าน้อย เพศหญิง อายุ 69 ปี, ค้าขาย)

(ภาณี วงษ์เอก, รศรินทร์ เกรย์, ณัฐจิรา ทองเจริญพงศ์ และเจตพล แสงกล้า, 2558)

นอกจากนี้ผลการวิจัยกึ่งทดลองของการสวดมนต์เพื่อบำบัดความวิตกกังวลและความผาสุกทางจิตวิญญาณในผู้ ป่วยมะเร็งเต้านมโดยการติดตามผู้ป่วยมะเร็งเต้านมระยะรับการรักษา ที่พบว่า การสวดมนต์ช่วยให้เกิดการผ่อนคลาย ทำให้รู้สึกเป็นสุข สงบ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการสวดมนต์ช่วยลดความวิตกกังวลและเพิ่มความผาสุกทางจิตวิญญาณ ในผู้ป่วยมะเร็งเต้านมได้ (พรทิพย์ ปุกหุดและทิตยา พุฒิกามิน, 2555) ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวช่วยสนับสนุนข้อค้นพบ จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่ว่า การสวดมนต์เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ทำให้ผู้สวดเกิดความสุขและความสบายใจ ได้เป็นอย่างดี

การสวดมนต์กับความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต

ผู้ที่สวดมนต์มีโอกาสเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิตน้อยกว่าผู้ที่ไม่สวดมนต์ โดยผู้ที่สวดมนต์เป็นประจำทุกวันหรือทุกสัปดาห์มีโอกาสที่จะไม่มีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต มากกว่าผู้ที่ไม่ได้สวดมนต์ ประมาณ 2.0 เท่า และผู้ที่สวดมนต์เฉพาะวันสำคัญทางศาสนาก็มีโอกาสที่จะไม่มีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต มากกว่าผู้ที่ไม่ได้สวดมนต์ ประมาณ 1.4 เท่า และจากข้อค้นพบที่พบว่าการสวดมนต์ช่วยให้มีสติ สมาธิ และปัญญา ทำให้เกิดความเป็นสิริมงคล เกิดความศรัทธาและเลื่อมใสในศาสนา และการสวดมนต์ยังมีความสัมพันธ์การความสุขและความสบายใจ โดยผู้ที่สวดมนต์มีโอกาสที่จะเกิดความสุข ความสบายใจมากกว่าผู้ที่ไม่สวดมนต์ อาจเป็นไปได้ว่าขณะสวดมนต์จิตจะจดจ่อกับบทสวดสมองจะปลอดโปร่ง ทำให้อารมณ์ผ่อนคลาย และการสวดมนต์ด้วยการออกเสียง ช่วยให้ปอดได้ทำงาน เลือดลมเดินสะดวก ร่างกายสดชื่นกระปรี้กระเปร่า คลายความเครียด (สุภาพ หอมจิตร, 2554) อีกทั้งสมาธิที่เกิดขึ้นจากการสวดมนต์จะมีประโยชน์ในแง่การพัฒนาสุขภาพจิต มีความคิดไปในทางบวก ทางสร้างสรรค์ สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี เปลี่ยนการกระทำที่หยาบกระด้างให้เป็นคนนุ่มนวลเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ตึงเครียดหรือมีความวิตกกังวล (ทัศนวิเศษ ยะโส, 2558) ซึ่งข้อมูลที่กล่าวมานั้นล้วนแต่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้คนเรามีสุขภาพจิตที่ดี

นอกจากนี้ผลการวิจัยก็ทดลองการสวดมนต์เพื่อบำบัดความวิตกกังวลและความผาสุกทางจิตวิญญาณในผู้ป่วยมะเร็งเต้านมโดยการติดตามผู้ป่วยมะเร็งเต้านมระยะรับการรักษา จำนวน 10 ราย พบว่า คะแนนเฉลี่ยความวิตกกังวลของผู้ป่วยก่อนสวดมนต์เท่ากับ 61.3 คะแนน (SD = 2.79) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยหลังสวดมนต์ซึ่งเท่ากับ 53 คะแนน (SD = 3.43) และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าการสวดมนต์มีผลในการช่วยลดความวิตกกังวลในผู้ป่วยมะเร็งเต้านม (พรทิพย์ ปุกหุดและทิตยา พุฒิกามิน, 2555) ดังนั้นจึงอาจได้ว่าการสวดมนต์นอกจากจะช่วยให้คนเราเกิดความสุขและความสบายใจแล้ว ยังเป็นส่วนที่เอื้อให้ผู้สวดมนต์มีสุขภาพจิตที่ดีขึ้นได้ ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างการสวดมนต์ กับความสุข ความสบายใจและการมีสุขภาพจิตที่ดีนั้นมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมด

กล่าวโดยสรุป ประโยชน์หรืออานิสงส์ที่ได้รับเมื่อเราสวดมนต์ คือ ช่วยให้มีสติ สมาธิ และปัญญา ทำให้เกิดความเป็นสิริมงคล และเกิดความศรัทธาและเลื่อมใสในศาสนา นอกจากนี้ผู้ที่สวดมนต์มีโอกาสที่จะเกิดความสุข ความสบายใจ และมีสุขภาพจิตที่ดีมากกว่าผู้ที่ไม่สวด ซึ่งการสวดมนต์นั้นควรสวดเป็นประจำและทำให้เป็นกิจวัตรจนเกิดความเคยชิน จึงจะได้รับประโยชน์อย่างแท้จริงและสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตแต่ละวันได้อย่างเป็นรูปธรรม ที่สำคัญการสวดมนต์ถือเป็นกิจกรรมทางเลือกที่สามารถทำได้ที่บ้าน โดยไม่มีค่าใช้จ่าย เหมาะสำหรับทุกกลุ่มวัย และเหมาะสำหรับทั้งผู้มีปัญหา และไม่มีปัญหาในการดำรงชีวิต ซึ่งผู้ที่สนใจอาจทดลองนำการสวดมนต์ไปใช้ในวิถีประจำวัน ซึ่งอาจจะทำให้ได้รับประโยชน์หรืออานิสงส์ดังที่กล่าวแล้วเช่นเดียวกัน

- จุฑาทิพย์ อุมะวิชนี. (2552). *ตำนานบพทสวตมนต์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมสาร.
- ฐิติวี แก้วพรสวรรค์, กมรพร แก้วสวรรค์, และถิรพร ตั้งจิตติพร. (2555). *ปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นผู้มีสติของวัยรุ่นไทย*. ภาควิชาจิตเวชศาสตร์คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลมหาวิทยาลัยมหิดล กรุงเทพฯ. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 57(4), 403 - 412.
- ณรงค์ ฤทธิวิจา. (2555). *สาระความรู้ใกล้ตัว: ผู้สูงอายุ*; 35-39.
- ทัศน จิรสิริธรรม. (2552). *ศึกษาการสวดมนต์แปลเพื่อการบรรเทาทุกข์ทางใจ: กรณีศึกษาผู้เข้าร่วมโครงการอยู่เย็นเป็นสุขพันทุกข์ร่วมกัน ณ เสถียรธรรมสถาน [วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต]*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ทัศนวิเศษ ยะโส. (2558). *สวดมนต์และสมาธิบำบัดเพื่อการรักษาโรค*. สำนักการแพทย์ทางเลือก. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2558. เข้าถึงจาก http://www.thaicam.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=682:2015-09-07-10-00-07&catid=71:2009-09-20-11-54-09&Itemid=120
- เบญมาศ ตระกูลงามเด่น และสุริพร ธนศิลป์. (2555). *ผลของโปรแกรมการจัดการอาการที่เน้นการสวดมนต์ต่ออาการปวดของผู้ป่วยมะเร็งระยะสุดท้าย*. *วารสารสำนักการแพทย์ทางเลือก*. 5(2), 30-42
- พรทิพย์ ปุกหุด และทิตยา พุฒิกามิน. (2555). *ผลของการสวดมนต์บำบัดต่อความวิตกกังวลและความผาสุกทางจิตวิญญาณในผู้ป่วยมะเร็งเต้านมระยะรับการรักษา*. *วารสารสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. 30(2), 122-130.
- พระวิจิตรธรรมาภรณ์. (ม.ป.ป.) *ประวัติพิธีสวดมนต์ข้ามปี* [อินเทอร์เน็ต]. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ [เข้าถึงเมื่อ 2 ก.ย. 2556]. เข้าถึงได้จาก: http://www.onab.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=5321:2011-12-20-1
- พินิจ รัตนกุล. (2548). *สวดมนต์ สมาธิ วิปัสสนา รักษาโรคได้*. นครปฐม: มหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ภาณี วงษ์เอก, รศรินทร์ เกรย์, ณัฐจิรา ทองเจริญชูพงศ์ และเจตพล แสงกล้า. (2558). *ประชากรสามกลุ่มวัยได้อะไรจากการสวดมนต์*. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รศรินทร์ เกรย์, ภาณี วงษ์เอก, ณัฐจิรา ทองเจริญชูพงศ์ และเจตพล แสงกล้า. (2557). *รายงานผลการศึกษาเชิงปริมาณการสวดมนต์ข้ามปี 2556-2557: กรณีศึกษา 4 ภาค*. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รศรินทร์ เกรย์, ภาณี วงษ์เอก, ณัฐจิรา ทองเจริญชูพงศ์ และเจตพล แสงกล้า. (2558). *รายงานผลการศึกษาเชิงปริมาณการสวดมนต์ข้ามปี 2557-2558: กรณีศึกษาพื้นที่พุทธมณฑล จังหวัดนครปฐมและพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา*. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รศรินทร์ เกรย์, วรชัย ทองไทย และเรวดี สุวรรณนพเก้า. (2553). *ความสุขเป็นสากล*. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศูนย์เครือข่ายวิชาการเพื่อสังเกตการณ์และวิจัยความสุขชุมชน. (2555). *การสวดมนต์ข้ามปี พ.ศ. 2555-2556: กรณีศึกษาตัวอย่างประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปในพื้นที่ 5 จังหวัดทั่วประเทศ*. มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.
- สมเด็จพระพุฒาจารย์ พรหมรังสี. (ม.ป.ป.). *อมตะธรรม: ประวัติการสวดมนต์*. สืบค้นเมื่อ 13 ตุลาคม 2557: www.kanlayantam.com/sara/sara/64.html

- สมพงษ์ เกรียงไกรเพชร. (2526). บันทึกเรื่องเมืองสยาม. กรุงเทพฯ : ประจักษ์การพิมพ์.
- สำนักงานกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2556). สวดมนต์ข้ามปี [อินเทอร์เน็ต]. สืบค้น 3 กันยายน 2556: http://www.thaihealth.or.th/partner/arti_partner/33349
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2556). สวดมนต์ข้ามปี [อินเทอร์เน็ต]. สืบค้น 3 กันยายน 2556: http://www.thaihealth.or.th/partner/arti_partner/33349
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2555). การสำรวจสถานะทางสังคมและวัฒนธรรม พ.ศ. 2554. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2558). การสำรวจสถานะทางสังคม วัฒนธรรมและสุขภาพจิต (ความสุข) คนไทย พ.ศ. 2557. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- สุภาพ หอมจิตร. (2554). สวดมนต์อานิสงส์ครอบจักรวาล. กรุงเทพฯ: เลียงเชียง.
- สุภาพรรณ ณ บางช้าง. (2529). วิวัฒนาการงานเขียนภาษาบาลีในประเทศไทย: จารึก ตำนาน พงศาวดารสาส์น ประกาศ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิชัย มงคล, ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์, ทวี ตั้งเสรี, วัชนี หัตถพนม, ไพรวลัย รมชัย และวรวรรณ จุฑา. (2552). การพัฒนาและทดสอบดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทย (Version 2007). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- Diener, E. (1984). Subjective well-being *Psychological Bulletin*. 95: 542-575.
- George, LK. (2010). Still happy after all these years: Research frontiers on subjective well-being in later life. *Journal of Gerontology: Social Sciences*, 65B(3), 331-339.
- Gray, RS, Rukumnuaykit, P., Kittisuksathit, S. & Thongthai, V. (2008). Inner happiness among Thai elderly. *Journal of Cross- Cultural Gerontology*, 23, 211-224.
- Nettle, D. (2005). *Happiness: the science behind your smile*. Oxford: Oxford University Press.
- Thai Health Community. (2556). สวดมนต์ข้ามปี [อินเทอร์เน็ต]. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. 2555. สืบค้น 3 กันยายน 2556: <http://www.thaihealthcommunity.com/prayforlife/about.aspx#sthash.iBY4O79h.dpuf>

חכמה

ภาคผนวก ก.

ตารางข้อมูลการสวดมนต์ จากการสำรวจสภาวะทางสังคมและวัฒนธรรม พ.ศ. 2557

1. ข้อมูลทางประชากรของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ถามข้อมูลทุกคนในครัวเรือน) (n = 75,560)

ตารางที่ 1.1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	36,917	48.9
หญิง	38,643	51.1
รวม	75,560	100.0

ตารางที่ 1.2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำแนกตามเขตการปกครอง

เขตการปกครอง	จำนวน	ร้อยละ
ในเขตเทศบาล	33,619	44.5
นอกเขตเทศบาล	41,941	55.5
รวม	75,560	100.0

ตารางที่ 1.3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำแนกตามการนับถือศาสนา

นับถือศาสนา	จำนวน	ร้อยละ
พุทธ	71,227	94.3
อิสลาม	3,379	4.5
คริสต์	840	1.1
อื่นๆ (พราหมณ์-ฮินดู, ซิกข์, ไม่มีศาสนา)	113	0.1
รวม	75,560	100.0

2. ข้อมูลทางประชากรของกลุ่มผู้นับถือศาสนาพุทธที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป (n=60,190)

ตารางที่ 2.1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้นับถือศาสนาพุทธที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	29,082	48.3
หญิง	31,108	51.7
รวม	60,190	100.0

ตารางที่ 2.2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้นับถือศาสนาพุทธที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามเขตการปกครอง

เขตการปกครอง	จำนวน	ร้อยละ
ในเขตเทศบาล	27,794	46.2
นอกเขตเทศบาล	32,395	53.8
รวม	60,190	100.0

ตารางที่ 2.3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้นับถือศาสนาพุทธที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามช่วงวัยอายุ

ช่วงวัยอายุ	จำนวน	ร้อยละ
วัยรุ่น (13-24 ปี)	11,788	19.6
วัยแรงงาน (25-59 ปี)	37,490	62.3
วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	10,912	18.1
รวม	60,190	100.0

ตารางที่ 2.4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุผู้นับถือศาสนาพุทธ จำแนกตามช่วงวัยอายุ

ช่วงอายุของผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
วัยสูงอายุตอนต้น (60-69 ปี)	6,180	56.6
วัยสูงอายุตอนกลาง (70-79 ปี)	3,323	30.5
วัยสูงอายุตอนปลาย (80 ปีขึ้นไป)	1,409	12.9
รวม	10,912	100.0

ตารางที่ 2.5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้นับถือศาสนาพุทธที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	จำนวน	ร้อยละ
โสด	16,809	27.9
สมรส	36,327	60.4
หม้าย/หย่า/แยก	7,054	11.7
รวม	60,190	100.0

ตารางที่ 2.6 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้นับถือศาสนาพุทธที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าระดับประถมศึกษา	12,460	20.7
ประถมศึกษา	18,562	30.8
มัธยมศึกษา/ปวส./ปวท./อนุปริญญา	21,682	36.0
ปริญญาตรีขึ้นไป	7,486	12.5
รวม	60,190	100.0

ตารางที่ 2.7 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้นับถือศาสนาพุทธที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป (n= 58,427) จำแนกตามการทำงาน

สถานภาพการทำงาน*	จำนวน	ร้อยละ
ทำงาน	42,192	72.2
ไม่ทำงาน	16,235	27.8
รวม	58,427	100.0

*คนที่ไม่เข้าข่าย (อายุต่ำกว่า 15 ปี) มีจำนวน 1,763 คน

ตารางที่ 2.8 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้นับถือศาสนาพุทธที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป (n= 42,237) จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ*	จำนวน	ร้อยละ
ลูกจ้างเอกชน	15,043	35.6
ผู้ประกอบการธุรกิจของตนเอง	13,205	31.2
ผู้ช่วยธุรกิจของครัวเรือน	9,112	21.6
ลูกจ้างรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ	3,811	9.0
นายจ้าง	1,067	2.5
รวม	42,237	100.0

*คนที่ไม่เข้าข่ายคือ คนที่ไม่ได้ทำงานและคนที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวนทั้งสิ้น 17,953 คน

3. ข้อมูลการสวดมนต์ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา เฉพาะผู้ที่นับถือศาสนาพุทธและมีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป (n=60,190)

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนและร้อยละการสวดมนต์ของผู้นับถือศาสนาพุทธที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป

การสวดมนต์	จำนวน	ร้อยละ
สวด	52,853	87.8
ไม่สวด	7,336	12.2
รวม	60,190	100.0

ตารางที่ 3.2 แสดงร้อยละการสวดมนต์ของผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามเพศและเขตที่อยู่อาศัย

เพศของผู้สวดมนต์	สวดมนต์			ไม่สวดมนต์			รวมทั้งหมด		
	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
	(n=24,847)	(n=28,006)	(n=52,854)	(n=2,948)	(n=4,389)	(n=7,336)	(n=27,795)	(n=32,395)	(n=60,190)
ชาย	46.1	46.7	46.4	62.5	62.0	62.2	47.8	48.7	48.3
หญิง	53.9	53.3	53.6	37.5	38.0	37.8	52.2	51.3	51.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 3.3 แสดงร้อยละของการสวดมนต์ของผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามช่วงอายุและเขตที่อยู่อาศัย

ช่วงอายุของผู้สวดมนต์	สวดมนต์			ไม่สวดมนต์			รวมทั้งหมด		
	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
	(n=24,847)	(n=28,006)	(n=52,854)	(n=2,948)	(n=4,389)	(n=7,336)	(n=27,795)	(n=32,395)	(n=60,190)
วัยเยาวชน (13-24 ปี)	17.6	18.1	17.8	30.4	33.6	32.3	18.9	20.1	19.6
วัยแรงงาน (25-59 ปี)	65.5	60.7	63.0	60.0	55.7	57.4	64.9	60.0	62.3
วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	16.5	21.2	19.2	9.6	10.8	10.3	16.2	19.8	18.1
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 3.4 แสดงร้อยละของการสวดมนต์ของผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามช่วงอายุและเพศ

ช่วงอายุของผู้สวดมนต์	สวดมนต์			ไม่สวดมนต์			รวมทั้งหมด		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
	(n=24,516)	(n=28,338)	(n=52,853)	(n=4,565)	(n=2,771)	(n=7,337)	(n=29,081)	(n=31,109)	(n=60,190)
วัยเยาวชน (13-24 ปี)	18.2	17.5	17.8	31.6	33.5	32.3	20.3	18.9	19.6
วัยแรงงาน (25-59 ปี)	63.4	62.5	63.0	59.6	53.9	57.4	62.8	61.8	62.3
วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	18.3	20.0	19.2	8.8	12.6	10.3	16.8	19.3	18.1
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 3.5 แสดงร้อยละของการสวดมนต์ของผู้สูงอายุ จำแนกตามช่วงอายุและเขตที่อยู่อาศัย

ช่วงอายุ ของผู้สวดมนต์ สูงอายุ	สวดมนต์			ไม่สวดมนต์			รวมทั้งหมด		
	เขต เทศบาล	นอกเขต เทศบาล	รวม	เขต เทศบาล	นอกเขต เทศบาล	รวม	เขต เทศบาล	นอกเขต เทศบาล	รวม
	(n=4,210)	(n=5,946)	(n=10,156)	(n=282)	(n=471)	(n=753)	(n=4,492)	(n=6,417)	(n=10,909)
วัยสูงอายุตอนต้น (60-69 ปี)	60.0	55.8	57.5	41.8	46.7	44.9	58.8	55.1	56.7
วัยสูงอายุตอนกลาง (70-79 ปี)	28.5	32.3	30.7	27.7	26.5	27.0	28.5	31.8	30.4
วัยสูงอายุตอน ปลาย (80 ปีขึ้นไป)	11.5	12.0	11.8	15.1	26.8	28.2	12.7	13.0	12.9
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 3.6 แสดงร้อยละของการสวดมนต์ของผู้สูงอายุ จำแนกตามช่วงอายุและเพศ

ช่วงอายุของ ผู้สวดมนต์ สูงอายุ	สวดมนต์			ไม่สวดมนต์			รวมทั้งหมด		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
	(n=4,490)	(n=5,668)	(n=10,158)	(n=403)	(n=351)	(n=754)	(n=4,893)	(n=6,019)	(n=10,912)
วัยสูงอายุตอนต้น (60-69 ปี)	59.2	56.2	57.5	53.1	35.3	44.9	58.7	54.9	56.7
วัยสูงอายุตอน กลาง (70-79 ปี)	29.8	31.5	30.7	26.8	27.1	27.0	29.5	31.2	30.4
วัยสูงอายุตอน ปลาย (80 ปีขึ้นไป)	11.0	12.4	11.8	20.1	37.6	28.2	11.8	13.8	12.9
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 3.7 แสดงร้อยละการสวดมนต์ของผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามสถานภาพสมรสและเขตที่อยู่อาศัย

สถานภาพสมรส ของผู้สวดมนต์	สวดมนต์			ไม่สวดมนต์			รวมทั้งหมด		
	เขต เทศบาล	นอกเขต เทศบาล	รวม	เขต เทศบาล	นอกเขต เทศบาล	รวม	เขต เทศบาล	นอกเขต เทศบาล	รวม
	(n=24,847)	(n=28,006)	(n=52,854)	(n=2,948)	(n=4,389)	(n=7,336)	(n=27,795)	(n=32,395)	(n=60,190)
โสด	30.3	21.9	25.9	47.9	39.3	42.7	32.2	24.3	27.9
สมรส	58.4	65.2	62.0	43.6	51.8	78.5	56.8	65.4	60.4
หม้าย/หย่า/แยก	11.3	12.9	12.1	8.5	9.0	8.8	11.0	12.4	11.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 3.8 แสดงร้อยละการสวดมนต์ของผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามระดับการศึกษาและเขตที่อยู่อาศัย

ระดับการศึกษา ของผู้สวดมนต์	สวดมนต์			ไม่สวดมนต์			รวมทั้งหมด		
	เขต เทศบาล	นอกเขต เทศบาล	รวม	เขต เทศบาล	นอกเขต เทศบาล	รวม	เขต เทศบาล	นอกเขต เทศบาล	รวม
	(n=24,847)	(n=28,006)	(n=52,854)	(n=2,948)	(n=4,389)	(n=7,336)	(n=27,795)	(n=32,395)	(n=60,190)
ต่ำกว่าประถมศึกษา	16.5	25.6	21.3	13.2	18.1	16.1	16.2	24.6	20.7
ประถมศึกษา	25.4	35.4	30.7	26.6	35.3	31.8	25.5	35.4	30.8
มัธยมศึกษา/ปวส./ ปวท./อนุปริญญา	38.4	31.9	34.9	45.5	42.9	44.0	39.1	33.4	36.1
ปริญญาตรีขึ้นไป	19.7	7.1	13.0	14.7	3.7	8.1	19.2	6.7	12.4
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 3.9 แสดงร้อยละการสวดมนต์ของผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามสถานะทำงานและเขตที่อยู่อาศัย

สถานะ ทำงานของ ผู้สวดมนต์	สวดมนต์			ไม่สวดมนต์			รวมทั้งหมด		
	เขต เทศบาล	นอกเขต เทศบาล	รวม	เขต เทศบาล	นอกเขต เทศบาล	รวม	เขต เทศบาล	นอกเขต เทศบาล	รวม
	(n=24,222)	(n=27,192)	(n=51,414)	(n=2,841)	(n=4,172)	(n=7,013)	(n=27,063)	(n=31,364)	(n=58,427)
ทำงาน	70.3	74.0	72.3	70.8	72.2	71.6	70.4	73.8	72.2
ไม่ทำงาน	29.7	26.0	27.7	29.2	27.8	28.4	29.6	26.2	27.8
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 3.10 แสดงร้อยละการสวดมนต์ของผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามอาชีพและเขตที่อยู่อาศัย

อาชีพ ของผู้สวดมนต์	สวดมนต์			ไม่สวดมนต์			รวมทั้งหมด		
	เขต เทศบาล	นอกเขต เทศบาล	รวม	เขต เทศบาล	นอกเขต เทศบาล	รวม	เขต เทศบาล	นอกเขต เทศบาล	รวม
	(n=17,058)	(n=20,151)	(n=37,209)	(n=2,011)	(n=3,015)	(n=5,027)	(n=19,069)	(n=23,166)	(n=42,236)
นายจ้าง	3.2	2.1	2.6	2.0	1.5	1.8	3.1	2.1	2.5
ผู้ประกอบการธุรกิจ ของตนเอง	26.7	37.2	32.3	19.3	25.9	23.3	25.9	35.7	31.3
ผู้ช่วยธุรกิจของ ครัวเรือน	13.8	27.8	21.4	14.4	29.0	23.2	13.9	27.9	21.6
ลูกจ้างของรัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ	11.8	7.4	9.5	7.8	4.5	5.8	11.4	7.1	9.0
ลูกจ้างเอกชน	44.5	25.5	34.2	56.4	39.1	46.0	45.8	27.3	35.6
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 3.11 แสดงร้อยละการสวดมนต์ของผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามความถี่ของการสวดมนต์ เพศ และเขตที่อยู่อาศัย

ความถี่ ของการสวดมนต์	ผู้สวดมนต์					
	เขตเทศบาล	นอกเขต เทศบาล	รวม	ชาย	หญิง	รวม
	(n=24,848)	(n=28,006)	(n=52,853)	(n=24,516)	(n=28,337)	(n=52,853)
ทุกวัน/เกือบทุกวัน	17.9	17.8	17.9	13.8	21.3	17.9
เฉพาะบางวันต่อสัปดาห์	14.1	10.6	12.2	10.6	13.6	12.2
เฉพาะวันสำคัญ/ทาง ศาสนา/ประเพณี*	30.0	39.0	34.8	33.9	35.5	34.8
นานๆ ครั้ง	38.0	32.6	35.1	41.7	29.5	35.1
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

* วันสำคัญทางศาสนา/วันประเพณี เช่น วันพระ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันปีใหม่วสันดรวันต์ วันสำคัญที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ฯ

ตารางที่ 3.12 แสดงร้อยละความถี่ของการสวดมนต์ของผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามช่วงวัยอายุและ เพศ

ความถี่ของ การสวดมนต์* ในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา	ผู้สวดมนต์											
	วัยรุ่น (13-24 ปี)			วัยแรงงาน (25-59 ปี)			วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)			รวมทั้งหมด		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
	(n=4,471)	(n=4,948)	(n=9,419)	(n=15,555)	(n=17,722)	(n=33,278)	(n=4,490)	(n=5,668)	(n=10,158)	(n=24,516)	(n=28,338)	(n=52,855)
ทุกวัน/เกือบทุกวัน	12.5	17.5	15.1	9.6	16.6	13.3	29.5	39.6	35.2	13.8	21.3	17.9
เฉพาะบางวันใน แต่ละสัปดาห์	11.6	12.3	12.0	9.6	13.7	11.8	13.0	14.5	13.8	10.6	13.6	12.2
เฉพาะวันสำคัญ ทางศาสนา/วัน ประเพณี***	25.7	30.4	28.1	36.0	38.0	37.0	35.1	32.5	33.6	33.9	35.5	34.8
นานๆ ครั้ง	50.3	39.8	44.8	44.8	31.7	37.8	22.4	13.4	17.4	41.7	29.5	35.1
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*** วันสำคัญทางศาสนา/วันประเพณี เช่น วันพระ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันปีใหม่วสันดรวันต์ วันสำคัญที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ฯ

ตารางที่ 3.13 แสดงร้อยละความถี่ของการสวดมนต์ของผู้สูงอายุ จำแนกตามช่วงวัยอายุและเพศ

ความถี่ของ การสวดมนต์* ในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา	ผู้สูงอายุที่สวดมนต์											
	วัยตอนต้น (60-69 ปี)			วัยตอนกลาง (70-79 ปี)			วัยตอนปลาย (80 ปีขึ้นไป)			รวมทั้งหมด		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
	(n=2,658)	(n=3,184)	(n=5,841)	(n=1,335)	(n=1,784)	(n=3,119)	(n=496)	(n=700)	(n=1,196)	(n=4,489)	(n=5,668)	(n=10,156)
ทุกวัน/เกือบทุกวัน	25.1	35.5	30.8	32.6	45.8	40.1	44.8	42.9	43.6	29.5	39.6	35.2
เฉพาะบางวันในแต่ละสัปดาห์	12.8	14.9	13.9	12.9	13.8	13.4	14.3	14.7	14.5	13.0	14.5	13.8
เฉพาะวันสำคัญทางศาสนา/วันประเพณี***	37.5	36.2	36.8	34.5	28.1	30.9	23.4	26.6	25.3	35.1	32.5	33.6
นานๆ ครั้ง	24.6	13.5	18.5	20.0	12.3	15.6	17.5	15.9	16.6	22.4	13.4	17.4
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*** วันสำคัญทางศาสนา/วันประเพณี เช่น วันพระ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันปีใหม่ วันสงกรานต์ วันสำคัญที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ฯ

ตารางที่ 3.14 แสดงร้อยละประโยชน์ของการสวดมนต์ของผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามช่วงวัยอายุและเพศ

ประโยชน์ ของ การสวดมนต์	ผู้สวดมนต์											
	วัยรุ่น (13-24 ปี)			วัยแรงงาน (25-59 ปี)			วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)			รวมทั้งหมด		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
	(n=1,502)	(n=2,200)	(n=3,702)	(n=8,585)	(n=12,186)	(n=20,772)	(n=3,108)	(n=4,286)	(n=7,394)	(n=13,195)	(n=18,672)	(n=31,868)
ช่วยให้มีสติ สมาธิ ปัญญา	46.3	47.5	47.0	46.3	44.6	45.3	48.4	41.6	44.5	46.8	44.3	45.3
เป็นสิริมงคล	26.6	24.5	25.4	26.1	26.6	26.4	22.1	23.1	22.7	25.2	25.5	25.4
เกิดความศรัทธา และเลื่อมใสในศาสนา	13.2	12.0	12.5	13.5	13.2	13.3	15.9	18.5	17.4	14.1	14.2	14.2
เกิดความรู้สึกผ่อนคลาย	6.4	7.7	7.2	7.7	8.1	7.9	7.7	8.5	8.2	7.5	8.2	7.9
จิตใจอ่อนโยนมีเมตตา	5.6	6.6	6.2	4.5	6.0	5.4	4.5	6.4	5.6	4.7	6.2	5.5
ทำให้มีสุขภาพดี	1.9	1.8	1.8	1.9	1.5	1.6	1.4	1.9	1.7	1.7	1.6	1.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 3.15 แสดงร้อยละประโยชน์ของการสวดมนต์ของผู้สูงอายุ จำแนกตามช่วงวัยอายุและเพศ

ประโยชน์ ของ การสวดมนต์	ผู้สูงอายุที่สวดมนต์											
	วัยตอนต้น (60-69 ปี)			วัยตอนกลาง (70-79 ปี)			วัยต้นปลาย (80 ปีขึ้นไป)			รวมทั้งหมด		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
	(n=1,879)	(n=2,524)	(n=4,401)	(n=921)	(n=1,334)	(n=2,257)	(n=307)	(n=431)	(n=737)	(n=3,107)	(n=4,295)	(n=7,395)
ช่วยให้มีสติ สมาธิ ปัญญา	48.0	42.2	44.7	48.2	41.6	44.3	51.5	38.1	43.7	48.4	41.7	44.5
เป็นสิริมงคล	22.8	23.7	23.3	21.8	22.9	22.5	18.9	20.2	19.7	22.1	23.1	22.7
เกิดความศรัทธาและ เลื่อมใสในศาสนา	15.1	17.7	16.6	16.7	18.0	17.5	18.6	24.6	22.1	15.9	18.4	17.4
เกิดความรู้สึกผ่อนคลาย	8.1	7.8	8.0	7.3	9.7	8.7	6.5	8.6	7.7	7.7	8.5	8.2
จิตใจอ่อนโยนมีเมตตา	4.6	6.6	5.7	4.9	6.1	5.6	2.9	6.7	5.0	4.5	6.4	5.6
ทำให้มีสุขภาพดี	1.4	2.0	1.8	1.1	1.6	1.4	1.6	1.9	1.8	1.3	1.9	1.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 3.16 แสดงร้อยละประโยชน์ของการสวดมนต์ของผู้สวดมนต์ จำแนกตามเขตการปกครองและสถานภาพสมรส

ประโยชน์ ของ การสวดมนต์	เขตการปกครอง			สถานภาพสมรส			
	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม	โสด	สมรส	หม้าย/หย่า/ แยก	รวม
	(n=14,496)	(n=17,373)	(n=31,869)	(n=5,976)	(n=21,154)	(n=4,738)	(n=31,868)
ช่วยให้มีสติ สมาธิ ปัญญา	47.0	43.9	45.3	48.5	44.6	44.4	45.3
เป็นสิริมงคล	25.2	25.6	25.4	24.7	26.3	22.2	25.4
เกิดความศรัทธาและ เลื่อมใสในศาสนา	14.7	14.7	14.2	12.0	14.3	16.2	14.2
เกิดความรู้สึกผ่อนคลาย	7.3	8.4	7.9	7.7	7.6	9.3	7.9
จิตใจอ่อนโยนมีเมตตา	5.2	5.9	5.5	5.1	5.5	6.1	5.5
ทำให้มีสุขภาพดี	1.8	1.5	1.7	1.9	1.6	1.8	1.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 3.17 แสดงร้อยละประโยชน์ของการสวดมนต์ของผู้สวดมนต์ จำแนกตามระดับการศึกษาและสถานะทำงาน

ประโยชน์ ของ การสวดมนต์	ระดับการศึกษา				สถานะทำงาน			
	ต่ำกว่า ประถม ศึกษา	ประถม ศึกษา	มัธยมศึกษา/ ปวส./ปวช./ อนุปริญญา	ปริญญาตรี ขึ้นไป	รวม	ทำงาน	ไม่ทำงาน	รวม
	(n=8,116)	(n=10,165)	(n=10,047)	(n=3,543)	(n=31,871)	(n=22,815)	(n=8,687)	(n=31,502)
ช่วยให้มีสติ สมาธิ ปัญญา	41.4	43.6	46.3	56.4	45.3	45.1	45.4	45.2
เป็นสิริมงคล	26.2	26.0	26.0	20.5	25.4	26.0	24.1	25.5
เกิดความรู้สึกท้อแท้และ เลื่อมใสในศาสนา	17.2	14.6	12.8	9.6	14.2	13.7	15.5	14.2
เกิดความรู้สึกละอายใจ	8.4	8.2	7.7	6.7	7.9	8.1	7.6	7.9
จิตใจอ่อนโยนมีเมตตา	4.9	6.1	5.5	5.5	5.5	5.6	5.5	5.5
ทำให้มีสุขภาพดี	1.9	1.5	1.8	1.3	1.7	1.6	1.9	1.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

4. ข้อมูลการสวดมนต์ข้ามปี เฉพาะผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ และมีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้นับถือศาสนาพุทธที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามการสวดมนต์ข้ามปี

การสวดมนต์ข้ามปี	จำนวน	ร้อยละ
สวด	5,005	15.7
ไม่สวด	26,864	84.3
รวม	31,869	100.0

ตารางที่ 4.2 แสดงร้อยละของผู้สวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามความถี่ของการสวดมนต์ทั่วไปและเขตที่อยู่อาศัย

ความถี่ ในการสวดมนต์ ของผู้ที่สวดมนต์ทั่วไป	สวดมนต์ข้ามปี			ไม่ได้สวดมนต์ข้ามปี			รวมทั้งหมด		
	เขต เทศบาล	นอกเขต เทศบาล	รวม	เขต เทศบาล	นอกเขต เทศบาล	รวม	เขต เทศบาล	นอกเขต เทศบาล	รวม
	(n=2,304)	(n=2,701)	(n=5,004)	(n=12,192)	(n=14,671)	(n=26,864)	(n=14,496)	(n=17,372)	(n=31,868)
ทุกวัน/เกือบทุกวัน	36.7	36.7	36.7	17.7	16.6	17.1	20.7	19.7	20.2
เฉพาะบางวันต่อสัปดาห์	19.5	14.3	16.7	13.7	10.2	11.8	14.6	10.8	12.6
เฉพาะวันสำคัญ/ ทางศาสนา/ประเพณี*	28.0	36.6	32.7	31.0	42.6	37.4	30.6	41.7	36.6
นานๆ ครั้ง	15.8	12.4	14.0	37.6	30.6	33.7	34.1	27.8	30.6
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

* วันสำคัญทางศาสนา/วันประเพณี เช่น วันพระ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันปีใหม่วันสงกรานต์ วันสำคัญที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ฯ

ตารางที่ 4.3 แสดงร้อยละของผู้สวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามเพศและเขตที่อยู่อาศัย

เพศ	สวดมนต์ข้ามปี			ไม่ได้สวดมนต์ข้ามปี			รวมทั้งหมด		
	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
	(n=2,304)	(n=2,701)	(n=5,005)	(n=12,192)	(n=14,672)	(n=26,864)	(n=14,496)	(n=17,373)	(n=31,868)
ชาย	30.2	31.0	30.6	44.1	42.8	43.4	41.9	42.8	41.4
หญิง	69.8	69.0	69.4	55.9	57.2	56.6	58.1	57.2	58.6
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 4.4 แสดงร้อยละการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามช่วงอายุและเขตที่อยู่อาศัย

ช่วงอายุ	สวดมนต์ข้ามปี			ไม่ได้สวดมนต์ข้ามปี			รวมทั้งหมด		
	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
	(n=2,303)	(n=2,701)	(n=5,004)	(n=12,193)	(n=14,672)	(n=26,865)	(n=14,496)	(n=17,373)	(n=31,869)
วัยรุ่น (13-24 ปี)	9.0	8.8	8.9	12.7	11.6	12.1	12.1	11.2	11.6
วัยแรงงาน (25-59 ปี)	61.7	56.2	58.7	68.9	64.3	66.4	67.8	63.0	65.2
วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	29.2	35.0	32.4	18.4	24.1	21.5	20.1	25.8	23.2
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 4.5 แสดงร้อยละการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามช่วงอายุและเพศ

ช่วงอายุ	สวดมนต์ข้ามปี			ไม่ได้สวดมนต์ข้ามปี			รวมทั้งหมด		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
	(n=1,532)	(n=3,471)	(n=5,004)	(n=11,662)	(n=15,202)	(n=26,864)	(n=13,194)	(n=18,673)	(n=31,868)
วัยรุ่น (13-24 ปี)	9.3	8.8	8.9	11.7	12.5	12.1	11.4	11.8	11.6
วัยแรงงาน (25-59 ปี)	55.5	60.1	58.7	66.3	66.4	66.4	65.4	65.3	65.2
วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	35.2	31.1	32.4	22.0	21.1	21.5	23.6	23.0	23.2
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 4.6 แสดงร้อยละการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของผู้สูงอายุ จำแนกตามช่วงอายุและเขตที่อยู่อาศัย

ช่วงอายุ ของผู้สูงอายุ	สวดมนต์ข้ามปี			ไม่ได้สวดมนต์ข้ามปี			รวมทั้งหมด		
	เขต	นอกเขต	รวม	เขต	นอกเขต	รวม	เขต	นอกเขต	รวม
	เทศบาล	เทศบาล		เทศบาล	เทศบาล		เทศบาล	เทศบาล	
	(n=674)	(n=946)	(n=1,620)	(n=2,240)	(n=3,535)	(n=5,775)	(n=2,914)	(n=4,481)	(n=7,395)
วัยสูงอายุตอนต้น (60-69 ปี)	62.5	59.7	60.9	62.7	56.9	59.2	62.6	57.5	59.5
วัยสูงอายุตอนกลาง (70-79 ปี)	30.4	32.1	31.4	27.6	31.9	30.3	28.2	32.0	30.5
วัยสูงอายุตอนปลาย (80 ปีขึ้นไป)	7.1	8.1	7.7	9.7	11.1	10.6	9.1	10.5	10.0
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 4.7 แสดงร้อยละการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของผู้สูงอายุ จำแนกตามช่วงอายุและเพศ

ช่วงอายุ ของผู้สูงอายุ	สวดมนต์ข้ามปี			ไม่ได้สวดมนต์ข้ามปี			รวมทั้งหมด		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
	(n=539)	(n=1,080)		(n=2,570)	(n=3,206)		(n=3,109)	(n=4,286)	
วัยสูงอายุตอนต้น (60-69 ปี)	60.7	61.0	60.9	60.4	58.2	59.2	60.4	58.9	59.5
วัยสูงอายุตอนกลาง (70-79 ปี)	30.8	31.7	31.4	29.4	30.9	30.3	29.7	31.1	30.5
วัยสูงอายุตอนปลาย (80 ปีขึ้นไป)	8.5	7.3	7.7	10.2	10.9	10.6	9.9	10.0	10.0
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 4.8 แสดงร้อยละการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามสถานภาพสมรสและเขตที่อยู่อาศัย

สถานภาพ สมรส	สวดมนต์ข้ามปี			ไม่ได้สวดมนต์ข้ามปี			รวมทั้งหมด		
	เขต	นอกเขต	รวม	เขต	นอกเขต	รวม	เขต	นอกเขต	รวม
	เทศบาล	เทศบาล		เทศบาล	เทศบาล		เทศบาล	เทศบาล	
	(n=2,304)	(n=2,700)	(n=5,004)	(n=12,191)	(n=14,673)	(n=26,864)	(n=14,495)	(n=17,373)	(n=31,868)
โสด	20.2	12.7	16.1	24.7	14.7	19.2	24.0	14.4	18.8
สมรส	62.6	66.4	64.7	62.2	70.4	66.7	62.3	69.8	66.4
หม้าย/หย่า/แยก	17.1	20.9	19.2	13.1	14.9	14.1	13.8	15.8	14.8
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 4.9 แสดงร้อยละการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามระดับการศึกษาและเขตที่อยู่อาศัย

ระดับการศึกษา	สวดมนต์ข้ามปี			ไม่ได้สวดมนต์ข้ามปี			รวมทั้งหมด		
	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
	(n=2,304)	(n=2,700)	(n=5,004)	(n=12,191)	(n=14,673)	(n=26,864)	(n=14,495)	(n=17,373)	(n=31,868)
ต่ำกว่าประถมศึกษา	21.4	32.1	27.2	19.1	30.2	25.2	19.5	30.5	25.5
ประถมศึกษา	22.8	33.4	28.5	27.1	37.1	32.5	26.4	36.5	31.9
มัธยมศึกษา/ปวส./ปวท./อนุปริญญา	33.8	26.1	29.6	37.6	27.1	31.9	37.0	27.0	31.5
ปริญญาตรีขึ้นไป	22.0	21.5	14.7	16.3	5.6	10.5	17.2	6.1	11.1
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 4.10 แสดงร้อยละการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามสถานะทำงานและเขตที่อยู่อาศัย

สถานะทำงาน	สวดมนต์ข้ามปี			ไม่ได้สวดมนต์ข้ามปี			รวมทั้งหมด		
	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
	(n=2,283)	(n=2,671)	(n=4,954)	(n=12,052)	(n=14,498)	(n=26,550)	(n=14,335)	(n=17,169)	(n=31,504)
ทำงาน	62.9	70.0	66.7	71.9	74.8	73.5	70.5	74.0	72.4
ไม่ทำงาน	37.1	30.0	33.3	28.1	25.2	26.5	29.5	26.0	27.6
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 4.11 แสดงร้อยละการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามอาชีพและเขตที่อยู่อาศัย

อาชีพ	สวดมนต์ข้ามปี			ไม่ได้สวดมนต์ข้ามปี			รวมทั้งหมด		
	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
	(n=1,440)	(n=1,868)	(n=3,310)	(n=8,679)	(n=10,844)	(n=19,521)	(n=10,119)	(n=12,712)	(n=22,831)
ผู้ประกอบการธุรกิจของตนเอง	33.8	42.7	38.8	30.4	43.1	37.4	30.9	43.0	37.6
ลูกจ้างเอกชน	32.7	17.7	24.2	41.9	21.7	30.7	40.6	21.1	29.8
ผู้ช่วยธุรกิจของครัวเรือน	14.0	26.9	21.3	14.4	27.4	21.6	14.3	27.3	21.5
ลูกจ้างของรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ	16.2	9.0	12.1	9.9	5.7	7.6	10.8	6.2	8.2

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

อาชีพ	สวดมนต์ข้ามปี			ไม่ได้สวดมนต์ข้ามปี			รวมทั้งหมด		
	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม	เขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
	(n=1,440)	(n=1,868)	(n=3,310)	(n=8,679)	(n=10,844)	(n=19,521)	(n=10,119)	(n=12,712)	(n=22,831)
นายจ้าง	3.0	3.7	3.4	3.4	2.1	2.6	3.3	2.3	2.8
สมาชิกของการ รวมกลุ่มผู้ผลิต	0.3	0.0	0.2	0.1	0.0	0.1	0.2	0.0	0.1
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 4.12 แสดงร้อยละของสถานที่สวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของผู้สวดมนต์ที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามช่วงวัยอายุและเพศ

สถานที่ สวดมนต์ ข้ามปี 2556-2557	ผู้สวดมนต์											
	วัยรุ่น (13-24 ปี)			วัยแรงงาน (25-59 ปี)			วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)			รวมทั้งหมด		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
	(n=143)	(n=305)	(n=447)	(n=851)	(n=2,088)	(n=2,938)	(n=539)	(n=1,080)	(n=1,619)	(n=1,533)	(n=3,473)	(n=5,004)
วัด/สำนักสงฆ์	62.9	85.3	78.1	73.3	72.0	72.4	65.7	69.2	68.1	69.7	72.3	71.5
บ้าน	36.4	10.8	19.0	23.9	26.3	25.6	33.4	30.4	31.3	28.4	26.2	26.9
อื่นๆ	0.7	3.9	2.9	2.8	1.7	2.0	0.9	0.4	0.6	1.9	1.5	1.6
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 4.13 แสดงร้อยละของสถานที่สวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของผู้สูงอายุที่สวดมนต์ จำแนกตามช่วงวัยอายุและเพศ

สถานที่ สวดมนต์ ข้ามปี 2556-2557	ผู้สูงอายุที่สวดมนต์											
	วัยตอนต้น (60-69 ปี)			วัยตอนกลาง (70-79 ปี)			วัยต้นปลาย (80 ปีขึ้นไป)			รวมทั้งหมด		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
	(n=327)	(n=659)	(n=986)	(n=166)	(n=342)	(n=508)	(n=41)	(n=78)	(n=125)	(n=539)	(n=1,079)	(n=1,618)
วัด/สำนักสงฆ์	72.5	72.1	72.3	57.8	67.8	64.6	45.7	52.6	49.6	65.7	69.3	68.1
บ้าน	26.0	27.3	26.8	42.2	32.2	35.4	54.3	47.4	50.4	33.4	30.3	31.3
อื่นๆ	1.5	0.6	0.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.9	0.4	0.6
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 4.14 แสดงร้อยละของสถานที่สวดมนต์ข้ามปี 2556-2557 ของผู้สวดมนต์ จำแนกตามเขตการปกครอง และสถานภาพสมรส

สถานที่ สวดมนต์ ข้ามปี	เขตการปกครอง			สถานภาพสมรส			
	ในเขต เทศบาล	นอกเขต เทศบาล	รวม	โสด	สมรส	หม้าย/หย่า/ แยก	รวม***
	(n=2,304)	(n=2,701)	(n=5,005)	(n=807)	(n=3,238)	(n=959)	(n=5,004)
วัด/สำนักสงฆ์	68.7	73.9	71.5	75.2	71.2	69.3	71.5
บ้าน	29.6	24.5	26.9	22.3	27.2	29.4	26.9
อื่นๆ	1.7	1.6	1.6	2.5	1.5	1.3	1.6
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*** ไม่รวมคนที่ไม่ระบุ/ไม่ทราบสถานภาพสมรส

ตารางที่ 4.15 แสดงร้อยละของสถานที่สวดมนต์ข้ามปี 2556-2557 ของผู้สวดมนต์ จำแนกตามระดับการศึกษา และสถานะทำงาน

สถานที่ สวดมนต์ข้ามปี 2556-2557	ระดับการศึกษา					สถานะทำงาน		
	ต่ำกว่า ประถม ศึกษา	ประถม ศึกษา	มัธยมศึกษา/ ปวส./ปวช./ อนุปริญญา	ปริญญาตรี ขึ้นไป	รวม	ทำงาน	ไม่ทำงาน	รวม***
	(n=1,359)	(n=1,428)	(n=1,484)	(n=734)	(n=5,005)	(n=1,650)	(n=3,305)	(n=4,955)
วัด/สำนักสงฆ์	73.4	69.6	72.6	69.6	71.5	73.8	66.4	71.3
บ้าน	25.6	29.9	24.8	27.2	26.9	24.1	32.8	27.0
อื่นๆ	1.0	0.5	2.6	3.2	1.6	2.1	0.7	1.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*** เฉพาะผู้ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 4.16 แสดงร้อยละของการได้รับข่าวสารการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของผู้มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามช่วงวัยอายุและเพศ (ผู้ตอบสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

การได้รับ ข่าวสารการจัด กิจกรรมสวด มนต์ข้ามปี 2556-2557	ผู้สวดมนต์											
	วัยรุ่น (15-24 ปี)			วัยแรงงาน (25-59 ปี)			วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)			รวมทั้งหมด		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
	(n=142)	(n=305)	(n=447)	(n=852)	(n=2,088)	(n=2,938)	(n=538)	(n=1,080)	(n=1,619)	(n=1,532)	(n=3,473)	(n=5,004)
คนรู้จัก/เพื่อน/ ญาติ	95.8	95.7	95.7	93.9	94.7	94.6	94.4	96.8	95.9	94.3	95.5	95.1
โทรทัศน์	76.1	65.9	69.1	79.3	76.8	77.5	77.9	74.1	75.4	78.5	75.0	76.1
ป้ายประกาศ/ แผ่นพับ ประชาสัมพันธ์	42.3	40.1	40.7	40.0	34.6	36.2	31.0	25.3	27.2	37.1	32.2	33.7
วิทยุ	30.8	26.6	28.0	38.1	30.2	32.5	34.7	32.7	33.4	36.2	30.7	32.4
อินเทอร์เน็ต/ ออนไลน์	43.0	29.8	34.0	18.9	12.7	14.5	4.6	4.4	4.6	16.1	11.6	13.0
อื่นๆ	3.5	4.9	4.5	6.0	3.6	4.3	2.4	4.2	3.5	4.5	3.9	4.1

ตารางที่ 4.17 แสดงร้อยละของการได้รับข่าวสารการสวดมนต์ข้ามปี ในปี 2556-2557 ของผู้สูงอายุ จำแนกตามช่วงวัยอายุและเพศ (ผู้ตอบสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

แหล่งข้อมูล การได้รับข่าวสาร การจัดกิจกรรม สวดมนต์ข้ามปี 2556-2557	ผู้สูงอายุที่สวดมนต์											
	วัยตอนต้น (60-69 ปี)			วัยตอนกลาง (70-79 ปี)			วัยต้นปลาย (80 ปีขึ้นไป)			รวมทั้งหมด		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
	(n=326)	(n=658)	(n=985)	(n=166)	(n=342)	(n=509)	(n=46)	(n=79)	(n=125)	(n=538)	(n=1,079)	(n=1,619)
คนรู้จัก/เพื่อน/ญาติ	96.0	96.4	96.2	92.2	98.0	95.9	91.3	94.9	93.6	94.4	96.8	95.9
โทรทัศน์	79.1	72.2	74.5	73.5	77.8	76.2	87.0	73.4	79.0	78.1	74.1	75.4
วิทยุ	30.9	33.1	32.5	38.6	32.5	34.4	45.7	30.4	36.3	34.5	32.7	33.4
ป้ายประกาศ/แผ่นพับ ประชาสัมพันธ์	35.8	25.8	29.0	24.7	28.3	27.1	21.7	9.0	13.6	31.2	25.4	27.2
อินเทอร์เน็ต/ออนไลน์	5.8	5.5	5.7	1.2	2.3	2.0	8.7	5.1	6.4	4.6	4.4	4.6
อื่นๆ	3.1	5.0	4.4	1.8	2.0	2.0	0.0	6.3	4.0	2.4	4.2	3.6

ตารางที่ 4.18 แสดงร้อยละของการได้รับข้อมูลข่าวสารกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี 2556-2557 ของผู้สวดมนต์ จำแนกตามเขตการปกครองและสถานภาพสมรส

การได้รับข่าวสาร การจัดกิจกรรม สวดมนต์ข้ามปี 2556-2557	เขตการปกครอง			สถานภาพสมรส			
	ในเขต เทศบาล	นอกเขต เทศบาล	รวม	โสด	สมรส	หม้าย/หย่า/ แยก	รวม
	(n=2,304)	(n=2,701)	(n=5,005)	(n=807)	(n=3,238)	(n=959)	(n=5,004)
คนรู้จัก/เพื่อน/ญาติ	94.6	95.5	95.1	94.4	95.3	94.8	95.1
โทรทัศน์	80.1	72.8	76.1	73.8	77.1	74.5	76.1
ป้ายประกาศ/แผ่น พับประชาสัมพันธ์	38.7	29.6	33.8	44.6	33.4	25.5	33.7
วิทยุ	36.7	28.9	32.5	31.6	34.0	27.5	32.4
อินเทอร์เน็ต/ ออนไลน์	18.1	8.9	13.1	32.2	10.4	5.6	13.0
อื่นๆ	3.9	4.2	4.1	6.6	3.2	4.7	4.1

ตารางที่ 4.19 แสดงร้อยละของการได้รับข้อมูลข่าวสารกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี 2556-2557 ของผู้สวดมนต์ จำแนกตามระดับการศึกษาและสถานะทำงาน

การได้รับข่าวสาร การจัดกิจกรรม สวดมนต์ข้ามปี 2556-2557	ระดับการศึกษาสูงสุด					การทำงาน		
	ต่ำกว่า ประถม ศึกษา	ประถม ศึกษา	มัธยมศึกษา/ ปวส./ปวช./ อนุปริญญา	ปริญญาตรี ขึ้นไป	รวม	ทำงาน	ไม่ทำงาน	รวม***
	(n=1,359)	(n=1,428)	(n=1,484)	(n=734)	(n=5,005)	(n=1,650)	(n=3,305)	(n=4,955)
คนรู้จัก/เพื่อน/ญาติ	96.6	95.1	94.6	93.4	95.1	94.9	95.5	95.1
โทรทัศน์	71.4	75.1	77.0	85.1	76.1	76.0	76.5	76.2
ป้ายประกาศ/แผ่นพับ ประชาสัมพันธ์	25.1	28.8	38.8	49.5	33.8	35.2	30.8	33.7
วิทยุ	31.5	30.8	31.3	39.8	32.5	32.1	33.3	32.5
อินเทอร์เน็ต/ออนไลน์	3.5	5.2	17.9	36.6	13.1	13.3	12.2	12.9
อื่นๆ	2.5	3.5	5.4	5.4	4.1	3.8	4.7	4.1

ตารางที่ 4.20 แสดงร้อยละการอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปี 2556-2557 ของผู้มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามช่วงวัยอายุและเพศ

การอธิษฐานขอพร จาก การสวดมนต์ข้ามปี 2556-2557	ผู้สวดมนต์											
	วัยรุ่น (13-24 ปี)			วัยแรงงาน (25-59 ปี)			วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)			รวมทั้งหมด		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
	(n=142)	(n=305)	(n=447)	(n=852)	(n=2,088)	(n=2,938)	(n=538)	(n=1,080)	(n=1,619)	(n=1,532)	(n=3,473)	(n=5,004)
สุขภาพร่างกายแข็งแรง	14.7	19.0	17.7	38.7	37.0	37.5	54.5	58.1	56.8	41.9	42.0	42.0
ครอบครัวมีความสุข	29.4	36.6	34.2	34.4	40.5	38.5	32.7	33.4	33.2	33.3	37.9	36.5
ความสำเร็จในการทำงาน/ การศึกษา	42.0	36.9	38.7	12.5	10.7	11.2	3.3	1.3	2.0	12.0	10.1	10.7
ความรัก/สมหวังในการ ใช้ชีวิตคู่/โหลลาภ	10.5	5.2	6.9	9.2	7.6	8.0	2.6	3.0	2.8	7.0	5.9	6.2
ประเทศชาติสงบสุข	2.1	1.3	1.3	3.3	2.5	2.7	3.9	3.2	3.5	3.4	2.6	2.9
ไม่ได้อธิษฐานขอพร	1.4	1.0	1.1	2.0	1.7	1.8	3.2	1.0	1.7	2.3	1.4	1.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 4.21 แสดงร้อยละการอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปี 2556-2557 ของผู้สูงอายุ จำแนกตามช่วงวัยอายุและเพศ

การอธิษฐานขอพร จาก การสวดมนต์ข้ามปี 2556-2557	ผู้สูงอายุที่สวดมนต์											
	วัยตอนต้น (60-69 ปี)			วัยตอนกลาง (70-79 ปี)			วัยต้นปลาย (80 ปีขึ้นไป)			รวมทั้งหมด		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
	(n=326)	(n=658)	(n=985)	(n=166)	(n=342)	(n=509)	(n=46)	(n=79)	(n=125)	(n=538)	(n=1,079)	(n=1,619)
สุขภาพร่างกายแข็งแรง	51.1	56.9	54.9	60.8	61.2	61.2	55.6	53.2	54.0	54.5	58.0	56.8
ครอบครัวมีความสุข	34.6	34.7	34.8	25.9	30.6	29.1	42.2	34.2	37.3	32.5	33.4	33.1
ประเทศชาติสงบสุข	3.7	2.9	3.1	4.8	3.5	3.9	2.2	6.3	4.8	3.9	3.3	3.5
ความรัก/สมหวังในการ ใช้ชีวิตคู่/โหลลาภ	3.1	2.9	2.9	2.4	2.9	2.8	0.0	2.5	1.6	2.6	2.9	2.8
ความสำเร็จในการ ทำงาน/การศึกษา	5.2	1.7	2.8	0.6	0.9	0.8	0.0	0.0	0.0	3.3	1.3	2.0
ไม่ได้อธิษฐานขอพร	2.4	0.9	1.4	5.4	0.9	2.2	0.0	3.8	2.4	3.2	1.1	1.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 4.22 แสดงร้อยละการอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปี 2556-2557 ของผู้สูงอายุ จำแนกตามเขตการปกครองและสถานภาพสมรส

การอธิษฐานขอพร จาก การสวดมนต์ข้ามปี 2556-2557	เขตการปกครอง			สถานภาพสมรส			
	ในเขต เทศบาล	นอกเขต เทศบาล	รวม	โสด	สมรส	หม้าย/หย่า/ แยก	รวม
	(n=2,304)	(n=2,701)	(n=5,005)	(n=807)	(n=3,238)	(n=959)	(n=5,004)
สุขภาพร่างกายแข็งแรง	43.6	40.5	41.9	29.9	40.6	56.8	42.0
ครอบครัวมีความสุข	34.3	38.4	36.5	28.5	39.8	32.4	36.5
ความสำเร็จในการทำงาน/ การศึกษา	11.8	9.8	10.7	30.5	8.2	2.6	10.7
ความรัก/สมหวังในการ ใช้ชีวิตคู่/โสดลาภ	5.4	6.9	6.2	6.6	6.9	3.7	6.2
ประเทศชาติสงบสุข	3.1	2.7	2.9	3.2	2.9	2.5	2.9
ไม่ได้อธิษฐานขอพร	1.8	1.7	1.7	1.4	1.7	2.1	1.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 4.23 แสดงร้อยละการอธิษฐานขอพรจากการสวดมนต์ข้ามปี 2556-2557 ของผู้สูงอายุ จำแนกตามระดับการศึกษาและสถานะทำงาน

การอธิษฐานขอพร จาก การสวดมนต์ข้ามปี 2556-2557	ระดับการศึกษาสูงสุด					สถานะทำงาน		
	ต่ำกว่า ประถม ศึกษา	ประถม ศึกษา	มัธยมศึกษา/ ปวส./ปวช./ อนุปริญญา	ปริญญาตรี ขึ้นไป	รวม	ทำงาน	ไม่ทำงาน	รวม***
	(n=1,359)	(n=1,428)	(n=1,484)	(n=734)	(n=5,005)	(n=1,650)	(n=3,305)	(n=4,955)
สุขภาพร่างกายแข็งแรง	51.3	44.3	33.4	37.5	42.0	39.6	47.3	42.2
ครอบครัวมีความสุข	33.7	38.7	37.2	36.0	36.5	36.6	35.9	36.3
ความสำเร็จในการ ทำงาน/การศึกษา	4.6	6.2	18.5	15.0	10.7	11.1	9.2	10.5
ความรัก/สมหวังในการ ใช้ชีวิตคู่/โสดลาภ	7.1	5.5	7.2	4.2	6.2	7.9	3.1	6.3
ประเทศชาติสงบสุข	2.1	3.3	2.0	5.3	2.9	2.5	3.6	3.0
ไม่ได้อธิษฐานขอพร	1.3	2.1	1.8	1.9	1.7	2.1	0.8	1.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางภาคผนวก ข.

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation) ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิเคราะห์
ความสัมพันธ์ของการสวดมนต์ กับความสุข ความสบายใจ และระดับสุขภาพจิตของคนไทย

กลุ่มอายุ	เพศ	สถานภาพ สมรส	ระดับ การศึกษา	เขตการ ปกครอง	ทำงาน	รายได้เพียง พอ	ความถี่การ สวดมนต์	ความ สบายใจ	ความสุข	สุขภาพจิต
กลุ่มอายุ	1.000	0.005	0.512**	-0.484**	0.078**	-0.192**	0.268**	-0.049**	-0.118**	-0.021**
เพศ	0.005	1.000	0.145**	-0.056**	0.009	-0.148**	0.152**	-0.011*	0.002	-0.051**
สถานภาพ สมรส	0.512**	0.145**	1.000	-0.338**	0.095**	-0.055**	0.148**	-0.058**	-0.102**	-0.049**
ระดับ การศึกษา	-0.484**	-0.056**	-0.338**	1.000	-0.228**	0.081**	-0.091**	0.078**	0.156**	0.059**
เขตการ ปกครอง	0.078**	0.009	0.095**	1.000	0.044**	-0.048**	-0.009	-0.014**	-0.014*	0.011*
ทำงาน	-0.192**	-0.148**	-0.055**	0.081**	1.000	0.181**	-0.132**	0.040**	0.017**	0.033**
รายได้ เพียงพอ	-0.033**	-0.034**	-0.046**	0.162**	1.000	0.251**	0.036**	0.251**	0.192**	0.206**
ความถี่ การสวดมนต์	0.268**	0.152**	0.148**	-0.091**	-0.009	1.000	0.025**	0.025**	0.056**	0.061**
ความ สบายใจ	-0.049**	-0.011*	-0.058**	0.078**	-0.014**	0.251**	1.000	0.232**	0.232**	0.442**
ความสุข	-0.118**	0.002	-0.102**	0.156**	-0.014*	0.017**	0.056**	1.000	0.216**	0.216**
สุขภาพจิต	-0.021**	-0.051**	-0.049**	0.059**	0.033**	0.206**	0.061**	0.442**	0.216**	1.000

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed). * . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).